

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA
ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
Právnická fakulta

PRÁVO NA SPRAVODLIVÝ PROCES

Lukáš Jančát

podľa Dohovoru
a judikatúry ESLP
v Slovenskej
republike

Košice 2024

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
Právnická fakulta

**Právo na spravodlivý proces podľa
Dohovoru a judikatúry ESLP
v Slovenskej republike**

Vysokoškolská učebnica

Lukáš Jančát

Košice 2024

JANČÁT, L.: Právo na spravodlivý proces podľa Dohovoru a judikatúry ESEF v Slovenskej republike. Vysokoškolská učebnica. Košice: ŠafárikPress, 2024, s. 120.

Vysokoškolská učebnica vznikla v rámci riešenia výskumného projektu s názvom „*Extraterritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie*“ podporeného grantom Vedeckej grantovej agentúry VEGA pod č. 1/0187/22.

Autor:

JUDr. Lukáš Jančát, PhD.

Katedra ústavného práva a správneho práva, UPJŠ v Košiciach, Právnická fakulta

Recenzenti:

doc. JUDr. Martin Vernarský, PhD.

Katedra verejnoprávných disciplín, UPJŠ v Košiciach, Fakulta verejnej správy

JUDr. Lukáš Mareček, PhD.

Katedra medzinárodného práva a medzinárodných vzťahov, UK v Bratislave, Právnická fakulta

CC BY NC ND Creative Commons Attribution-NonCommercial-No-derivates 4.0 („Uved'te pôvod – Nepoužívajte komerčne - Nespracováajte“)

Za odbornú a jazykovú stránku vysokoškolskej učebnice zodpovedá autor.
Rukopis neprešiel redakčnou a grafickou úpravou.

Umiestnenie: <https://unibook.upjs.sk/sk>

Dostupné od: 1.11.2024

<https://doi.org/10.33542/PSP-0360-9>

ISBN 978-80-574-0327-2 (tlačená publikácia)

ISBN 978-80-574-0360-9 (e_publikácia)

Obsah

Zoznam použitých skratiek	5
Predslov	8
1 Úroveň ochrany práva na spravodlivý proces v Slovenskej republike	9
1.1 Medzinárodná úroveň ochrany	9
1.2 Nadnárodná úroveň ochrany	13
1.3 Vnútroštátna úroveň ochrany	14
2 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah vo všeobecnosti	17
2.1 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah in abstracto	17
2.2 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah in concreto	20
2.3 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru	23
3 Rámcový rozsah a obsah práva na spravodlivý proces pred orgánmi verejnej správy podľa Dohovoru	26
3.1 Právo na prístup k súdu alebo inému orgánu podľa Dohovoru	27
3.2 Požiadavky na kvalitu súdu a sudcu podľa Dohovoru	30
3.3 Požiadavky na prejednanie vecí podľa Dohovoru	33
3.3.1 Spravodlivé prejednanie vecí podľa Dohovoru	33
3.3.1.1 Spravodlivé prejednanie vecí podľa článku 6 Dohovoru	34
3.3.1.2 Spravodlivé prejednanie vecí podľa osobitných ustanovení Dohovoru	44
3.3.2 Verejné prejednanie vecí podľa Dohovoru	55
3.3.3 Prejednanie vecí v primeranej lehote podľa Dohovoru	59
3.4 Právo na náhradu škody za nesprávny postup štátu a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie podľa Dohovoru	66
3.5 Parciálne záruky tvoriace rámcový rozsah a obsah práva na spravodlivý proces pred orgánmi verejnej správy podľa Dohovoru	67

4 Záruky práva na spravodlivý proces vo vybraných správnych konaniach podľa Dohovoru v Slovenskej republike	69
4.1 Záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní.....	72
4.1.1 Záruky práva na prístup k súdu vo všeobecnom správnom konaní.....	72
4.1.2 Záruky kvality súdu a sudcu vo všeobecnom správnom konaní.....	75
4.1.3 Záruky prejednávania veci vo všeobecnom správnom konaní.....	81
4.2 Záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch	89
4.2.1 Všeobecné záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch.....	91
4.2.2 Osobitné trestnoprávne záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch	98
Použitá literatúra	114

Zoznam použitých skratiek

a pod. – a podobne

CSP alebo Civilný sporový poriadok – zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov

CMP alebo Civilný mimosporový poriadok – zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov

č. – číslo

čl. – článok

Charta – Charta základných práv Európskej únie

Dohovor – Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

EÚ – Európska únia

ESLP – Európsky súd pre ľudské práva

Listina a Listina základných práv a slobôd – ústavný zákon č. 23/1990 Zb. ktorým sa uvádza LISTINA ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky

Pakt – Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach

napr. – napríklad

NS SR alebo Najvyšší súd – Najvyšší súd Slovenskej republiky

NSS SR alebo Najvyšší správny súd – Najvyšší správny súd Slovenskej republiky

ods. – odsek

OSN – Organizácia Spojených národov

Protokol č. 7 – Protokol č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

PZ – Policajný zbor

resp. – respektíve

SP alebo Správny poriadok – zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov

sp. zn. – spisová značka

SR – Slovenská republika

SSP alebo Správny súdny poriadok – zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov

Stavebný zákon – zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

Súdny dvor alebo SD EÚ – Súdny dvor Európskej únie

TP alebo Trestný poriadok – zákon č. 301/1995 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

TZ alebo Trestný zákon – zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

t.j. – to jest

tzn. – to znamená

tzv. – takzvaný

Ústava Slovenskej republiky alebo Ústava SR – Ústava č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Ústavný súd alebo ÚS SR – Ústavný súd Slovenskej republiky

VDEP – Všeobecná deklarácia ľudských práv

Vysvetlivky – Vysvetlivky k Charte základných práv

zákon o cestnej doprave – zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov

zákon o odpadoch – zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti – zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon o priestupkoch – zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

zákon o poskytovaní právnej pomoci – zákon o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov

zákon o slobode informácií – zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov

zákona o sociálnom poistení – zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

zákon o správnych poplatkoch – zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov

zákon o sudcoch – zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon o súdoch – zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o štátnej službe – zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o ŠTS – zákon č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o Ústavnom súde SR – zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o výkone práce vo verejnom záujme – zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov

zákon o vyvlastňovaní pozemkov – zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o zodpovednosti štátu za škodu – zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ZEÚ – Zmluva o Európskej únii

Zb. – zbierky

Z. z. – Zbierky zákonov

Predslov

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a judikatúra EŠLP k nemu predstavuje rozhodujúci právny nástroj evolúcie práva na spravodlivý proces v členských štátoch Rady Európy a Európskej únie vrátane Slovenskej republiky, ktorý ovplyvňuje minimálnu mieru procesných záruk jednotlivcov v súdnych, ale aj správnych konaniach.

Od akademického roka 2025/2026 by mal byť pre študentov bakalárskeho stupňa štúdia na UPJŠ v Košiciach, Právnickej fakulte k dispozícii na výber povinne voliteľný predmet s názvom: „Právo na spravodlivý proces v konaní orgánov verejnej správy“. Zároveň v rámci doktorandského stupňa štúdia je už niekoľko rokov na tejto fakulte vyučovaný predmet: „Ochrana základných práv a slobôd v trestných veciach podľa judikatúry EŠLP“. Vzhľadom na absenciu uceleného učebného textu pre tieto predmety je autorovým zámerom vyplniť túto medzeru predkladaným materiálom. Táto učebnica je však určená aj ako doplnková učebná pomôcka pre študentov denného a externého bakalárskeho stupňa štúdia v rámci prehlbovania vedomostí z predmetu Správne právo II, ktorého výsledkom vzdelávania má byť osvojenie si poznatkov o správnom práve procesnom v Slovenskej republike, ako aj predmetu Európske správne právo, ktorého výsledkom vzdelávania je aj nadobudnutie poznatkov o vplyve práva Rady Európy na vnútroštátne administratívne právo Slovenskej republiky.

Autor preto verí, že si táto učebnica nájde svoje miesto v študovni nejedného študenta právnickej fakulty zaujímajúceho sa o správne právo a ochranu ľudských práv. Predkladaná učebnica pritom predstavuje jeden z parciálnych výstupov výskumného projektu „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“ podporeným grantom Vedeckej grantovej agentúry pod č. 1/0187/22.

V Košiciach, dňa 21.10.2024

JUDr. Lukáš Jančát, PhD.

1 Úroveň ochrany práva na spravodlivý proces v Slovenskej republike

Moderná ľudskoprávna ochrana a s tým ruka v ruke aj moderná ochrana práva na spravodlivý proces sa začala vyvíjať až po konci druhej svetovej vojny. Jej hrôzy presvedčili štáty o potrebe vytvorenia účinného mechanizmu ochrany ľudských práv na medzinárodnej úrovni, ktorý mal byť akýmisi strážcom úrovne ochrany garantovanej vnútroštátnou úpravou jednotlivých štátov. Na úrovni globálneho mechanizmu ochrany práv vytváraného na pôde OSN tak našli niektoré čiastkové procesné práva, ktoré môžeme subsumovať pod pojem práva na spravodlivý proces svoje vyjadrenie už vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv z roku 1948. Ku ich konkretizácii následne došlo v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach z roku 1966, ktorý na rozdiel od VDLP je pre jeho strany právne záväzný. Súbežne s vytváraním ochrany na globálnej úrovni sa ľudské práva stávali postupne predmetom ochrany aj na úrovni regionálnej. Právo na spravodlivý proces je preto predmetom úpravy viacerých regionálnych dohôrov. Ide o Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z 1950, Americký dohovor o ľudských právach z 1969 alebo Africkú chartu o ľudských a ľudových právach z 1979. V neposlednom rade moderný obsah práva na spravodlivý proces je dotváraný v európskom priestore aj normami nadnárodného práva Európskej únie.

Koncentrujúc sa na právny priestor „starého kontinentu“ prichádzajú do úvahy rôzne úrovne ochrany základných práv, ktoré majú vplyv na moderný rozsah a obsah práva na spravodlivý proces v jednotlivých veciach. Tieto úrovne ochrany môžeme klasifikovať na úroveň:

- a) medzinárodnú
- b) nadnárodnú a
- c) vnútroštátnu.

1.1 Medzinárodná úroveň ochrany

Medzinárodná úroveň ochrany základných práv, ktorá ovplyvňuje aj aplikáciu práva na spravodlivý proces v európskom priestore je tvorená dvomi mechanizmami.

Prvým, je globálny mechanizmus ochrany základných práv, ktorý sa od konca 2. svetovej vojny formuje pod záštitou OSN. Garancie práva na

spravodlivý proces na tejto úrovni vyplývajú predovšetkým z čl. 14 Paktu, ktorý bol ratifikovaný všetkými štátmi Európy, a z ktorého vyplýva záväzok každého štátu, ktorý je zmluvnou stranou Paktu rešpektovať práva uznané v tomto Pakte a zabezpečiť tieto práva všetkým jednotlivcom na svojom území podliehajúcim jeho jurisdikcii bez akéhokoľvek rozlišovania podľa rasy, farby, pohlavia, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Slovenská republika je v dôsledku sukcesie do práv a povinností ČSFR taktiež právne viazaná touto medzinárodnou zmluvou. Súčasťou mechanizmu ochrany na globálnej úrovni je aj Výbor pre ľudské práva, ktorý plní Paktom vymedzené funkcie s cieľom zabezpečiť rešpektovanie záväzkov vyplývajúcich z Paktu jednotlivými zmluvnými štátmi.

Druhým, je mechanizmus ochrany vytvorený na pôde Rady Európy a jeho kľúčovým dokumentom je Dohovor. Právo na spravodlivý proces je konkrétne predmetom úpravy čl. 6 Dohovoru, ktorý je v slovenskom preklade označený ako „Právo na spravodlivé súdne konanie“.¹ So zárukami spravodlivého konania však úzko súvisí aj čl. 7 Dohovoru, ktorý upravuje zásadu *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege* alebo čl. 2 až 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru, ktoré upravujú právo na odvolanie v trestných veciach, odškodnenie v prípade justičného omylu, či zásadu *ne bis in idem*. V neposlednom rade, hoci nejde o parciálne právo tvoriace právo na spravodlivý proces, s právom na spravodlivý proces úzko súvisí aj čl. 13 Dohovoru garantujúci jednotlivcovi právo na účinný opravný prostriedok.

Slovenská republika je v súčasnosti viazaná Dohovorom v znení protokolov č. 11 a č. 14, dodatkovými protokolmi a protokolmi č. 4, č. 6 a č. 7, č. 13 a č. 16. Súčasťou týchto záväzkov je nielen priznať každej osobe, ktorá podlieha jurisdikcii zmluvného štátu základné práva a slobody uvedené v Dohovore a jeho dodatkových protokoloch, ale zároveň takýto štát zaväzuje sa podvoliť inštitucionálnemu kontrolnému mechanizmu, ktorý zabezpečuje Európsky súd pre ľudské práva a Výbor ministrov.

ESLP je v rámci kontrolného mechanizmu vytvoreného Dohovorom oprávnený rozhodovať o všetkých otázkach týkajúcich sa výkladu a aplikácie Dohovoru a jeho dodatkových protokolov, ktoré sú mu predložené v súlade s ustanoveniami čl. 33, 34, 46 a 47. Uvedené ustanovenia ESLP oprávňujú predovšetkým vydávať posudky na žiadosť

¹ V anglickej verzii je to „*Right to a fair trial*“ a vo francúzskej „*Droit à un procès équitable*“.

Výboru ministrov o právnych otázkach týkajúcich sa výkladu dohovoru a jeho protokolov;² preskúmavať každé porušenie ustanovení Dohovoru a jeho protokolov zmluvného štátu na žiadosť iného zmluvného štátu, podľa ktorého názoru iný zmluvný štát za toto porušenie nesie zodpovednosť;³ no najmä ho oprávňujú prijímať individuálne sťažnosti podané ktorýmkoľvek jednotlivcom, mimovládnu organizáciou alebo skupinou osôb, ktoré sa považujú za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných Dohovorom alebo jeho protokolmi a rozhodovať o takom porušení.⁴

V súlade s čl. 46 Dohovoru sú právoplatné rozsudky ESĽP pre zmluvné štáty záväzné vo všetkých prípadoch, ktorých sú stranami. Z uvedeného ustanovenia vyplýva tzv. individuálna záväznosť rozsudkov ESĽP. Hoci v texte Dohovoru zmienku o širšej, tzv. kvázinormatívnej záväznosti nenájdeme, medzi zmluvnými stranami Dohovoru panuje všeobecné presvedčenie, že existuje. Tento druhý rozmer záväznosti má za následok, že účinky konkrétneho rozhodnutia nepôsobia iba inter partes ale aj erga omnes. To v praxi znamená, že doktrinálne závery rozhodnutí ESĽP sú zásadne aplikovateľné pre všetky budúce prípady skutkovo a právne obdobné. Rozhodnutia ESĽP majú teda akýsi kváziprecedenčný charakter. Z tohto dôvodu ESĽP, no predovšetkým zmluvné štáty (ich orgány) sú povinné pri aplikácii Dohovoru a jeho protokolov prihliadať na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť ESĽP. Ak prihliadať nebudú, vystavujú sa riziku porušenia jeho ustanovení.⁵ V tejto súvislosti je však potrebné doplniť, že nie každé „nenasledovanie“ predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ESĽP musí znamenať porušenie Dohovoru. Podľa judikatúry ESĽP je totiž Dohovor „živý nástroj“, ktorého výklad a aplikácia sa vyvíja rovnako ako sa vyvíja

² Ku realizácii tejto právomoci pozri čl. 47 Dohovoru.

³ Ku realizácii tejto právomoci pozri čl. 33 Dohovoru.

⁴ Ku realizácii tejto právomoci pozri čl. 34 a naśl. Dohovoru.

⁵ Ku širšej, resp. kvázinormatívnej záväznosti judikatúry ESĽP pozri tiež LALIK, T. Understanding the Binding Effect of the Case-Law of the ECtHR in Domestic Legal Order (April 14, 2011). International Conference: Effectiveness of the European System of Protection of Human Rights, Warszawa, Sejm, April 18-19, 2011, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1951830> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1951830>.; KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 152-155.; BOBEK, M – KUHN, Z a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání: Auditorium, 2013. s. 314-316; alebo ARNADÓTTIR, O. M. Res Interpretata, Erga Omnes Effect and the Role of the Margin of Appreciation in Giving Domestic Effect to the Judgments of the European Court of Human Rights. The European Journal of International Law Vol. 28 no. 3, 2017. s. 819-843.

právo a spoločnosť.⁶ Teda, objektívne odôvodnený odklon od určitej doktríny potvrdzovanej ustálenou judikatúrou EŠLP nemusí mať automaticky za následok porušenie Dohovoru, ba naopak môže byť podnetom pre zmenu samotnej ustálenej rozhodovacej praxe EŠLP o určitej otázke. Svoju úlohu umožňujúcu odklon od judikatúry EŠLP predstavuje aj doktrína tzv. voľnej úvahy,⁷ ktorá umožňuje štátu pri plnení pozitívnych povinností vyplývajúcich z Dohovoru obmedzujúcich garantované práva a slobody posúdiť, či určitý pozitívny záväzok v podmienkach konkrétneho štátu existuje alebo nie. Táto technika je však vždy akceptovateľná iba v limitoch stanovených interpretačnou doktrínou a judikatúrou EŠLP.⁸ Záväzok Slovenskej republiky rešpektovať nielen písomné znenie Dohovoru a jeho protokolov, ale aj judikatúru EŠLP k nim sa vzťahujúcu, všeobecne akceptuje aj Ústavný súd SR, ako aj tunajšia právna doktrína.⁹

Čo sa týka úlohy Výboru ministrov v rámci kontrolného mechanizmu, tá sa prejavuje predovšetkým vo fáze výkonu právoplatného rozsudku EŠLP, keďže Výbor ministrov sleduje proces výkonu rozsudku zmluvnou stranou.¹⁰

Okrem Dohovoru, váhou svojej autority do istej miery ovplyvňujú výklad a aplikáciu práva na spravodlivý proces v SR aj tzv. pramene „*soft law*“ v podobe rezolúcií a odporúčaní Rady Európy. Do tohto rámca môžeme zaradiť napr. rezolúciu Výboru ministrov Rady Európy 77 (31) o ochrane jednotlivca vo vzťahu k úkonom správnych orgánov, odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R (80) 2 vo vzťahu k výkonu diskrečnej právomoci

⁶ Ku evolutivnému výkladu pozri LETSAS, G. The ECHR as a living instrument: its meaning and legitimacy. In: FØLLESDAL, A. - PETERS, B - ULFSTEIN, G. eds. *Constituting Europe: The European Court of Human Rights in a National, European and Global Context*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. *Studies on Human Rights Conventions*, s. 106–141.; alebo BJORGE, E. *The Convention as a Living Instrument: Rooted in the Past, Looking to the Future*. *Human Rights Law Journal*, 2017, 36 (7-12), 243-255.

⁷ V angličtine „*margin of appreciation*“.

⁸ STRÁŽNICKÁ, V. a kol. *Medzinárodná a Európska ochrana ľudských práv*. Bratislava: EUROKODEX, 2013. s. 207.

⁹ K rozhodnutiam pozri nález ÚS SR z 21. mája 2003 sp. zn. I. ÚS 5/02-57, nález ÚS SR z 30. apríla 2003, sp. zn. I. ÚS 36/02-60, nález ÚS SR z 26. januára 2011, sp. zn. PL ÚS 3/09-378. K právnej doktríne pozri napr. EALÍK, T. *Záväznosť rozhodnutí EŠLP a dekonštrukcia ústavného práva*. In: *Právnik*. roč. 152. č. 1. 2013. s. 50-66., KROŠLÁK, D. a kol. *Ústavné právo*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. s. 130. alebo SVÁK, J. - CIBUEKA, Ľ, - KLÍMA, K. *Ústavné právo Slovenskej republiky, Všeobecná časť, 4. aktualizované vydanie*. Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o. a Paneurópska vysoká škola, 2013. s. 389.

¹⁰ Pozri viac PIROŠÍKOVÁ, M. *Výkon rozsudku EŠLP formou obnovy konania*. *Justičná revue*. 2005, č. 10., s. 1189.

správnymi orgánmi, odporúčanie R (91) 1 alebo odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/REC (2007) 7 o dobrej verejnej správe.

1.2 Nadnárodná úroveň ochrany

Pod nadnárodnou úrovňou ochrany základných práv v európskom priestore máme na mysli ochranu základných práv zabezpečovaných právom Európskej únie. Cieľom ochrany na tejto úrovni je zabezpečenie dodržiavania základných práv pri tvorbe a aplikácii práva EÚ inštitúciami, orgánmi, agentúrami a úradmi EÚ, ako aj členskými štátmi.¹¹ Ochrana základných práv na tejto úrovni si prešla turbulentným vývojom od obdobia, kedy právo Spoločenstiev neposkytovalo ochranu základným právam,¹² cez obdobie, keď ochranu základným právam poskytoval Súdny dvor len ako dôsledok ich nachádzania vo všeobecných právnych zásadách Spoločenstiev ako súčasti nepísaného práva,¹³ až po súčasnosť, keď Únia disponuje vlastným písaným katalógom práv, slobôd a zásad, ktoré uznáva a poskytuje im ochranu. Táto (zatiaľ) posledná etapa sa začala nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy, kedy sa prostredníctvom odkazu v čl. 6 ods. 1 ZEÚ stala súčasťou primárneho práva EÚ Charta základných práv Európskej únie.

Charta upravuje právo na spravodlivý proces vo svojej VI. hlave, ktorá v slovenskom preklade nesie označenie „Spravodlivosť“.¹⁴ Pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie však je relevantný aj čl. 41 Charty s označením „Právo na dobrú správu vecí verejných“, ktorý predstavuje svojim charakterom verziu práva na spravodlivý proces pre jednotlivca, ktorá má byť poskytnutá zo strany vyššie zmienených úniových subjektov. Vo vzťahu k uvedeným ustanoveniam je nutné poukázať aj na kľúčové výkladové pravidlo vyplývajúce z čl. 52 ods. 3 Charty. V súlade s ním v rozsahu, v akom Charta obsahuje úpravu práva na spravodlivý proces, ktoré zodpovedá takémuto právu zaručeného Dohovorom, je zmysel a rozsah

¹¹ Podobne TICHÝ, L - ARNOLD, R - ZEMÁNEK, J. - KRÁL, R. - DUMBROVSKÝ, T. Evropské právo, 5. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2014. s. 92.

¹² Spoločne označenie pre ESUO, EHS a EURATOM ako Európske spoločenstvá sa zaužívalo od 1. júla 1967, kedy nadobudla platnosť Zmluva o zriadení spoločnej Rady a spoločnej komisie Európskych spoločenstiev podpísaná 8. apríla 1965, ktorou došlo k zlúčeniu orgánov týchto spoločenstiev do jednej inštitucionálnej štruktúry. Pre účely tejto práce používame označenie „Spoločenstvá“ pre všetky vyššie uvedené subjekty pred obdobiem, kedy nadobudla táto zmluva platnosť, ako aj po ňom.

¹³ K tomu pozri rozsudok Súdneho dvora z 12. novembra 1969 vo veci Stauder 26/69.

¹⁴ V anglickej ako aj francúzskej verzii je to „Justice“.

práva na spravodlivý proces rovnaký ako zmysel a rozsah tohto práva vyplývajúceho z Dohovoru. Právo únie však môže priznať širší rozsah ochrany práva na spravodlivý proces.

Mechanizmus kontroly dodržiavania základných práv pri aplikácii práva Únie je špecifický. Okrem Súdneho dvora EÚ sú to vnútroštátne orgány, najmä súdy, ktoré sú povinné zabezpečiť ochranu práv, ktoré fyzickým a právnickým osobám vyplývajú z únieových ustanovení z dôvodu, aby sa dosiahla plná účinnosť týchto ustanovení.¹⁵ Zároveň sú za týmto účelom povinné využiť všetky vnútroštátne právne prostriedky, ktoré primerane ochrania individuálne práva zakotvené v únieovom práve.¹⁶

Slovenská republika je s účinnosťou od 1.5.2004 členským štátom EÚ, keďže v súlade s čl. 7 ods. 2 Ústavy SR preniesla Zmluvou o prístupí, resp. na jej základe, výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu a zároveň priznala právne záväzným aktom týchto nadštátnych subjektov výslovnú prednosť pred zákonmi SR.¹⁷ Slovenská republika je teda viazaná aj Chartou základných práv EÚ a kontrolným mechanizmom ochrany základných práv na úrovni EÚ.

1.3 Vnútroštátna úroveň ochrany

Právnym základom vnútroštátnej úrovne ochrany základných práv je spravidla ústava, toho ktorého štátu. V jej rámci dochádza k „výpočtu“ základných práv, ktorým sa štát zaväzuje poskytnúť ochranu a zároveň sa kreuje vnútroštátny inštitucionálny mechanizmus, ktorý je povinný túto úlohu plniť. V Slovenskej republike je tento ústavnoprávny základ ochrany predmetom úpravy dvoch prameňov práva. Ide o Ústavu SR a Listinu základných práv a slobôd.

Formálne, ani jeden z vyššie uvedených ústavných prameňov nepomenováva žiadne základné právo alebo slobodu ako „Právo na spravodlivý proces“. Obe tieto úpravy však obsahujú tzv. „Právo na súdnu a inú právnu ochranu“, ktorá materiálne zodpovedá pojmovému vymedzeniu práva na spravodlivý proces. Okrem toho, povahu záruky práva na

¹⁵ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 15. apríla 2008 vo veci Impact C-268/06, Zb. s. I-2483, bod 42 alebo rozsudok Súdneho dvora z 19. júna 1990 vo veci Factortame C-213/89, Zb. s. I-2433, bod 19.

¹⁶ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 11. decembra 1973 vo veci Lorenz 120/73, Zb. 1471, bod 9 alebo rozsudok Súdneho dvora z 22. mája 2003 vo veci Connect Austria C-462/99, Zb. s. I-5197, bod 39.

¹⁷ Pozri čl. 7 ods. 2 a čl. 7 ods 5 Ústavy Slovenskej republiky.

spravodlivý proces pre jednotlivcov majú v konečnom dôsledku aj niektoré ustanovenia, týkajúce sa základných princípov organizácie súdnictva.¹⁸

Právo na súdnu a inú právnu ochranu je predmetom úpravy čl. 46 až čl. 50 Ústavy SR, pričom z hľadiska správneho výkladu čl. 46 je potrebné brať do úvahy aj čl. 51, ktorý ustanovuje, že domáhať sa práv uvedených v predmetnom článku možno len v medziach zákonov, ktoré ho vykonávajú. Napriek tomu, že Listina je z hľadiska aplikačného využitia v úzadí Ústavy SR a jej význam je podľa právnej doktríny skôr historický,¹⁹ nemožno ju pri vymedzení vnútroštátnych prameňov práva na spravodlivý proces účelovo opomínať. Dôvodom je, že stále predstavuje účinný právny predpis slovenského právneho poriadku. Listina obsahuje obdobnú ústavnoprávnu úpravu práva na súdnu a inú právnu ochranu ako Ústava SR a to vo svojom čl. 36 až čl. 40. Vnútroštátna úroveň ochrany práva na spravodlivý proces nie je vyčerpaná iba prameňmi ústavnej sily. Do právneho rámca úpravy práva na spravodlivý proces je totiž potrebné zahrnúť aj zákony konkretizujúce toto právo. Konkretizácia práva na spravodlivý proces sa odzrkadľuje predovšetkým v procesných predpisoch jednotlivých typov súdnych konaní,²⁰ zákonoch upravujúcich organizáciu súdnej moci,²¹ ale ako bude nižšie vysvetlené, pod vplyvom medzinárodnoprávných noriem aj v zákonoch upravujúcich procesné postupy orgánov verejnej správy.²²

Čo sa týka mechanizmu kontroly dodržiavania vnútroštátnej úrovne ochrany základných práv, tak ten je inštitucionálne zabezpečený predovšetkým prostredníctvom súdnej moci Slovenskej republiky. Na pomyselnom vrchole ochrany stojí Ústavný súd SR, ktorý je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.²³ Všeobecné sudy participujú na procese ochrany základných práv nepriamo. De iure totiž medzi základné funkcie všeobecného súdnictva nepatrí ochrana základných práv a slobôd. De facto však ochranu základným právam a slobodám v právnom štáte

¹⁸ Napr. podľa čl. 141 Ústavy SR v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné sudy, na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov.

¹⁹ Pozri OROSZ, L. Listina základných práv a slobôd ako súčasť ústavného systému Slovenskej republiky. In. JIRÁSEK, J. (ed.): LISTINA A SOUČASNOST. Sborník příspěvků sekce ústavního práva přednesených na mezinárodní vědecké konferenci Olomoucké právnické dny 2010. Olomouc: Iuridicum Olomoucense : Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 151-166. a tam citovanú literatúru.

²⁰ Napr. Trestný poriadok, Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok, Správny súdny poriadok.

²¹ Napr. zákon o Ústavnom súde SR, zákon o súdoch, zákon o ŠTS alebo zákon o sudcoch.

²² Napr. Správny poriadok alebo zákon o priestupkoch.

²³ Čl. 124 Ústavy SR.

poskytujú, keďže pri výkone súdnictva sú viazané aj ústavou a medzinárodnými zmluvami. Pri rozhodovaní sú tak povinné aplikovať jednotlivé právne normy takým spôsobom, aby nedochádzalo k porušovaniu ústavou a medzinárodnými zmluvami garantovanej miery ochrany základných práv, čím sa prakticky stávajú ich pomyselným prvým ochrancom. Okrem súdnej moci výkonom svojej pôsobnosti na ochrane základných práv a slobôd participujú aj ďalšie ústavou kreované orgány. Ide najmä o prokuratúru SR a verejného ochrancu práv.

2 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah vo všeobecnosti

2.1 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah in abstracto

De lege lata je teda právo na spravodlivý proces v Slovenskej republike vyjadrené v ústave, medzinárodných zmluvách a prameňoch nadnárodného práva EÚ. Zakotvenie práva na spravodlivý proces sa v uvedených formách líši svojou systematikou, používanou terminológiou, rozsahom a detailnosťou úpravy jednotlivých čiastkových práv. Rovnako sa líšia aj mechanizmy ochrany, ktoré sa spájajú s vynucovaním dodržiavania práva na spravodlivý proces vyplývajúceho z jednotlivých foriem. Napriek odlišnostiam v zakotvení tohto práva v jednotlivých formách, rozdielom v mechanizme jeho ochrany a s tým súvisiacou zvýšenou dynamikou zmien jeho obsahu,²⁴ možno vyabstrahovať jeho podstatné obsahové prvky, ktoré sú spoločné pre všetky vyššie zmienené formy. Uvedené je odôvodnené dvomi skutočnosťami.

Po prvé, rovnakým účelom ku ktorému smeruje každá jedna úprava práva na spravodlivý proces a tým je zabezpečenie „kvality cesty, ktorou sa má dôjsť k výsledku“.

Po druhé, je to nutnosť koexistencie všetkých foriem a mechanizmov popri sebe. Tá by nebola možná, keby neexistovali aspoň základné prekrývajúce sa obsahové prvky práva na spravodlivý proces.

Spoločné obsahové prvky práva na spravodlivý proces predstavujú na všetkých úrovniach parciálne požiadavky kladené na verejnú moc a im zodpovedajúce práva jednotlivca, ktoré vo svojom súhrne zabezpečujú, že jednotlivcovi bude garantovaný spravodlivý proces pred orgánom verejnej moci. Tieto parciálne požiadavky, resp. práva sa týkajú jednej zo štyroch oblastí, a to oblastí:

- a) prístupu k súdu alebo inému orgánu;
- b) kvality súdu a sudcu;
- c) kvality prejednávania veci alebo
- d) práva na náhradu škody za nesprávny postup štátu

²⁴ Takáto zmena nemusí nastať iba vo formálnej rovine toho ktorého prameňa, teda výslovnou zmenou znenia jeho textu. Obsahová zmena môže spočívať iba v zmene výkladu účinného textu, ktorý sa premietne do nového, resp. odlišného aplikovania právnej normy príslušnými orgánmi.

a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie.

Ad a) Oblasť prístupu k súdu alebo inému orgánu je tvorená základnou požiadavkou, ktorá ma charakter podmienky sine qua non pre spravodlivý proces pred súdom alebo iným orgánom. Touto základnou požiadavkou je povinnosť štátu zabezpečiť efektívny prístup k súdu alebo inému orgánu každému jednotlivcovi, ktorý sa legitímne domnieva, že má právo, ktoré môže byť predmetom súdnej alebo inej ochrany. Právo na prístup k súdu alebo inému orgánu nie je absolútne, t. j. môže podliehať obmedzeniam. Takéto obmedzenia však nesmú v žiadnom prípade obmedziť prístup jednotlivca k súdu alebo inému orgánu takým spôsobom alebo do takej miery, že by bola narušená samotná podstata tohto práva.²⁵

Ad b) Aby mohla byť vec jednotlivca spravodlivo prejednaná a rozhodnutá, musí o nej rozhodovať súd alebo iný orgán určitej kvality. Oblasťou požiadaviek týkajúcich sa kvality súdu a sudcu sú požiadavky na ich nezávislosť, nestrannosť, konštituovanie súdu zákonom a právo na zákonného sudcu. Nezávislosť súdnej moci možno reálne dosiahnuť iba vtedy, ak sú dané garancie zabezpečujúce inštitucionálnu nezávislosť súdnictva ako celku, jednotlivých súdov a sudcov, osobné záruky sudcovskej nezávislosti a procesné záruky nezávislosti sudcov vyplývajúce z procesných predpisov.²⁶ Uvedené záruky nezávislosti sú prostriedkom vďaka ktorému vieme docieľiť nestrannosť rozhodovania konkrétneho sudcu v konkrétnej veci.²⁷

Nestrannosť súdnictva sa personifikuje do osoby sudcu. Podľa judikatúry ESPL sa nestrannosť sudcu definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti, pričom na posúdenie, či sudca v konkrétnom prípade konal nestranne sa využíva tzv. subjektívny a objektívny test nestrannosti, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby vec nebola iba skutočne prejednaná nestranne a teda spravodlivo, ale aby sa tak aj javila navonok.²⁸ Cieľom naplnenia požiadavky súdu zriadeného zákonom je, aby súdna sústava bola relatívne stabilná a nepodliehala „náladovým“ rozhodnutiam výkonnej moci. Zriadenie a zrušenie súdov je teda v kompetencii moci zákonodarnej, ktorej

²⁵ Ku jednotlivým príkladom obmedzení prístupu k súdu pozri MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 77- 138.

²⁶ KROŠLÁK, D. a kol. Ústavné právo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. s. 642.

²⁷ CIBULKA, E a kol. Štátoveda. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. s. 222-223.

²⁸ DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 884.

rozhodovacie procesy sú oproti moci výkonnej o niečo rigidnejšie. Inými slovami, táto požiadavka je špeciálnym nástrojom na zabezpečenie nezávislosti súdnej moci na moci výkonnej a zabránenie tomu, aby výkonná moc mohla zriaďovať súdy bez kontroly zo strany demokraticky zvolených zástupcov ľudu.²⁹

Čo sa týka práva na zákonného sudcu, tak to predstavuje akúsi „nadstavbu“ práva na súd zriadený zákonom. Za zákonného sudcu pritom treba považovať sudcu, ktorý bol určený na prejednanie a rozhodnutie vecí v súlade s rozvrhom práce, a tiež sudcu, ktorému boli veci pridelené z dôvodu vylúčenia iného sudcu pre zaujatosť, prípadne pre ďalšie dôvody.³⁰

Ad c) Z práva na spravodlivý proces vyplýva, či už explicitne alebo implicitne, celý rad požiadaviek, ktoré musia byť splnené, aby sa vec považovala za prejednanú a rozhodnutú v určitej kvalite, ktorá je zárukou objektívnej spravodlivosti. Oblasť požiadaviek týkajúcich sa kvality prejednávania vecí je teda oblasťou širokou a značne rôznorodou. Ak chceme aspoň čiastočne priblížiť, aké konkrétne požiadavky sú súčasťou tejto oblasti, tak je potrebné vychádzať z kategorizácie týchto požiadaviek podľa všeobecnosti ich uplatniteľnosti v jednotlivých typoch konaní. Vychádzajúc z takého kritéria potom možno tieto požiadavky deliť na všeobecne uplatniteľné požiadavky a požiadavky uplatniteľné v trestnom konaní.

Všeobecne uplatniteľné požiadavky sú uplatniteľné v každom type súdneho konania. Medzi tieto požiadavky patrí najmä (i) verejnosť prejednávania vecí a verejnosť vyhlásenia rozsudku, (ii) prejednávania vecí v primeranej lehote a (iii) požiadavka na spravodlivé prejednanie vecí, ktorej súčasťou je celý rad čiastkových práv. Ide najmä o právo na prejednanie vecí v prítomnosti účastníka konania, právo na ústne prejednanie vecí, právo procesnej rovnosti účastníkov konania, právo na kontradiktórne konanie, právo na riadne dokazovanie, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, právo na účinný prostriedok nápravy, právo na výkon rozhodnutia, právo na náhradu trov konanie ako aj požiadavku viazanosti súdu zákonom.³¹

Hovoriac o požiadavkách uplatniteľných iba v trestnom konaní, tak tie predstavujú osobitnú skupinu požiadaviek, ktoré sú kladené na trestné

²⁹ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 685.

³⁰ Podobne DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 949-950.

³¹ Ku jednotlivým právam pozri viac MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 207-295. a DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 880-910.

konanie popri požiadavkách všeobecných. Ich účelom je zaistiť, aby osoba trestne stíhaná požívala zvýšenú mieru „procesnej ochrany“ z dôvodu, že sa v takomto type konania rozhoduje o najzávažnejšom obmedzení jej základných ľudských práv. Predmetným „bonusovým“ požiadavkám zodpovedajú parciálne práva jednotlivca, ktoré svojim charakterom predstavujú buď konkretizáciu niektorých všeobecných práv alebo úplne „nové“ práva priznané takejto osobe z dôvodu jej trestno-procesného postavenia. Ide v tomto prípade najmä o právo obvineného z trestného činu na (i) prezumpciu nevinu; (ii) právo stíhania len zo zákonných dôvodov, zákonným spôsobom a na trest vymedzený zákonom; (iii) právo zákazu retroaktivity v jeho neprospech; (iv) právo nebyť stíhaný dvakrát za ten istý skutok; (v) právo nevypovedať; (vi) právo na obhajobu zahŕňajúce v sebe právo byť informovaný o trestnom čine, ktorý sa mu kladie za vinu, právo na primeraný čas na prípravu obhajoby, právo obhajovať sa sám alebo prostredníctvom zvoleného alebo prideleného obhajcu; (vii) právo vypočúvať svedkov; (viii) právo na bezplatnú pomoc tlmočníka.³²

Ad d) Napokon, oblasť práva na náhradu škody za nesprávny postup štátu a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie je na rozdiel od predchádzajúcich oblastí požiadaviek a práv špecifická v tom, že upravuje právo hmotnoprávneho charakteru. Účelom existencie práva na náhradu škody za nesprávny postup štátu a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie je na jednej strane snaha vyvinúť na orgán verejnej moci tlak, aby ten vykonával svoju právomoc primerane, bez zapríčinenia škody a na strane druhej, ak tak robiť nebude, nech je za to právne zodpovedný a jednotlivcovi sa dostane satisfakcie.³³

2.2 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces, jeho rozsah a obsah in concreto

Ako bolo vyššie naznačené, garancie práva na spravodlivý proces vyplývajúce z jeho pozitívneho zakotvenia sa netýkajú výlučne konania pred súdmi. Samotná Ústava SR vo svojom čl. 46 ods. 1 počíta s možnosťou domáhať sa svojho práva v prípadoch ustanovených zákonom aj na inom orgáne verejnej moci ako je súd. Uvedené potvrdzuje aj judikatúra

³² Podobne MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 321-478.

³³ Podobne DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 915.

Ústavného súdu, podľa ktorej čl. 2 ods. 2 Ústavy predstavuje základný rámec povinností všetkých štátnych orgánov, pričom ak akýkoľvek štátny orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 Ústavy inak, ako v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Zároveň však ustanovenia siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy SR sa zaručujú v rozdielnom rozsahu v konaní pred rôznymi orgánmi verejnej moci. Rozdiely v rozsahu existujú predovšetkým medzi súdmi a inými orgánmi verejnej moci.³⁴ Taktiež autonómny výklad pojmu súd, ktorý podáva ESLP a Súdny dvor umožňuje jednotlivcovi profitovať z ochrany vyplývajúcej z článku 6 Dohovoru, resp. čl. 47 Charty aj v konaní pred formálne vnútroštátnym právom inak označeným orgánom.³⁵

Z ústavnej, medzinárodnej, ako aj nadnárodnej úrovne ochrany základného práva na spravodlivý proces vyplýva, že toto právo musí byť zásadne zabezpečené aj v konaní pred orgánmi verejnej správy.³⁶ Zároveň však rozsah a obsah tohto práva nemusí zodpovedať rozsahu a obsahu práva na spravodlivý proces pred súdom. Vychádzajúc z ústavnej úrovne, obsah práva na spravodlivý proces v konaní orgánov verejnej správy tvoria procesné práva jednotlivca (fyzickej alebo právnickej osoby) v procesnom postupe vykonávateľa verejnej správy, ktoré sú upravené zákonom. Aký má však byť minimálny štandard rozsahu a obsahu práva na spravodlivý proces, v tom ktorom konaní orgánu verejnej správy v Slovenskej republike je potrebné vyabstrahovať z judikatúry najvyšších súdnych autorít, ktoré interpretujú a aplikujú pramene ochrany základného práva na spravodlivý proces.³⁷ Kľúčovú úlohu v tomto smere zohráva predovšetkým judikatúra ESLP, ktorej doktríny pri vymedzení minimálneho štandardu ochrany takmer bezvýhradne rešpektujú Ústavný súd, Najvyšší súd, či Súdny dvor, ale

³⁴ Pozri uznesenie ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 62/1999 z 23. júna 1999.

³⁵ K tomu pozri rozsudok ESELP Bellios proti Švajčiarsku, č. 10328/83 z 29. apríla 1988, rozsudok ESELP Coëme a ďalší proti Belgicku, č. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 a 33210/96 z 18. októbra 2000, rozsudok Súdného dvora zo 17. septembra 1997 vo veci Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v Bundesbaugesellschaft Berlin mbH C-54/96.

³⁶ Pre účely tejto učebnice sa výraz „orgán verejnej správy“ definuje ako „*orgán verejnej moci, ktorým je buď orgán štátnej správy, alebo orgán územnej samosprávy, alebo orgán záujmovej samosprávy, iný (štátny) orgán alebo subjekt, právnická a fyzická osoba, ktorým zákon zveril právomoc rozhodovať o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach osôb v oblasti verejnej správy*“.

³⁷ Podobne KOŠIČIAROVÁ, S.: Verejná správa a právo na spravodlivý proces. Kraków : Spolek Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. s. 14-15.

v minulosti bola taktiež podnetom pre samotného zákonodarcu v Slovenskej republike pre realizáciu zmien v úprave konania o zodpovednosti za priestupok³⁸ alebo úprave správneho súdnictva.³⁹

Dôvodom prečo Ústavný súd a Najvyšší súd prechováva takmer bezvýhradný rešpekt voči doktrínam EŠLP je jednak samotný záväzok vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 Dohovoru a jednak povinnosť vnútroštátneho orgánu vyplývajúca z čl. 154c Ústavy SR priamo aplikovať normatívne ustanovenia Dohovoru v prípade, ak vnútroštátna zákonná úprava práva na spravodlivý proces zabezpečuje nižšiu mieru ochrany, než akú poskytuje Dohovor. Zároveň, tak ako už bolo spomínané, Ústavný súd ako aj Najvyšší súd akceptujú širšiu záväznosť judikatúry EŠLP, keď jednak považujú Dohovor spolu s judikatúrou EŠLP vzťahujúcou sa naň za záväzné výkladové smernice pre interpretáciu a uplatňovanie zákonnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave Ústavy a jednak majú podporný význam pri podávaní jej výkladu.⁴⁰ Hoci sa v judikatúre najvyšších súdnych autorít v rámci odôvodnení ich rozhodnutí už objavili odkazy na pramene „soft law“ Rady Európy pri riešení výkladových a aplikačných otázok práva na spravodlivý proces, čo je nesporne dôkazom, že majú aj svoj praktický význam,⁴¹ tak sú stále limitované svojím právne nezáväzným charakterom oproti Dohovoru a judikatúre EŠLP.

Hovoriac o Súdnom dvore, dôvodom prečo ten preberá pri vymedzení rozsahu a obsahu práva na spravodlivý proces doktríny vytvorenej judikatúrou EŠLP je spomínané interpretačné pravidlo vyplývajúce z čl. 52 ods. 3 Charty, podľa ktorého v rozsahu, v akom Charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Dohovore, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených Dohovorom. Keďže judikatúra EŠLP dotvára zmysel a rozsah práv ustanovených v Dohovore, Súdny dvor nemôže bez náležitého zohľadnenia judikatúry EŠLP poznať skutočný zmysel a rozsah práv ustanovených Dohovorom a teda ani zmysel a rozsah práv uznaných Chartou. Uvedené potvrdzujú aj Vysvetlivky k článku 52, podľa ktorých cieľom čl. 52 ods. 3 je zabezpečiť potrebnú

³⁸ Pozri SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 345-346.

³⁹ Tamže, s. 399.

⁴⁰ Pozri nález ÚS SR, sp. zn. I. ÚS 36/02-60 z 30. apríla 2003 a nález ÚS SR, sp. zn. PL ÚS 3/09 z 26. januára 2011.

⁴¹ Pozri napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 121/2020 z 1. apríla 2020, rozsudok NS SR, sp. zn. 4Sžk/18/2017 z 02.10.2018 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 9Sžso/208/2015 zo 14.12.2016.

súdržnosť medzi Dohovorom a Chartou, pričom zmysel a rozsah zaručených práv je ustanovený nielen znením Dohovoru a protokolov, ale aj judikatúrou ESELP. Uvedené interpretačné pravidlo tak nepochybne platí aj pre práva obsiahnuté v šiestej hlave Charty, ktoré zodpovedajú čiastkovým právam tvoriacim právo na spravodlivý proces ustanovených Dohovorom.⁴²

Z uvedeného vyplýva, že kľúčovým hýbateľom vývoja výkladu a aplikácie práva na spravodlivý proces v Slovenskej republike je jeho výklad a aplikácia v súlade s Dohovorom a judikatúrou ESELP.

2.3 Vecná pôsobnosť práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru má každý právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Z uvedeného vyplýva, že aplikovateľnosť práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru sa týka dvoch kategórií vecí. Pre aplikáciu uvedeného práva v prípade, ak sa rozhodnutie súdu týka občianskych práv a záväzkov sa zaužívalo označenie vecí civilných. Ak súd rozhoduje o trestnom čine, z ktorého je osoba obvinená zase hovoríme o kategórii vecí trestných. Nie je pritom ale vylúčené, že v konkrétnom prípade dôjde k aplikácii práva na spravodlivý proces z dôvodu, že daná vec spadá do rámca pôsobnosti civilnej, ako aj trestnej.⁴³ Na prvý pohľad sa teda javí, že Dohovor sa na veci prejednávané a rozhodované orgánmi verejnej správy nevzťahuje. Avšak, je to práve judikatúra ESELP, ktorá interpretuje pojmy „občianske práva alebo záväzky“, „trestný čin“ a „obvinenie“ autonómne od významu, ktorý týmto pojmom prisudzujú vnútroštátne systémy práva. To znamená, že ak chceme vedieť, či konkrétny prípad je subsumovateľný pod civilné alebo trestné veci podľa Dohovoru, je potrebné poznať význam týchto pojmov, tak ako ho vymedzuje judikatúra ESELP. Kľúčom k aplikovateľnosti záruk práva na spravodlivý proces ustanovených Dohovorom na konania pred orgánmi verejnej správy je teda poznanie judikatúry ESELP poskytujúcej súčasný výklad vyššie uvedených pojmov.

Hovoriac o **trestných veciach**, je rozhodujúce predovšetkým poznať význam pojmu „trestný čin“. Totiž, *conditio sine qua non* začatia skúmania, či je daná osoba obvinená, je znalosť, či ide o obvinenie z „trestného činu“.

⁴² Pozri k tomu aj Vysvetlivky k Hlave VI, podľa ktorých takmer každé právo ustanovené v tejto hlave zodpovedá niektorému z práv ustanovených v Dohovore.

⁴³ Pozri rozsudok ESELP Albert a Le Compte proti Belgicku, č. 7299/75 a 7496/76 z 30. februára 1983.

Znalosť, či v konkrétnom prípade je vec, o ktorej sa rozhoduje konaním o trestnom čine je znalosťou, či je právo na spravodlivý proces zaručené Dohovorom aplikovateľné z vecného hľadiska, ergo z hľadiska vecnej pôsobnosti.⁴⁴ Pre určenie, či bude právo na spravodlivý proces zaručené Dohovorom aplikovateľné z hľadiska vecnej pôsobnosti je podľa judikatúry ESELP rozhodujúce aby boli splnené tzv. engelovské kritéria. Tie predstavujú súbor troch kritérií, ktoré sú formované judikatúrou ESELP a svoje označenie nadobudli od rozsudku Engel a ďalší proti Holandsku, v ktorom ich ESELP prvý krát formuloval.⁴⁵ V slovenčine môžeme tieto kritéria označiť ako:

- **právna kvalifikácia skutku vo vnútroštátnom práve,**
- **povaha deliktu a**
- **povaha a prísnosť potenciálnej sankcie za delikt.**

V prípade, že je aspoň jedno z týchto kritérií naplnené, je potrebné v rozhodovacej činnosti vykonávateľov verejnej správy, ktorý rozhodujú v danej veci presadzovať práva zakotvené v Dohovore, a to aj v situácii, ak by tieto výslovne neboli zakotvené vo vnútroštátnej úprave Slovenskej republiky.⁴⁶ Orgány verejnej správy v Slovenskej republike musia na engelovské kritéria prihliadať predovšetkým v konaniach o priestupkoch a iných správnych deliktoch.

Pre aplikovateľnosť práva na spravodlivý proces zaručeného Dohovorom v **civilných veciach** je rozhodujúce poznať význam pojmu „občianske práva alebo záväzky“. Podobne ako v prípade trestných vecí, aj v prípade vecí civilných ESELP vytvoril tri základné kritériá, ktoré skúma za účelom posúdenia aplikovateľnosti záruk. Na rozdiel od engelovských kritérií sa však civilné kritéria neposudzujú alternatívne, ale výlučne kumulatívne. V slovenčine môžeme tieto kritéria označiť ako:

- **existencia sporu,**
- **existencia právneho základu práva alebo záväzku vo vnútroštátnom práve a**
- **občianskoprávna (civilná) povaha práva alebo záväzku.**⁴⁷

Uvedená doktrína implikuje, že právo na spravodlivý proces zaručené Dohovorom bude v jeho civilnej časti aplikovateľné na konania pred orgánmi

⁴⁴ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 574.

⁴⁵ Rozsudok ESELP Engel a ďalší proti Holandsku, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72 z 8. júna 1976.

⁴⁶ KOŠIČIAROVÁ, S.: Verejná správa a právo na spravodlivý proces. Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. s. 65.

⁴⁷ Pozri rozsudok ESELP Denisov proti Ukrajine, č. 76639/11 z 25. septembra 2018, rozsudok ESELP Regner proti Českej republike, č. 35289/11 z 19. septembra 2017 alebo rozsudok ESELP Károly Nagy proti Maďarsku, č. 56665/09 zo 14. septembra 2017.

verejnej správy, ak je ich výsledok rozhodujúci pre práva a povinnosti súkromného charakteru, o týchto právach a povinnostiach sa rozhoduje v sporov konaní a predmetné právo alebo záväzok, o ktoré ide má svoj hmotnoprávny základ vo vnútroštátnom práve. V každej jednej administratívnej veci, ktorá je riešená v SR je potrebné splnenie týchto kritérií skúmať od prípadu k prípadu. Judikatúra ESELP však naznačuje, ktoré oblasti administratívnych vecí uvedené kritéria spĺňajú a naopak, ktoré nie. Na základe toho sa možno legitímne domnievať, že právo na spravodlivý proces podľa Dohovoru bude v takýchto konaniach aplikovateľné v jeho civilnej časti aj v Slovenskej republike. Medzi konania pred orgánmi verejnej správy, ktoré spĺňajú uvedené kritéria môžeme zaradiť najmä konania vo veciach sociálneho zabezpečenia,⁴⁸ spory týkajúce sa práva na výkon lekárskej praxe a práva prevádzkovať zdravotnícke zariadenie,⁴⁹ práva na licenciu k prevádzkovaniu verejnej dopravy,⁵⁰ práva byť znovu zapísaný do zoznamu advokátov,⁵¹ práva na prístup k základnému a vyššiemu vzdelaniu,⁵² spory týkajúce sa stavebného povolenia a súvisiacich záležitostí,⁵³ či spory medzi štátom a jeho zamestnancami.⁵⁴

⁴⁸ Napr. rozsudok ESELP Salesi proti Taliansku č. 13023/87 z 16. februára 1993, v ktorom súd rozhodoval o práve na sociálnu dávku v prípade invalidity, rozsudok ESELP Feldbrugge proti Holandsku č. 8562/79 z 29. mája 1986, v ktorom súd rozhodoval o práve na vyplácanie nemocenskej dávky, rozsudok ESELP Schouten a Meldrum proti Holandsku č. 19005/9 z 19006/0 z 9.12.2004, v ktorom súd rozhodoval o platení poistného, resp. obdobných príspevkov sociálneho zabezpečenia.

⁴⁹ Rozsudok ESELP König proti Nemecku, č. 6232/73 z 28. júna 1978 alebo rozsudok ESELP Beleş a ďalší proti Českej republike, č. 47273/99 z 12. novembra 2002.

⁵⁰ Rozsudok ESELP Pudas proti Švédsku, č. 10426/83 z 27. novembra 1987.

⁵¹ Rozsudok ESELP H. proti Belgicku, č. 10426/83 z 27. novembra 1987.

⁵² Rozsudok ESELP Emine Araç proti Turecku, č. 9907/02 z 23. septembra 2008 a rozsudok ESELP Oršuš a ďalší proti Chorvátsku, č. 15766/03 z 16. marca 2010.

⁵³ Rozsudok ESELP Allan Jacobsson proti Švédsku (č. 1), č. 1084/84 z 25. októbra 1989.

⁵⁴ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku, č. 63235/00 z 19. apríla 2007.

3 Rámcový rozsah a obsah práva na spravodlivý proces pred orgánmi verejnej správy podľa Dohovoru

Mohlo by sa zdať, že kvalifikovanie konkrétneho konania pred orgánom verejnej správy ako veci civilnej alebo trestnej na účely Dohovoru predstavuje komplikovanejšiu úlohu pre jednotlivca domáhajúceho sa svojho práva na spravodlivý proces zaručeného Dohovorom, resp. pre orgán verejnej moci, ktorý toto základné právo má zaručiť. Ako minimálne rovnako komplikovaná úloha sa však javí kvalifikovanie rozsahu a obsahu (zmyslu) práva na spravodlivý proces, ktoré sa má v tej-ktorej administratívnej veci, ktorá spadá do vecnej pôsobnosti práva na spravodlivý proces garantovaného Dohovorom aplikovať.

Táto náročnosť je daná v prvom rade skutočnosťou, že nie všetky parciálne práva tvoriace právo na spravodlivý proces sú upravené explicitne v Dohovore, ale vyplývajú iba implicitne z jeho znenia. Navyše rozsah a obsah týchto čiastkových práv sa v čase viac, či menej mení, keďže Dohovor je tzv. „živým nástrojom“. V tejto súvislosti je kľúčové poznanie judikatúry ESLEP, ktorá tieto implikované parciálne práva identifikuje a vykladá v čase.

V druhom rade je daná tým, že pri viacerých z týchto práv je daná možnosť „voľnej úvahy“ štátov (margin of appreciation) pri voľbe spôsobu a prostriedkov, ako súlad s minimálnymi požiadavkami kladenými Dohovorom zabezpečiť. Úloha ESLEP sa potom obmedzuje len na hodnotenia súladu zabezpečenia týchto záruk z pohľadu konania ako celku.

V treťom rade je daná tým, že podľa judikatúry ESLEP nemusia byť požiadavky vyplývajúce z práva na spravodlivý proces zabezpečené v rovnako prísnej miere v tých konaniach, ktoré nepatria do tzv. „tvrdého jadra trestných vecí“,⁵⁵ resp. javí sa, že miera záruk môže variovať aj v konaniach civilného charakteru.⁵⁶

Uvedené faktory spôsobujú, že je fakticky nemožné univerzálne ustáliť jednotný rozsah a obsah práva na spravodlivý proces v administratívnych veciach. V nasledujúcich podkapitolách preto je vymedzený len rámcový rozsah a obsah tohto základného práva, pričom je si dôležité uvedomiť, že aj keď nebudú vymedzené záruky práva na spravodlivý proces naplnené v tom-ktorom konaní pred orgánom verejnej správy v plnej miere, nemusí to automaticky znamenať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného Dohovorom. V prípade, ak je však v konaní pred daným orgánom verejnej správy vyhovené všetkým garanciam práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v plnej miere, možno bez okolkov prehlásiť, že právo na

⁵⁵ Rozsudok ESLEP (Veľká komora) Jussila proti Finsku, č. 73053/01 z 23. novembra 2006.

⁵⁶ Rozsudok ESLEP (Veľká komora) Vilho Eskelinen a ďalší proti Finsku, č. 63235/00 z 19. apríla 2007.

spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní pred orgánom verejnej správy zaručené.

3.1 Právo na prístup k súdu alebo inému orgánu podľa Dohovoru

Právo na prístup k súdu alebo inému orgánu nie je explicitne zakotvené v Dohovore, ale implicitne vyplýva zo znenia prvej vety čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Toto právo je podľa judikatúry ESLP a odbornej literatúry terminologicky obmedzené iba na právo na prístup k súdu.⁵⁷ Ako však bude vysvetlené v nasledujúcich vetách, materiálne zahŕňa aj právo na prístup k iným orgánom, vrátane orgánov verejnej správy.

Právo na prístup k súdu prvýkrát implicitne vyvodil ESLP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu, v ktorom konštatoval, že by bolo nemysliteľné, aby článok 6 ods. 1 Dohovoru podrobne upravoval procesné záruky priznané účastníkom už prebiehajúceho súdneho konania a nechránil by najprv to, čo jedine umožňuje mať prospech z týchto záruk, a to je prístup k súdu. Spravodlivosť, verejnosť a rýchlosť súdneho procesu nemajú totiž význam, ak sa proces nekoná. Právo na prístup k súdu predstavuje esenciálny prvok, ktorý je vlastný právu na spravodlivý proces chráneného čl. 6 ods. 1 Dohovoru.⁵⁸ Takéto právo pritom musí byť „praktické a efektívne“, nie iba „teoretické a iluzórne“.⁵⁹ Právo na prístup k súdu však nezahŕňa automaticky aj právo na odvolanie. Len tam, kde vnútroštátne procesné normy stanovujú právo jednotlivca sa odvolať, bude sa aplikovať čl. 6 Dohovoru aj na konanie odvolacieho orgánu vrátane práva na prístup k súdu.⁶⁰ V súlade s judikatúrou ESLP je pritom pojem „súd“ pre účely práva na spravodlivý proces potrebné vykladať autonómne od jeho definícií vo vnútroštátnych právnych poriadkoch. Teda je ho potrebné chápať v materiálnom slova zmysle, a to ako orgán so súdnou funkciou, ktorá sa prejavuje v tom, že súd rozhoduje veci v rámci svojej právomoci, na základe práva a v súlade s právom predpísaným procesným postupom, pričom musí spĺňať aj radu ďalších požiadaviek. Ide najmä o požiadavky na nezávislosť, nestrannosť, trvanie funkčného obdobia svojich členov ako aj ďalšie procesnoprávne záruky.⁶¹

⁵⁷ V angličtine je toto právo implicitne vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru označené ako „*Right of access to a court*“. Pozri k tomu napr. SCHABAS, A., W., The European Convention on Human Rights : A Commentary. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 284., ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 59.

⁵⁸ Pozri rozsudok ESELP Golder proti Spojenému kráľovstvu, č. 4451/70 z 21. februára 1975.

⁵⁹ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Zubac proti Chorvátsku, č. 40160/12 z 5. apríla 2018.

⁶⁰ Rozsudok ESELP Delcourt proti Belgicku, č. 2689/65 zo 17. januára 1970.

⁶¹ Pozri rozsudok ESELP Bellios proti Švajčiarsku, č. 10328/83 z 29. apríla 1988 alebo rozsudok ESELP Coëme a ďalší proti Belgicku, č. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 a 33210/96 z 18. októbra 2000.

Charakteristickou črtou administratívnych vecí je, že ide o konania pred orgánmi verejnej správy, t. j. pred orgánmi, ktoré sa považujú za súčasť výkonnej moci v štáte, majú iné formálne označenie ako súd, a ktoré v drvivej väčšine prípadov nespĺňajú materiálne požiadavky ESLP kladené na súdy. Podľa judikatúry ESLP však uvedená skutočnosť nie je prekážkou pre potrebu zabezpečiť jednotlivcovi právo na prístup k takémuto orgánu. Rozhodujúcim kritériom pre potrebu zabezpečiť toto právo nie je totiž vnútroštátna klasifikácia orgánu v rámci trojdelenia moci v štáte, ale to, či tento orgán má právomoc rozhodovať veci spadajúce do vecnej pôsobnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Ak orgán verejnej správy má takúto právomoc, tak štát je jednak povinný zabezpečiť jednotlivcovi prístup k takémuto orgánu a jednak zabezpečiť, aby tento orgán spĺňal materiálne požiadavky kladené na súd podľa judikatúry ESLP alebo zabezpečiť právo jednotlivca napadnúť rozhodnutie vydané takýmto orgánom na súde, ktorý o danej veci bude rozhodovať s plnou jurisdikciou,⁶² a s oprávnením zrušiť takéto rozhodnutie pre skutkové, ako aj právne vady.⁶³ V súvislosti s posudzovaním splnenia kritéria plnej jurisdikcie je potrebné povedať, že ESLP preferuje skúmanie jej splnenia v konkrétnej rovine než abstraktnej, čo znamená, že ho zaujíma skôr to, či bol úplný prieskum v danej veci skutočne vykonaný než to, či vnútroštátna právna úprava takúto právomoc súdu výslovne priznáva.⁶⁴

Právo na prístup k súdu podľa čl. 6 Dohovoru však nie je absolútne, ba judikatúra ESLP sama uznáva, že toto právo svojou povahou vyžaduje obmedzenia zo strany štátu. V tomto ohľade majú zmluvné štáty určitú mieru voľnej úvahy, hoci konečné rozhodnutie o dodržaní požiadaviek Dohovoru patrí ESLP. Každopádne, v súlade s judikatúrou ESLP platí, že obmedzenia práva na prístup k súdu nesmú obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom alebo do takej miery, že by bola narušená samotná podstata tohto práva. Okrem toho, takéto obmedzenia nebudú v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ak nesledujú legitímny cieľ alebo ak neexistuje vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a cieľom, ktorý sa má obmedzením dosiahnuť. Právo na prístup k súdu je narušené, keď pravidlá prestanú slúžiť cieľom právnej istoty a riadnemu výkonu spravodlivosti a vytvárajú určitú prekážku, ktorá bráni účastníkovi konania, aby o jeho veci rozhodoval príslušný súd.⁶⁵

⁶² Rozsudok ESLP Bellios proti Švajčiarsku, č. 10328/83 z 29. apríla 1988.

⁶³ Rozsudok ESLP Janosevic proti Švédsku, č. 34619/97 z 23. júla 2002. Pozri k tomu aj ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 28.

⁶⁴ KMEC, J. - KOSAR, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 625.

⁶⁵ Pozri napr. rozsudok ESLP (Veľká komora) Kart proti Turecku, č. 8917/05 zo 3. decembra 2009 alebo rozsudok ESLP (Veľká komora) Stanev proti Bulharsku, č. 36760/06 zo 17. januára 2012 a v nich citovanú judikatúru.

Prípustné obmedzenie práva na prístup k súdu predstavuje podľa judikatúry ESLP napr. stanovenie primeraných súdnych trov, ktoré musia znášať účastníci s ohľadom na povahu veci a pomery účastníkov konania;⁶⁶ obligatórne právne zastúpenie;⁶⁷ procesné podmienky na podanie odvolania vrátane lehoty na jeho podanie;⁶⁸ obmedzenia prístupu pre účastníkov zneužívajúcich právo;⁶⁹ výsady a imunity,⁷⁰ či uplynutie premlčacích (prekluzívnych) lehôt, pre ktoré už nemožno v konaní priznať hmotné právo alebo uložiť povinnosť.⁷¹

K neprípustnému obmedzeniu prístupu k súdu v kontexte práva na spravodlivý proces pred orgánmi verejnej správy dôjde napr. vtedy, ak jednotlivec nebude môcť absolútne napadnúť pokutu uloženú správnym orgánom pred súdom, ktorý má dostatočnú právomoc preskúmať správne rozhodnutie.⁷²

Právo na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe inkorporuje aj ďalšie špecifické požiadavky, ktoré z neho vyplývajú iba implicitne. Z prvej z nich vyplýva povinnosť štátu zabezpečiť účastníkovi konania právnu pomoc vtedy, ak je takáto pomoc nevyhnutná pre účinný prístup k súdu. Štáty majú pri vytváraní systému právnej pomoci zásadne voľnú ruku, pokiaľ takýto systém bude materiálne zodpovedať požiadavkám čl. 6 ods. 1 Dohovoru. To znamená, že jednotlivcom budú poskytnuté dostatočné záruky ochrany pred svojvôľou príslušného orgánu rozhodujúceho o tom, či právna pomoc im poskytnutá bude a v akom rozsahu.⁷³ Pri vytváraní systému právnej pomoci, t. j. podmienok, za ktorých bezplatná alebo finančne dostupná právna pomoc bude jednotlivcom poskytovaná, štát musí zohľadniť najmä význam konania pre jeho účastníka, právnu zložitosť danej veci, spôsobilosť jednotlivca sa účinne zastupovať, vyhliadky účastníka na úspech v danom konaní, či jeho finančnú situáciu.⁷⁴

Z práva na prístup k súdu tiež vyplýva právo na meritórne rozhodnutie prejednávanej veci⁷⁵ a právo na nútený výkon vykonateľného rozhodnutia

⁶⁶ Rozsudok ESLP Harrison McKee proti Maďarsku, č. 22840/07 z 3. júna 2014. K neprimeraným súdnym trovám, resp. súdnym poplatkom, ktoré bránili účastníkovi konania, aby o jeho veci rozhodoval príslušný súd pozri napr. rozsudok ESLP Kreuz proti Poľsku, č. 28249/95 z 19. júna 2001 alebo rozsudok ESLP Weissman a ďalší proti Rumunsku, č. 63945/00 z 24. mája 2006.

⁶⁷ Rozsudok ESLP Maširević proti Srbsku, č. 30671/08 z 11. februára 2012.

⁶⁸ Rozsudok ESLP Melnyk proti Ukrajine, č. 23436/03 z 28. marca 2008.

⁶⁹ Rozsudok ESLP Ashingdane proti Spojenému kráľovstvu, č. 8225/78 z 28. apríla 1985.

⁷⁰ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Kart proti Turecku, č. 8917/05 z 3. decembra 2009.

⁷¹ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Vo proti Francúzsku, č. 53924/00 z 8. júla 2004.

⁷² Rozsudok ESLP Julius Kloiber Schlachthof GmbH a ďalší proti Rakúsku, č. 21565/07, 21572/07, 21575/07, 21580/07 zo 4. apríla 2013.

⁷³ Rozsudok ESLP Essaadi proti Francúzsku, č. 49384/99 z 26. februára 2002.

⁷⁴ Pozri k tomu rozsudok ESLP Airey proti Írsku, č. 6289/73 z 9. októbra 1979 alebo rozsudok ESLP Steel and Morris proti Spojenému kráľovstvu, č. 68416/01 z 15. februára 2005

⁷⁵ Rozsudok ESLP Kohlhofer a Minarik proti Českej republike, č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05 z 15. októbra 2009.

súdu.⁷⁶ Zaručenie oboch parciálnych práv je dôležité pre praktickosť a efektívnosť práva na prístup k súdu. Tieto práva nadobúdajú ešte väčší význam v kontexte správnych konaní, keďže podanie návrhu na súdny prieskum k správnemu súdu sa jednotliviec snaží dosiahnuť nielen zrušenie napadnutého rozhodnutia, ale predovšetkým odstránenie jeho účinkov. Účinná ochrana účastníka konania a obnovenie zákonného stavu, tak predpokladá povinnosť orgánov verejnej správy rešpektovať meritórne rozhodnutia súdu.⁷⁷ Hoci ESLP uznáva, že za určitých okolností je prípustné, aby výkon rozhodnutia trval dlhšie, prípustným však nie je, aby zasahoval do podstaty samotného práva.⁷⁸ Do podstaty je zasiahnuté najmä v prípade, ak výkon rozhodnutia je iba čiastočný,⁷⁹ je mu bránené, je bezdôvodne zneplatnený alebo oddŕaľovaný,⁸⁰ alebo ak súd odmieta rešpektovať rozhodnutie nadriadeného súdu.⁸¹ Primeranosť omeškania s výkonom rozhodnutia musí byť podľa ESLP posudzovaná s ohľadom na zložitosť vykonávacieho konania, postup príslušných orgánov a správanie účastníka konania, ako aj rozsah a povahu uloženého plnenia.⁸²

3.2 Požiadavky na kvalitu súdu a sudcu podľa Dohovoru

Ako bolo uvedené v predchádzajúcej podkapitole aj orgán, ktorý nie je klasifikovaný v rámci vnútroštátneho práva ako súd, môže napriek tomu na účely čl. 6 ods. 1 Dohovoru byť za súd považovaný, ak sa v materiálnom slova zmysle vyznačuje súdnou funkciou, ktorá sa prejavuje v tom, že súd rozhoduje veci v rámci svojej právomoci, na základe práva a v súlade s právom predpísaným procesným postupom, a splňa radu ďalších požiadaviek, medzi ktoré patrí najmä požiadavka na jeho nezávislosť, nestrannosť, či trvanie funkčného obdobia svojich členov. Zo znenia čl. 6 ods. 1 Dohovoru výslovne vyplýva iba požiadavka nezávislosti a nestrannosti súdu a požiadavka na to, aby súd bol zriadený zákonom. Ostatné judikované požiadavky na kvalitu súdu a sudcu sú tak inkorporované v tomto výslovnom znení. Z uvedeného dôvodu by sme mohli oblasť požiadaviek na kvalitu súdu a sudcu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru označiť za

⁷⁶ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Scordino proti Taliansku (č. 1), č. 36813/97 z 29. marca 2006, rozsudok ESLP Apostol proti Gruzínsku, č. 40765/02 z 28. novembra 2006 alebo rozsudok ESLP Hornsby proti Grécku, č. 18357/91 z 19. marca 1997.

⁷⁷ Rozsudok ESLP Kyrtatos proti Grécku, č. 41666/98 z 22. mája 2003 alebo rozsudok ESLP Hornsby proti Grécku, č. 18357/91 z 19. marca 1997.

⁷⁸ Rozsudok ESLP Burdov proti Rusku, č. 59498/00 zo 7. mája 2002.

⁷⁹ Rozsudok ESLP Popescu proti Rumunsku, č. 48102/99 z 2. marca 2004.

⁸⁰ Rozsudok ESLP Immobiliare Saffi proti Taliansku, č. 22774/93 z 28. júla 1999.

⁸¹ Rozsudok ESLP Turzcanik proti Poľsku, č. 38064/97 z 5. júla 2005.

⁸² Rozsudok ESLP Raylyan proti Rusku, č. 22000/03 z 15. februára 2007.

súčasť dohovorom garantovaného práva na prejednanie vecí „nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“.⁸³

Nezávislosť a nestrannosť súdu sú podľa názoru ESĽP veľmi úzko previazané, preto naplnenie oboch predpokladov ESĽP spravidla posudzuje spoločne.⁸⁴

Čo sa týka nezávislosti, tak tá je v judikatúre ESĽP chápaná ako nezávislosť od ostatných zložiek štátnej moci, t. j. od výkonnej a zákonodarnej,⁸⁵ a zároveň ako nezávislosť od účastníkov konania.⁸⁶ Článok 6 Dohovoru, ani žiadne iné jeho ustanovenie však nevyžaduje od štátov pri zabezpečení požiadavky nezávislosti vyhovenie nejakému konkrétnemu teoretickému ústavnému konceptu. Posudzovanie splnenia požiadavky nezávislosti je vždy potrebné skúmať ad hoc s ohľadom na požiadavky kladené Dohovorom. Kľúčovými požiadavkami v tomto ohľade sú najmä procesné záruky oddelenia súdnej moci od ostatných mocí, akými sú spôsob menovania sudcov a dĺžka ich funkčného obdobia; existencia dostatočných záruk proti riziku vonkajších tlakov, najmä zabezpečením ich zásadnej neodvolateľnosti a nepreložiteľnosti; alebo aj to či daný orgán pôsobí dojmom nezávislosti.⁸⁷ V rozpore s požiadavkami Dohovoru nie je a priori ani menovanie a odvolávanie sudcov zákonodarnou alebo výkonnou mocou pokiaľ sú po ich menovaní zaručené garancie nezasahovania do výkonu ich rozhodovacej činnosti.⁸⁸

Nestrannosť sa v judikatúre ESĽP chápe ako neprítomnosť predsudku, či predpojatosti súdu, pričom na posúdenie, či súd v konkrétnom prípade konal nestranne sa využíva subjektívny a objektívny test nestrannosti.

Kým cieľom subjektívneho testu je zistiť, či v konkrétnom prípade osobné presvedčenie a správanie sudcu javí známky predsudku alebo predpojatosti, tak cieľom objektívneho testu je zistiť, či samotný súd a predovšetkým jeho zloženie poskytujú dostatočné záruky umožňujúce vylúčiť akúkoľvek legitímnu pochybnosť o jeho nestrannosti.⁸⁹ Pri skúmaní, či je sudca

⁸³ V angličtine „*by an independent and impartial tribunal established by law*“. Pozri k tomu napr. SCHABAS, A., W., *The European Convention on Human Rights : A Commentary*. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 294., ZRVANDYAN, A. *Casebook on European fair trial standards in administrative justice*. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 27.

⁸⁴ Napr. rozsudok ESĽP (Veľká komora) Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13 zo 6. novembra 2018.

⁸⁵ Rozsudok ESĽP Beaumartin proti Francúzsku, č. 15287/89 z 24. novembra 1994.

⁸⁶ Rozsudok ESĽP Sramek proti Rakúsku, č. 8790/79 z 22. októbra 1984.

⁸⁷ Pozri k tomu napr. rozsudok ESĽP (Veľká komora) Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13 zo 6. novembra 2018 alebo rozsudok ESĽP Kleyn a ďalší proti Holandsku, č. 39343/98, 39651/98, 43147/98, 46664/99 zo 6. mája 2003.

⁸⁸ Pozri k tomu napr. rozsudok ESĽP Sacilor Lormines proti Francúzsku, č. 65411/01 z 9. novembra 2006, rozsudok ESĽP Clarke proti Spojenému kráľovstvu, č. 23695/02 z 25. augusta 2005 alebo rozsudok ESĽP Flux proti Moldavsku, č. 31001/03 z 3. júla 2007.

⁸⁹ Pozri rozsudok ESĽP (Veľká komora) Micallef proti Malte, č. 17056/06 z 15. októbra 2009 a tam citovanú judikatúru.

v konkrétnom prípade predpajatý sa pritom vychádza z prezumpcie jeho nepredpajatosti. Dôkazné bremeno tak zaťažuje toho, kto tvrdí, že sudca v konkrétnom prípade má predsudky alebo je predpajatý.⁹⁰

Pri objektívnom teste je zase rozhodujúce posúdiť, či bez ohľadu na osobné presvedčenie a správanie sudcu existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať objektívne odôvodnené pochybnosti o jeho nestrannosti. Také vyvstávajú najmä v prípade zistenia hierarchických alebo iných väzieb medzi sudcom a účastníkmi konania, resp. ich právnymi zástupcami alebo v prípade osobného záujmu na predmete veci.⁹¹ V súvislosti s objektívnym testom pritom plní nezastupiteľnú úlohu aj vnútroštátna regulácia postupov vylúčenia sudcov v prípade pochybnosti o ich nepredpajatosti, keďže nielenže bráni už v zárodku vzniku skutočnej predpajatosti, ale aj odstraňuje zdanie akejkol'vek predpajatosti, a tým posilňuje dôveru, ktorú musia sudy v demokratickej spoločnosti požívať u verejnosti.⁹² Subjektívny a objektívny test pritom nie sú navzájom oddelené,⁹³ vzhľadom však na sťažnenú preukaznú schopnosť jednotlivca pri subjektívnom teste, je východiskom pri posudzovaní nestrannosti súdu objektívny test.⁹⁴

S ohľadom na princíp právneho štátu, ktorý je neodmysliteľnou súčasťou Dohovoru, je podľa názoru EŠLP nepochybné, že súd musí byť zriadený zákonom, inak by mu chýbala legitimita, ktorá je v demokratickej spoločnosti nevyhnutná k prejednávaniu individuálnych vecí.⁹⁵ Zriadenie súdu zákonom pritom nezahŕňa iba zakotvenie jeho postavenia a kompetencií v zákone, ale aj zákonnú úpravu pravidiel jeho zloženia a fungovania.⁹⁶ Účelom pojmu „zriadený zákonom“ v čl. 6 ods. 1 Dohovoru je zaistiť, aby usporiadanie súdnej sústavy nebolo závislé na úvahe výkonnej moci, ale aby bolo upravené právnymi predpismi prijatými zákonodarnou mocou.⁹⁷ Zároveň z judikatúry EŠLP vyplýva, že za porušenie práva na súd zriadený zákonom sa považujú aj prípady, keď súd bez akéhokoľvek vysvetlenia prekročí obvykle hranice svojej právomoci a úmyselne poruší zákon. Ide

⁹⁰ Tamže alebo rozsudok EŠLP *Le Compte, Van Leuven a De Meyere* proti Belgicku, č. 6878/75, 7238/75 z 23. júna 2006.

⁹¹ Napr. rozsudok EŠLP (Veľká komora) *Micallef* proti Malte, č. 17056/06 z 15. októbra 2009, rozsudok EŠLP *Langborger* proti Švédsku, č. 11179/84 z 22. júna 1989 alebo rozsudok EŠLP *Procola* proti Luxembursku, č. 14570/89 z 28. septembra 1995.

⁹² Rozsudok EŠLP *Mežnarić* proti Chorvátsku, č. 71615/01 z 15. júla 2005.

⁹³ Rozsudok EŠLP *Ramos Nunes de Carvalho e Sá* proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13 zo 6. novembra 2018.

⁹⁴ Rozsudok EŠLP (Veľká komora) *Micallef* proti Malte, č. 17056/06 z 15. októbra 2009.

⁹⁵ Pozri rozsudok EŠLP *Lavents* proti Lotyšsku, č. 58442/00 z 28. novembra 2002 alebo rozhodnutie EŠLP *Biagioli* proti San Marino, č. 8162/13 z 8. júla 2014.

⁹⁶ Pozri rozsudok EŠLP *Sokurenko a Strygun* proti Ukrajine, č. 29458/04, 29465/04 z 20. júla 2006 a rozhodnutie *Buscarini* proti Saint-Martin, č. 31657/96 zo 4. mája 2000.

⁹⁷ Rozsudok EŠLP *Savino a ďalší* proti Taliansku, č. 17214/05, 42113/04, 20329/05 z 28. apríla 2009.

najmä o úmyselné a flagrantly porušenie takých ustanovení zákona, ktoré sa týkajú nezávislosti členov súdu, dĺžky funkčného obdobia sudcov, nestrannosti, či existencie procesných záruk jednotlivcov.⁹⁸

Záverom, právo na nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom je úzko previazané s právom na prístup k súdu, keďže zásadne platí, že iba vtedy je právo na prístup k súdu zabezpečené, ak má jednotlivec prístup k takému vnútroštátnemu orgánu, ktorý spĺňa materiálne požiadavky kladené na súd a sudcu judikatúrou ESLP. Ako bolo uvedené v predchádzajúcej podkapitole, tak orgány verejnej správy spravidla tieto materiálne požiadavky nespĺňajú. Napriek tomu, nie je porušením práva na spravodlivý proces, ak kvality orgánu verejnej správy, ktoré rozhodujú v konaniach spadajúcich do vecnej pôsobnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru nespĺňajú tieto požiadavky za predpokladu, že je zabezpečený prieskum rozhodnutia takéhoto orgánu súdom, ktorý takéto požiadavky spĺňa, má plnú jurisdikciu a oprávnenie vec preskúmať tak po stránke skutkovej, ako aj právnej.

3.3 Požiadavky na prejednanie veci podľa Dohovoru

Medzi požiadavky na prejednanie veci podľa Dohovoru môžeme zaradiť požiadavku na:

- spravodlivé prejednanie veci,
- verejné prejednanie veci a
- prejednanie veci v primeranej lehote.

3.3.1 Spravodlivé prejednanie veci podľa Dohovoru

Jednotlivé záruky spravodlivého prejednanja veci podľa Dohovoru vyplývajú jednak z článku 6, v ktorom je formálne zakotvená požiadavka, aby vec každého jednotlivca bola spravodlivo prejednaná **a jednak z osobitných článkov Dohovoru**, ktoré upravujú také práva, resp. požiadavky, ktoré materiálne možno považovať za záruku, že vec každého jednotlivca bude prejednaná spravodlivo.

Spravodlivosť, ktorú garantuje čl. 6 Dohovoru nie je spravodlivosťou vecnou, ale spravodlivosťou procesnou.⁹⁹ Podstatou tohto postulátu vysloveného ESLP je na jednej strane vylúčenie akýchkoľvek interpretačných pochybností o účele prieskumnej činnosti štrasburského

⁹⁸ Pozri rozsudok ESELP Sokurenko a Strygun proti Ukrajine, č. 29458/04, 29465/04 z 20. júla 2006, rozsudok ESLP Gurov proti Moldavsku, č. 36455/02 z 11. júla 2006 alebo rozhodnutie ESELP DMD Group, a. s. proti Slovensku, č. 19334/03 z 5. októbra 2010.

⁹⁹ Rozhodnutie ESLP Star Cate – Epilegmena Gevmata a ďalší proti Grécku, č. 54111/07 zo 6. júla 2007.

súdu, ktorý nemá byť súdom s plnou jurisdikciou vo vzťahu k vnútroštátnym orgánom (tzv. súdom štvrtej inštancie) a na druhej strane zvýraznenie správnej interpretácie čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého každé konanie, ktoré spadá do pôsobnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru musí byť z pohľadu jednotlivca spravodlivé po procedurálnej stránke. Spravodlivosť konania je pritom potrebné posudzovať ako celok.¹⁰⁰ To v podstate znamená, že nestačí ojedinelé pochybenie pre konštatovanie nespravodlivosti konania, ale vyžaduje sa buď porušenie niektorej špecifickej záruky vyplývajúcej z čl. 6, ktorá je takej intenzity, že robí konanie ako celok nespravodlivým, alebo zhluk pochybení, ktoré nastali v konaní, a ktoré kumulatívne spôsobujú nespravodlivé prejednanie veci.¹⁰¹

3.3.1.1 Spravodlivé prejednanie veci podľa článku 6 Dohovoru

Z čl. 6 ods. 1 Dohovoru vyplývajú všeobecné požiadavky na spravodlivé prejednanie veci, ktoré musia byť jednotlivcovi zaručené tak vo veciach civilných, ako aj trestných. V prípade trestných vecí však okrem všeobecných požiadaviek, musia byť garantované aj špeciálne záruky, ktoré vyplývajú predovšetkým z čl. 6 ods. 2 a 3 Dohovoru. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ ide o konania civilného charakteru, sú požiadavky na spravodlivé prejednanie veci podľa Dohovoru menej prísne ako v prípade vecí trestných.¹⁰²

Z hľadiska všeobecných požiadaviek je pre spravodlivé prejednanie veci potrebné, aby boli zabezpečené de facto všetky explicitné, ako aj implicitné záruky plynúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Medzi explicitné záruky patria jednak tie, ktoré už boli predmetom skúmania v predchádzajúcich podkapitolách a jednak tie, ktoré budú predmetom výkladu v tejto podkapitole, t.j. verejné prejednanie vecí a prejednanie vecí v primeranej lehote. Medzi implicitné záruky, ktoré vyplývajú zo všeobecných požiadaviek na spravodlivé konanie ESĽP zaraďuje najmä:

- a) záruky vyplývajúce zo zásady rovnosti zbraní a s ním úzko súvisiacej zásady kontradiktórnosti konania;
- b) práva byť prítomný pri prejednaní vecí;

¹⁰⁰ Rozsudok ESĽP Stran Greek Refineries a Stratis Andreadis proti Grécku, č. 13427/87 z 9. decembra 1994.

¹⁰¹ Pozri k tomu rozsudok ESEF (Veľká komora) Centro Europa 7 S.r.l. a Di Stefano proti Taliansku, č. 38433/09 zo 7. júna 2012. Ku konceptu kumulatívneho porušenia pozri aj SCHABAS, A., W., The European Convention on Human Rights : A Commentary. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 287. alebo KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 736 a v nich citované judikatúry.

¹⁰² Rozsudok ESEF König proti Nemecku, č. 6232/73 z 28. júna 1978.

- c) práva na odôvodnené rozhodnutie a
- d) práva neobviňovať sám seba.¹⁰³

Dohovor explicitne, ani implicitne neustanovuje žiadne pravidlá týkajúce sa dôkazov ako takých. Pravidlá ich prípustnosti, vykonávania a spôsobu hodnotenia ponecháva vnútroštátnej regulácii jednotlivých štátov.¹⁰⁴ ESELP však v súvislosti s dokazovaním judikoval, že jeho úlohou je posúdiť, či konanie ako celok je spravodlivé, a to vrátane spôsobu dokazovania.¹⁰⁵ Vzhľadom na to, aký záujem venuje odborná literatúra,¹⁰⁶ ako aj prehľad judikatúry ESELP¹⁰⁷ zásade rovnosti zbraní a zásade kontradiktórnosti konania, možno tie považovať za kľúčové zásady, ktoré ESELP zohľadňuje pri posudzovaní spravodlivosti spôsobu dokazovania a zároveň ich môžeme označiť za ústredné zásady implicitne vyplývajúce zo všeobecných požiadaviek na spravodlivé prejednanie vecí.

Ad a) Podstatou **zásady rovnosti zbraní** je zachovanie spravodlivej rovnováhy medzi účastníkmi konania, a to tak, aby bola každému účastníkovi konania poskytnutá primeraná možnosť predložiť svoju vec – vrátane dôkazov – za podmienok, ktoré ju podstatným spôsobom neznevýhodňujú voči protistrane.¹⁰⁸ **Zásada kontradiktórnosti konania** zase vyžaduje, aby účastníci civilného ako aj trestného konania na účely čl. 6 ods. 1 Dohovoru mali v konaní možnosť oboznámiť sa so všetkými skutočnosťami a dôkazmi predloženými s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim, a to aj v prípade, že boli predložené nezávislými

¹⁰³ Podobne SCHABAS, A., W.,. *The European Convention on Human Rights : A Commentary.* Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 287 alebo KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře.* 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 736.

¹⁰⁴ Rozsudok ESELP Ivan Stoyanov Vasilev proti Bulharsku, č. 7963/05 zo 4. júna 2013 alebo rozsudok ESELP (Veľká komora) García Ruiz proti Španielsku (Veľký senát), č. 30544/96 z 21. januára 1999.

¹⁰⁵ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Elsholz proti Nemecku, č. 25735/94 z 13. júla 2000.

¹⁰⁶ VITKAUSKAS – DIKOV. *Protecting the Right to a Fair Trial Under the European Convention on Human Rights: A handbook for legal practitioners* (2. ed.). s.l. : Council of Europe, 2017. s. 60-69. ZRVANDYAN, A. *Casebook on European fair trial standards in administrative justice.* Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 85-86, SCHABAS, A., W.,. *The European Convention on Human Rights : A Commentary.* Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 288, LEANZE, P. - PRIDAL, O. *The Right To A Fair Trial: Article 6 of the European Convention on Human Rights.* Alphen aan den Rijn : Wolters Kluwer Law & Business: Kluwer Law International, 2014. s. 276.

¹⁰⁷ Pozri Sprievodcu k aplikácii čl. 6 Dohovoru v civilných veciach zo dňa 31. augusta 2023 (Guide on article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb)). s. 93-98. Dostupné online: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_civil_eng.

¹⁰⁸ Pozri napr. rozsudok ESELP (Veľká komora) Regner proti Českej republike, č. 35289/11 z 19. septembra 2017, rozsudok ESELP (Veľká komora) Öcalan proti Turecku, č. 46221/99 z 12. mája 2005 alebo rozsudok ESELP Dombó Beheer B.V. proti Holandsku, č. 14448/88 z 27. októbra 1993.

zamestnancami vnútroštátnej právnej služby.¹⁰⁹ Obe z týchto zásad však nie sú absolútne a môžu byť podľa judikatúry ESLP limitované legitímnymi dôvodmi, pričom rozsah limitácie sa môže líšiť v závislosti od okolností daného prípadu.¹¹⁰ Legitímne dôvody na obmedzenie týchto dvoch zásad sa objavujú najmä vtedy, ak sa vyskytne dôležitý verejný záujem na ich obmedzení. Takým je napr. národná bezpečnosť, potreba utajiť určité vyšetrovacie metódy alebo ochrana základných práv inej osoby.¹¹¹ Podobne ako v prípade požiadaviek na spravodlivé prejednanie vecí vo všeobecnosti, aj v prípade týchto dvoch zásad platí, že v prípade vecí civilných sú záruky menej prísne. Prejavom toho je napr. záver ESLP o tom, že čl. 6 ods. 1 nezaručuje strane v civilnom konaní právo byť osobne prítomná pri prejednávaní vecí, ale postačuje jej zastúpenie inou osobou¹¹² alebo o tom, že čl. 6 ods. 1 výslovne nezaručuje právo na predvolanie svedkov alebo na pripustenie iných dôkazov, hoci pripúšťa, že akékoľvek obmedzenia musia rešpektovať záruky čl. 6 ods. 1 vrátane zásady rovnosti zbraní.¹¹³

Ad b) Právo jednotlivca byť prítomný pri prejednaní vecí podľa čl. 6 Dohovoru sa líši podľa toho, či má byť toto právo realizované v civilných veciach alebo v trestných veciach. V civilných veciach čl. 6 nezaručuje právo na osobnú účasť jednotlivca na prejednaní vecí pred súdom, ale skôr všeobecnejšie právo účinne hájiť svoju vec pred súdom, v rámci ktorej je potrebné zohľadňovať právo na rovnosť zbraní vo vzťahu k protistrane. Štátom sa však ponecháva možnosť voľby prostriedkov, ako jednotlivcom toto právo zaručiť.¹¹⁴ Na rozdiel od toho v trestných veciach ESLP konštatoval, že osobná prítomnosť obvineného na konaní pred súdom má zásadný vplyv pre spravodlivosť konania a preto mu musí byť zaručené právo byť prítomný na pojednávaní. Naviac, práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c), d) a e) Dohovoru by mohli byť efektívne zaručené len ťažko bez toho, aby mal obvinený možnosť byť osobne prítomný pri prejednaní vecí. Zásadne pritom platí, že obvinený by mal mať právo byť osobne prítomný predovšetkým na konaní súdu prvého stupňa. V prípade odvolacieho konania však nie je potrebné toto právo garantovať obvinenému absolútne. ESLP judikoval, že ani v prípade konania pred odvolacím súdom s plnou jurisdikciou nemusí osobná neprítomnosť obvineného automaticky znamenať porušenie čl. 6 Dohovoru. Pri posudzovaní potreby garancie tohto práva sa má podľa judikatúry ESLP brať zreteľ, okrem iného, na zvláštnosti

¹⁰⁹ Pozri napr. rozsudok ESLP Kress proti Francúzsku, č. 39594/98 zo 7. júna 2001 alebo rozsudok ESEP Ruiz-Mateos proti Španielsku, č. 12952/87 z 23. júna 1993.

¹¹⁰ Rozsudok ESEP Hudáková a ďalší proti Slovensku, č. 23083/05 z 27. apríla 2010.

¹¹¹ Rozsudok ESEP Užkauskas proti Litve, č. 16965/04 zo 6. júla 2010.

¹¹² Rozsudok ESEP Artyomov proti Rusku, č. 14146/02 z 27. mája 2010.

¹¹³ Rozsudok ESEP Ivan Stoyanov Vasilev proti Bulharsku, č. 7963/05 zo 4. júna 2013.

¹¹⁴ Rozsudok ESEP Khuzin a ďalší proti Rusku, č. 13470 z 23. októbra 2008.

konania, o ktoré sa jedná, a spôsob, akým sú záujmy obhajoby prezentované a chránené pred odvolacím súdom najmä vo svetle otázok, ktoré majú byť posúdené, a ich dôležitosť pre obvineného.¹¹⁵

Ad c) Ďalšou významnou zárukou, ktorá implicitne vyplýva zo všeobecných požiadaviek spravodlivého prejednávania veci je **povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie**. Hoci z judikatúry ESLP vyplýva táto povinnosť, nie je ju možné chápať tak, že si vyžaduje podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania. Jej cieľom je skôr odpovedať na kľúčové argumenty účastníkov konania v takom rozsahu, aby tí mohli mať legitímne pocit, že boli v konaní vypočutí a zároveň, aby mohli efektívne uplatniť svoje ďalšie práva v konaní, najmä právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu a právo na riadny prieskum takéhoto rozhodnutia príslušným orgánom. Napokon, cieľom riadneho odôvodnenia rozhodnutia je aj zabezpečenie verejnej kontroly rozhodovacej činnosti súdov.¹¹⁶ Z uvedeného teda vyplýva, že rozsah v akom sa má uplatniť povinnosť odôvodniť rozhodnutie sa líši od povahy súdneho rozhodnutia a môže byť určená len vo svetle okolností daného prípadu.¹¹⁷ V prípade, ak však súd predovšetkým vyššej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie stručne, či už z dôvodu, že prevzal odôvodnenie nižšieho stupňa alebo z iných príčin, musí sa vysporiadať minimálne s podstatnými otázkami, ktoré mu boli predložené, nielen bez ďalšieho potvrdiť závery nižšej inštancie. O to viac je táto povinnosť súdu zvýraznená, ak nemal účastník konania možnosť svoju vec predniesť súdu v predchádzajúcich štádiách konania ústne.¹¹⁸ Judikatúra ESLP však pripúšťa možnosť, aby v prípade rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým sa odvolanie zamietlo, sa odvolací súd v podstate stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu nižšej inštancie.¹¹⁹

Ad d) ESLP vo vzťahu k **právu neobviňovať sám** seba judikoval, že hoci nie je výslovne zmienené v čl. 6 Dohovoru, nemôže byť pochyb o tom, že právo mlčať a právo neprispievať k vlastnému obvineniu sú všeobecne uznávanými medzinárodnými štandardmi, ktoré ležia v srdci pojmu spravodlivého prejednávania veci podľa čl. 6, pričom poskytnutím ochrany obvinenému proti nezákonnému donúteniu zo strany štátnych orgánov prispievajú tieto imunity k predchádzaniu justičným omylom a zaisteniu účelu čl. 6 Dohovoru.¹²⁰ Podobne ako v prípade záruk vyššie zmienených, právo neobviňovať sám seba nie je právom explicitne vyjadreným v čl. 6 Dohovoru, ale ide iba o záruku, ktorá implicitne vyplýva zo všeobecných

¹¹⁵ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 751 a tam citovaná judikatúra.

¹¹⁶ Pozri rozsudok ESEP Tatishvili proti Rusku, č. 1509/02 z 22. februára 2007 a tam citovanú judikatúru v bode 58.

¹¹⁷ Rozsudok ESLP Ruiz Torija proti Španielsku, č. 18390/91 z 9. decembra 1994.

¹¹⁸ Rozsudok ESLP Helle proti Fínsku, č. 20772/92 z 19. decembra 1997.

¹¹⁹ Rozsudok ESLP Garcia Ruiz proti Španielsku, č. 30544/96 z 21. januára 1999.

¹²⁰ Rozsudok ESLP John Murray proti Spojenému kráľovstvu, č. 18731/91 z 8. februára 1996.

záruk spravodlivého prejednávania veci podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Zo skutočnosti, že jednotliviec z nej môže profitovať iba v prípade vecí trestného charakteru možno zároveň konštatovať, že ide o špeciálnu záruku spravodlivého prejednávania veci trestného charakteru.

Čl. 6 ods. 2 zakotvuje tzv. **zásadu prezumpcie neviny**. Táto zásada má hmotnoprávnu stránku, kde ide o pravidlá zakazujúce vyjadrovať sa o obvinenom ako o vinnom pred právoplatným rozhodnutím súdu o jeho vine, resp. po právoplatnom oslobodzujúcom rozhodnutí súdu a procesnoprávnu stránku, kde ide o pravidlá súdneho dokazovania, ktoré majú byť také, aby súd určil vinu obvineného nestranne a na základe zákona.¹²¹ Z tejto zásady ESLP však vyvodil aj také požiadavky akými sú povinnosť obžaloby uniesť dôkazné bremeno,¹²² ktorá je však modifikovaná prípustnosťou skutkových a právnych domniek viny obvineného,¹²³ rešpektovanie zásady *in dubio pro reo*,¹²⁴ právo na ochranu pred predsúdnou publicitou a predčasnými vyjadreniami o vine obvineného zo strany súdu alebo predstaviteľov verejnej moci.¹²⁵

Medzi minimálne špeciálne záruky spravodlivého prejednávania veci, ktorými disponuje jednotliviec v trestných veciach podľa **čl. 6 ods. 3** Dohovoru patrí:

- a) právo jednotlivca byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

¹²¹ SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 511.

¹²² Rozsudok ESEP Telfner proti Rakúsku, č. 33501/96 z 20. marca 2001.

¹²³ Rozsudok ESEP Salabiaku proti Francúzsku, č. 10519/83 zo 7. októbra 1988.

¹²⁴ Rozsudok ESEP Barberà, Messegué and Jabardo proti Španielsku, č. 10590/83 zo 6. decembra 1988.

¹²⁵ Rozsudok ESEP G.C.P. proti Rumunsku, č. 20899/03 z 20. decembra 2011 alebo rozsudok ESLP Nestřák proti Slovensku, č. 65559/01 z 27. februára 2007.

Ad a) Záruka vyplývajúca z **čl. 6 ods. 3 písm. a)** Dohovoru predstavuje základný predpoklad pre to, aby sa jednotlivec mohol účinne brániť proti trestnému obvineniu. Na základe predmetného ustanovenia musí byť jednotlivec oboznámený jednak s povahou a jednak s dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu, ako aj s povahou a dôvodmi jeho preklasifikovania. Podľa judikatúry ESLP sa povahou obvinenia rozumie právna kvalifikácia skutku a dôvodom obvinenia samotný skutok, ktorý naplnia znaky trestného činu, a ktorého sa mal obvinený údajne dopustiť.¹²⁶ Oboznámenie s povahou a dôvodmi obvinenia má byť pritom vykonané bez meškania, podrobne a v jazyku, ktorému obvinený rozumie. Uvedené pojmy ESLP vykladá predovšetkým v spojitosti s ustanovením čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru. Zo systematického výkladu týchto dvoch ustanovení potom vyplýva, že to, či je obvinený v tom-ktorom prípade oboznámený bez meškania, podrobne a v jazyku, ktorému rozumie závisí od posúdenia primeraného času a možnosti na prípravu obhajoby.¹²⁷ Vo vzťahu k podrobnosti ESLP v jednom zo svojich rozhodnutí zaujal stanovisko, že dostatočne podrobné je napríklad také oboznámenie s obvinením, ktoré obsahuje označenie právnej kvalifikácie trestného činu, z ktorého je jednotlivec obvinený s príslušnými článkami právneho predpisu, uvádza sa miesto a dátum spáchania skutku, ktorý sa mu kladie za vinu a je v ňom uvedené meno obete, resp. poškodeného.¹²⁸ Forma, v ktorej sa bude realizovať takéto oboznámenie však nemusí byť v súlade s Dohovorom automaticky písomná. To však neplatí o obžalobe, ktorá musí byť v písomnej podobe, osobitne ak o to požiada sám obžalovaný.¹²⁹ Špeciálna pozornosť pri oznamovaní obvinenia však musí byť venovaná osobám, ktoré nerozumejú jazyku, v ktorom im je obvinenie oznamované. V takom prípade by neposkytnutie písomného prekladu obvinenia do jazyka, ktorému osoba rozumie mohlo predstavovať porušenie práva na spravodlivý proces, ibaže by osoba mala dostatočnú možnosť sa v priebehu konania oboznámiť čo je jej kladené za vinu.¹³⁰ Napokon, dôležitou požiadavkou vyplývajúcou z uvedeného práva je záruka, že obvinenie bude skutočne jednotlivcovi doručené. Podľa názoru Komisie totiž

¹²⁶ Rozsudok ESLP Pélissier a Sassi proti Francúzsku, č. 25444/94 z 25. marca 1999.

¹²⁷ Pozri KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 796-797 alebo SCHABAS, A., W., The European Convention on Human Rights : A Commentary. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 307-308 a v nich citovanú judikatúru.

¹²⁸ Rozsudok ESLP Brozicek proti Taliansku, č. 10964/84 z 19. decembra 1989.

¹²⁹ Pozri SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 474-475 a tam citovanú judikatúru.

¹³⁰ Napr. vo veci Kamasinski proti Rakúsku, č. 9783/82 z 19. decembra 1989 ESLP stačilo, že sťažovateľ mal dostatočnú možnosť v priebehu predchádzajúcich výsluchov, pri ktorých boli prítomní tlmočníci, zoznámiť sa s tým čo je mu kladené za vinu a zároveň z dostupných dokumentov nevyplývalo, že by v priebehu vnútroštátneho konania namietal skutočnosť, že mu písomné obvinenie nebolo preložené do jazyka, ktorému rozumie.

nestačí aplikovať vo vzťahu k doručeniu obvinenia zákonnú prezumpciu doručenia.¹³¹

Ad b) Pri záruke jednotlivca podľa **čl. 6 ods. 3 písm. b)** mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby ESLP opäť zvyrazňuje potrebu posudzovať dodržanie tohto práva s ohľadom na okolnosti daného prípadu. Obvinený musí mať každopádne príležitosť usporiadať svoju obhajobu adekvátnym spôsobom a bez obmedzenia možnosti uplatniť pred súdom všetky argumenty na svoju obranu a to tak, aby mohol účinne ovplyvniť výsledok konania. Možnosti, ktoré môže každý, kto je obvinený z trestného činu využiť, zahŕňujú príležitosť zoznámiť sa za účelom prípravy obhajoby s výsledkami doterajšieho vyšetrovania.¹³² Pri posudzovaní, či mal obvinený dostatok času na prípravu obhajoby, je nevyhnutné prihliadať najmä na povahu konania, zložitost' prípadu a štádium konania.¹³³ To, či toto právo bolo v konkrétnom prípade zaručené závisí tiež od dodržania ostatných záruk vyplývajúcich z čl. 6 ods. 3 Dohovoru a to najmä záruky vyplývajúcej z písm. a) a c). Porušenie tohto práva tak v jednotlivých rozhodnutiach ESLP možno nachádzať v spojení s porušením zmiených ustanovení, prípadne aj s porušením zásady kontradiktórnosti konania a zásady rovnosti zbrani zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Ad c) Z práva na obhajobu zaručeného **čl. 6 ods. 3 písm. c)** Dohovoru možno vyabstrahovať tri čiastkové práva jednotlivca, ktoré tvoria jeho obsah. Po prvé ide o právo obhajovať sa osobne; po druhé ide o právo obhajovať sa pomocou obhajcu podľa vlastného výberu a po tretie ide o právo na zaplatenie obhajcu, pokiaľ obvinený nemá prostriedky a ak si to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Čo už z textu vyabstrahovať nie je možné, sú podmienky výkonu jednotlivých čiastkových práv. Tie sú predmetom úpravy vnútroštátnych právnych poriadkov a úloha ESLP sa obmedzuje len na skúmanie, či stanovené vnútroštátne pravidlá a ich aplikácia sú zlučiteľné s požiadavkami práva na spravodlivý proces. Zásadne však platí, že právo na obhajobu vzniká jednotlivcovi už v predsúdnej časti konania a trvá až do právoplatného skončenia veci. Miera záruk, ktorá však musí byť zaručená sa odvíja od charakteristík daného konania a konkrétnych okolností prípadu v kontexte pojednávanej veci ako celku.¹³⁴

Čo sa týka voľby medzi právom obhajovať sa sám alebo prostredníctvom zvoleného zástupcu, tak je v zásade na obvinenom, či sa rozhodne využiť možnosť obrátiť sa na obhajcu. Ak sa však obvinený na obhajcu neobráti a rozhodne sa dobrovoľne obhajovať sám, je povinný sa riadne starať o svoje

¹³¹ Pozri rozhodnutie Komisie C. proti Taliansku, č. 10889/84 z 11. mája 1988.

¹³² Napr. rozsudok ESLP Iglin proti Ukrajine, č. 39908/05 z 12. januára 2012 alebo rozsudok ESLP Galstyan proti Arménsku, č. 26986/03 z 15. novembra 2007.

¹³³ Rozsudok ESELP Gregačević proti Chorvátsku, č. 58331/09 z 10. júla 2012.

¹³⁴ Rozsudok ESELP Imbricosa proti Švajčiarsku, č. 13972 z 24. novembra 1993.

práva.¹³⁵ Právo obhajovať sa sám alebo prostredníctvom zvoleného zástupcu zároveň nie je absolútne. Nie je v rozpore s Dohovor, aby štát obmedzil možnosť výberu zástupcu iba z osôb, ktoré majú určité vzdelanie, licenciu, resp. vykonávajú určitú profesiu.¹³⁶ Prípustnými obmedzeniami v tomto smere sú prípady povinnej obhajoby, kedy súdy rozhodnú, že záujmy spravodlivosti vyžadujú ustanoviť jednotlivcovi obhajcu a prípady bezplatnej právnej pomoci. Aj v takýchto prípadoch sú síce súdy povinné brať do úvahy názor obvineného, keďže je dôležité, aby medzi obhajcom a obvineným existoval vzťah dôvery, nemusia ho však rešpektovať, pokiaľ existujú relevantné a dostatočné dôvody domnievať sa, že to záujmy spravodlivosti vyžadujú.¹³⁷ Dôležité je zaručiť, aby obvinenému bola poskytnutá obhajoba konkrétna a účinná.¹³⁸ V súvislosti s touto tézou ESELP taktiež judikuje potrebu vnímať právo na ustanovenie obhajcu v zmysle zaručenia konkrétnej a účinnej pomoci. Z uvedeného dôvodu, ak sa príslušné orgány dozvedia o výkone obhajoby, ktorá nie je riadna, sú povinné zabezpečiť, aby obvinenému bol obhajca zmenený.¹³⁹ Súčasťou efektivity poskytovanej obhajoby je aj zaručenie dôvernosti komunikácie medzi obvineným a obhajcom.¹⁴⁰ Napokon, hovoriac o práve na bezplatnú právnu pomoc, tak to tiež nie je absolútne, ale je viazané na splnenie dvoch podmienok. Prvou je, že obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu v čase rozhodovania o priznaní bezplatnej právnej pomoci a druhou je, že záujmy spravodlivosti vyžadujú, aby bol obvinenému poskytnutý obhajca. Druhú podmienku je opäť namieste posudzovať s ohľadom na konkrétne okolnosti každého prípadu. Medzi kritéria, ktoré je však potrebné vziať do úvahy, však ESELP zaradil najmä závažnosť trestného činu, ktorého sa obvinený dopustil, sankcie, ktoré mu za jeho spáchanie hrozia a schopnosť obvineného sa hájiť sám s ohľadom na jeho osobu a povahu daného konania.¹⁴¹

Ad d) Ako bolo spomínané, Dohovor neustanovuje konkrétne pravidlá prípustnosti, vykonávania a spôsobu hodnotenia dôkazov. Zakotvenie týchto pravidiel je zásadne ponechané vnútroštátnej regulácii jednotlivých štátov a ESELP tieto pravidlá hodnotí len z pohľadu ich aplikácie na konkrétny prípad z pohľadu zabezpečenia spravodlivého konania ako celku. ESELP spravodlivosť konania v takýchto prípadoch posudzuje najmä cez prizmu

¹³⁵ Rozsudok ESELP Melin proti Francúzsku, č. 12914/87 z 22. júna 1993.

¹³⁶ Rozsudok ESELP Meftah a ďalší proti Francúzsku, č. 32911/96, č. 35237/97, č. 34595/97 z 26. júla 2002.

¹³⁷ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Dvorski proti Chorvátsku, č. 25703/11 z 20. septembra 2015.

¹³⁸ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Van Geyseghem proti Belgicku, č. 26103/95 z 21. januára 1999.

¹³⁹ Rozsudok ESELP Janyr proti Českej republike, č. 42937/08 z 31. októbra 2013 alebo rozsudok ESELP Artico proti Taliansku, č. 6694/74 z 13. mája 1980.

¹⁴⁰ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Sakhnovskiy proti Rusku, č. 21272/03 z 2. novembra 2010.

¹⁴¹ Rozsudok ESELP Quarantana proti Švajčiarsku, č. 12744/87 z 24. mája 1991.

zásady rovnosti zbrání a zásady kontradiktórnosti konania. V prípade práva jednotlivca **podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru**, t.j. práva vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu je posudzovanie porušenia tohto práva založené na rovnakých východiskových postulátoch ako v prípade posudzovania porušenia spôsobu vykonávania dôkazov vo všeobecnosti. Aj preto ESLP v prípade porušenia čl. 6 ods. 3 písm. d) spravidla konštatuje aj porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru.¹⁴²

Z čl. 6 ods. 3 písm. d) možno vyabstrahovať dve základné práva. Jednak právo „*vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe*“ a jednak právo „*dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu*“. Pre pochopenie rozsahu a obsahu týchto práv je kľúčové poznanie významu výrazu „*svedok*“, keďže ten má na účely čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru autonómny význam.¹⁴³ Podľa judikatúry ESLP totiž svedkom môže byť nielen osoba, ktorá vypovedá ako svedok pred súdom, ale rovnako aj spoluobvinený alebo osoba, ktorá síce pred súdom nevypovedala, ale jej výpoveď (najčastejšie z prípravného konania) patrí medzi dôkazy a to bez ohľadu na jej procesné postavenie v tom-ktorom štádiu konania.¹⁴⁴ Zároveň podľa názoru ESLP nemusí ísť o výpoveď takejto osoby, ktorá bola vykonaná v rámci štandardného výsluchu, ale môže ísť o výpoveď vykonanú počas rekognície alebo konfrontácie v prípravnom konaní.¹⁴⁵

Práva vyplývajúce z čl. 6 ods. 3 písm. d) sa považujú za práva obhajoby ako celku, nielen obvineného osobne. Z pohľadu minimálnych záruk by tak malo byť spravidla dostatočné, aby možnosť vypočúť svedka bola daná aspoň obhajcovi obvineného.¹⁴⁶ Zároveň právo na výsluch svedka ESLP nechápe striktné tak, aby mal obvinený možnosť viesť výsluch svedka sám, stačí, ak je obvinenému daná možnosť vyjadriť sa k výpovedi svedka a klásť mu otázky bezprostredne alebo neskôr.¹⁴⁷ Vnútroštátne súdy majú podľa judikatúry ESLP pritom možnosť odmietnuť výsluch svedka, keďže tie majú oprávnenie posúdiť, či vzhľadom na okolnosti daného prípadu je účelné pre

¹⁴² Pozri viac KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 811 - 813 alebo SCHABAS, A., W., The European Convention on Human Rights : A Commentary. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 312.

¹⁴³ Rozsudok ESEP S. N. proti Švédsku, č. 34209/96 z 2. júla 2002.

¹⁴⁴ Môže ísť napr. o podozrivého, poškodeného, znalca, policajta a pod.

¹⁴⁵ Rozsudok ESEP Vanfulí proti Rusku, č. 24885/05 z 3. novembra 2011.

¹⁴⁶ Pozri KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 812 a tam citovanú judikatúru.

¹⁴⁷ Tamže, s. 812-813 a tam citovaná judikatúra.

rozhodnutie takýto dôkazný prostriedok vykonať.¹⁴⁸ Súdny však musia mať na pamäti, že s čl. 6 je podľa judikatúry ESLP nezlučiteľné také odsúdenie, ktoré sa vo výlučnej alebo rozhodujúcej miere zakladá na výpovedi svedka, ktorého obžalovaný v prípravnom konaní, ako ani súdnom konaní, nemal možnosť vypočuť alebo nechať vypočuť.¹⁴⁹ Zároveň však v rozpore s čl. 6 ods. 3 písm. d) nie je prípad, kedy v konaní pred súdom je prečítaná zápisnica z výpovede svedka vykonaná v priebehu prípravného konania, pokiaľ právo vypočuť svedka v tomto štádiu bolo zachované.¹⁵⁰

Ad e) Právo jednotlivca podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru na bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí sa prekrýva s právom podľa čl. 6 ods. 3 písm. a), čl. 5 ods. 2 a zároveň predstavuje špeciálnu normu vo vzťahu k všeobecnému zákazu diskriminácie pri výkone práva na spravodlivý proces podľa čl. 14 v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru.¹⁵¹

Podobne ako v prípade práva na obhajobu, aj právo na tlmočníka podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) musí byť obvinenému zásadne zaručené od prvých štádií trestného konania, nielen v konaní pred súdom. Okrem pomoci tlmočníka pri jednotlivých procesných úkonoch však zahŕňa aj právo na pretlmočenie alebo preklad všetkých listinných dôkazov, ktorým je nevyhnutné, aby obvinený rozumel, resp. majú byť preložené do jazyka, v ktorom sa vedie konanie. ESLP však zdôrazňuje, že nie je potrebné, aby vnútroštátne orgány zaručili písomný preklad každého jedného listinného dôkazu alebo úradného dokumentu. To, ktorý dokument má byť pretlmočený, resp. preložený je potrebné posudzovať v intenciách možnosti obvineného poznať zmysel konania, ktoré sa proti nemu vedie a brániť sa, najmä tým, že bude môcť predložiť súdu svoju verziu udalostí.¹⁵² Z práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) pritom môže profitovať iba osoba, ktorá neovláda jazyk, resp. nehovorí jazykom, v ktorom sa vedie konanie.¹⁵³ Vnútroštátny súd má byť podľa judikatúry ESLP tým subjektom, ktorý je zodpovedný za skúmanie, či obvinený jazyk, v ktorom sa vedie konanie ovláda, resp. ním rozpráva,¹⁵⁴ a zároveň je zodpovedný za kontrolu adekvátnej kvality poskytnutého tlmočenia jednotlivcovi.¹⁵⁵ Pri úvahe, či obvinený jazyk ovláda, resp. ním

¹⁴⁸ Rozsudok ESLP Vidal proti Belgicku, č. 12351/86 z 22. apríla 1992.

¹⁴⁹ Rozsudok ESEP Van Mechelen a ďalší proti Holandsku, č. 21363/93, 21364/93, 21427/93, 22056/93 z 23. apríla 1997.

¹⁵⁰ Rozsudok ESLP Unterpentinger proti Rakúsku, č. 9120/80 z 24. novembra 1986.

¹⁵¹ Pozri KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 833 a tam citovanú judikatúru.

¹⁵² Rozsudok ESEP (Veľká komora) Hermi proti Taliansku, č. 18114/02 z 18. októbra 2006 alebo rozsudok ESLP Kamasinski proti Rakúsku, č. 9783/82 z 19. decembra 1989.

¹⁵³ Rozsudok ESLP Baytar proti Turecku, č. 45440/04 zo 14. októbra 2014.

¹⁵⁴ Rozsudok ESEP Cuscani proti Spojenému kráľovstvu, č. 32771/96 z 24. septembra 2002.

¹⁵⁵ Rozsudok ESLP Protopapa proti Turecku, č. 16084/90 z 24. februára 2009.

rozpráva má byť vnútroštátny súd vedený povahou trestného činu, z ktorého je jednotlivec obvinený a zložitosť informácií mu adresovaných.¹⁵⁶ Z judikatúry pritom vyplýva, že obvinený nemá právo vyžadovať, aby mu bolo tlmočené len do materinského jazyka, ale pokiaľ dostatočne ovláda aj iné jazyky, aj do týchto jazykov.¹⁵⁷ Napokon, poslednou dôležitou požiadavkou, ktorá vyplýva z tohto práva je, aby tlmočenie bolo poskytnuté bezplatne. Podľa judikatúry ESLP sa za bezplatnú nepovažuje taká pomoc tlmočníka, ktorú v prípade odsúdenia musí obvinený nahradiť.¹⁵⁸ Náhrada nákladov na tlmočníka, ktorý sa však dostavil na úkon, ktorý sa zavinením obvineného neuskutočnil, je však podľa judikatúry ESLP prípustná.¹⁵⁹

3.3.1.2 Spravidlivé prejednanie vecí podľa osobitných ustanovení Dohovoru

Medzi osobitné články Dohovoru, ktoré upravujú také práva, resp. požiadavky, ktoré materiálne poskytujú záruku, že vec každého jednotlivca bude prejednaná spravodlivo môžeme zaradiť čl. 7 Dohovoru, ako aj čl. 2 a čl. 4 Protokolu č. 7.

Ad a) V texte článku 7 Dohovoru, ktorého rubrika je v slovenskom znení Dohovoru označená ako „*Uloženie trestu výlučne na základe zákona*“,¹⁶⁰ sú výslovne upravené dve základné požiadavky.

V prvej vete čl. 7 ods. 1 je upravená požiadavka, podľa ktorej nie je možné nikoho uznať za vinného zo spáchania trestného činu na základe skutku alebo opomenutia, ktoré v čase jeho spáchania nie je považované za trestný čin. Druhá veta čl. 7 ods. 1 upravuje zase požiadavku, podľa ktorej nemožno nikomu uložiť trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

Druhý odsek predmetného ustanovenia upravuje výnimku z uvedených požiadaviek, podľa ktorej vyššie uvedené požiadavky nebránia súdneniu a potrestaniu osoby za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase keď bolo spáchané, bolo trestné podľa všeobecných právnych zásad uznávaných civilizovanými krajinami.

¹⁵⁶ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Hermi proti Taliansku, č. 18114/02 z 18. októbra 2006 alebo rozsudok ESELP Šaman proti Turecku, č. 35292/05 z 5. apríla 2011.

¹⁵⁷ Rozsudok ESELP Sandel proti Macedónsku, č. 21790/03 z 27. apríla 2010.

¹⁵⁸ Rozsudok ESELP Luedicke, Belkacem and Koç proti Nemecku, č. 6210/73, 6877/75, 7132/75 z 28. novembra 1978.

¹⁵⁹ Rozhodnutie ESLP Fedele proti Nemecku, č. 11311/84 z 9. decembra 1987.

¹⁶⁰ V angličtine „*No punishment without law*“ a vo francúzštine „*Pas de pain sans loi*“.

Uvedené požiadavky výslovne vyjadrené v čl. 7 ods. 1 Dohovoru zodpovedajú typickej zásade uplatňovanej v trestnom práve hmotnom, a to zásade zákazu retroaktívnej aplikácie trestného práva v neprospech páchatel'a. Podľa judikatúry ESLP sa však čl. 7 neobmedzuje len na tento zákaz, ale zahŕňa tiež všeobecnejší princíp, podľa ktorého len zákon môže určiť, čo je trestným činom a ustanoviť zaň trest (nullum crimen, nulla poena sine lege) a princíp, podľa ktorého trestné právo nesmie byť aplikované extenzívnym spôsobom v neprospech obvineného,¹⁶¹ najmä prostredníctvom analógie.¹⁶² Z judikatúry ESLP tak možno vyvodiť, že čl. 7 sa dotýka de facto všetkých štyroch aspektov zásady nullum crimen, nulla poena sine lege, a to praevia, stricta, certa a scripta,¹⁶³ pričom pri výklade a aplikácii tohto ustanovenia je potrebné mať na pamäti jeho prvotný účel, ktorým je umožniť jednotlivcovi regulovať svoje konanie, resp. predvídať právne dôsledky svojich činov a prispôsobiť tomu svoje konanie.¹⁶⁴ ESLP zároveň zdôraznil, že zásada retroaktivity sa týka len zodpovednosti za trestný čin a ukladania trestu a nie procesnoprávných pravidiel, ibaže by tie mali vplyv na prísnosť trestu, ktorý sa má uložiť.¹⁶⁵

Pre účely čl. 7 má pojem „*trestný čin*“ rovnaký autonómny význam ako pojem „*trestný čin*“ pre účely čl. 6 Dohovoru.¹⁶⁶ Pre to, aby mohlo dôjsť k aplikácii čl. 7 je potrebné, aby za takýto trestný čin bol jednotlivec „*uznaný vinným*“,¹⁶⁷ pričom podľa ESLP platí, že k „*odsúdeniu*“ nemôže dôjsť, pokiaľ nebolo v súlade s právom preukázané, že došlo k trestnému činu.¹⁶⁸

¹⁶¹ Na druhej strane ESLP judikoval povinnosť aplikovať neskorší priaznivejší zákon v prospech páchatel'a. Pozri Rozsudok ESEP (Veľká komora) Scoppola proti Taliansku (č. 2), č. 10249/03 zo 17. septembra 2009.

¹⁶² Rozsudok ESLP (Veľká komora) Vaisliauskas proti Litve, č. 35343/05 z 20. októbra 2015 alebo rozsudok ESLP Kokkinakis proti Grécku, č. 14307/88 z 25. mája 1993.

¹⁶³ K obsahu týchto aspektov pozri napr. FERENČÍKOVÁ, S. Základné zásady trestnej zodpovednosti. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2016, č. 19., s. 36-49.

¹⁶⁴ Rozsudok ESLP Achour proti Francúzsku, č. 67335/01 z 29. marca 2006.

¹⁶⁵ Rozsudok ESEP (Veľká komora) Scoppola proti Taliansku (č. 2), č. 10249/03 zo 17. septembra 2009.

¹⁶⁶ Rozsudok ESLP Žaja proti Chorvátsku, č. 37462/09 zo 4. októbra 2016.

¹⁶⁷ Z uvedeného vyplýva, že čl. 7 sa nebude aplikovať napr. na ešte prebiehajúce trestné konanie alebo na vydávacie konanie. Ku neaplikácii čl. 7 na ešte prebiehajúce trestné konanie pozri rozhodnutie Komisie Lukanov proti Bulharsku, č. 21915/93 z 12. januára 1995 a na vydávacie konanie rozhodnutie Komisie X. proti Holandsku, č. 7512/76 zo 6. júla 1976.

¹⁶⁸ Rozsudok ESLP Várvara proti Taliansku, č. 17475/09 z 29. októbra 2013.

Pojem „*trest*“ je pre účely čl. 7 tiež potrebné vykladať autonómne.¹⁶⁹ Aj v prípade výkladu tohto pojmu ESELP zvolil materiálny prístup pre posúdenie, či určité opatrenie je trestom. Bodom, z ktorého je pri posudzovaní potrebné vychádzať je pritom otázka, či predmetné opatrenie bolo uložené po odsúdení za „*trestný čin*“. Okrem toho je však potrebné zvažovať aj také okolnosti ako sú povaha a účel predmetného opatrenia,¹⁷⁰ jeho kvalifikácia vo vnútroštátnom práve, konanie spojené s jeho prijatím a výkonom, či jeho prísnosť.¹⁷¹ Prísnosť opatrenia však nie je sama osebe rozhodujúca, pretože mnohé netrestné opatrenia preventívneho charakteru môžu mať na dotknutú osobu podstatný vplyv.¹⁷²

Napokon, ESELP musel riešiť aj interpretáciu pojmu „*právo*“ použitú v texte čl. 7. Podľa judikatúry štrasburského súdu tento pojem zodpovedá pojmu „*zákon*“ uvedenému v iných ustanoveniach Dohovoru a zahŕňa okrem práva písaného, aj právo nepísané, ako aj kvalitatívne požiadavky, najmä požiadavku dostupnosti a predvídateľnosti.¹⁷³ Z uvedeného vyplýva, že ESELP výklad pojmu právo nepodáva vo formálnom slova zmysle, ale zameriava sa predovšetkým na obsahovú kvalitu právnej normy, ktorá definuje trestný čin, resp. umožňuje uloženie trestu.¹⁷⁴ Z hľadiska prameňov práva tak ESELP akceptuje pod pojmom „*právo*“ nielen zákon, ale aj judikatúru súdov, medzinárodné právo verejné, podzákonné predpisy alebo nepísané ústavne zvyklosti.¹⁷⁵ ESELP tak pri posudzovaní, či v čase spáchania trestného činu existovala právna norma, na základe ktorej bol jednotliviec uznaný vinným a bol mu uložený trest, musí skúmať právny poriadok ako celok, nielen jeho zákonnú úroveň, pričom musí sa zameriavať aj na spomínanú požiadavku dostupnosti a predvídateľnosti právneho základu

¹⁶⁹ Rozsudok ESELP (Veľká komora) G.I.E.M. S.r.l. a ďalší proti Taliansku, č. 1828/06 34163/07 19029/11 z 28. júna 2018.

¹⁷⁰ Vo vzťahu k povahe a účelu platí obdobný záver ako v prípade posudzovania povahy a účelu sankcií pri engelovských kritériách. Teda ak má trest preventívno-represívny charakter pôjde o trest na účely čl. 7. Naopak, ak má reparačný charakter pôjde, tak o trest na účely čl. 7 pravdepodobne nepôjde. Pozri SCHABAS, A., W., The European Convention on Human Rights : A Commentary. Oxford : Oxford University Press, Incorporated, 2015. s. 346.

¹⁷¹ Tamže.

¹⁷² Rozsudok ESELP (Veľká komora) Del Rio Prada proti Španielsku, č. 42750/09 z 21. októbra 2013.

¹⁷³ Tamže.

¹⁷⁴ SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 521-522.

¹⁷⁵ Pozri napr. rozsudok ESELP S.W. proti Spojenému kráľovstvu, č. 20166/92 z 22. novembra 1995, rozsudok ESELP Norman proti Spojenému kráľovstvu, č. 41387/17 zo 6. júla 2021 a rozsudok ESELP (Veľká komora) Kafkaris proti Cypru, č. 21906/04 z 12. februára 2008 alebo rozsudok ESELP Kononov, č. 36376/04 zo 17. mája 2010.

„*trestného činu*“ a „*trestu*“ vo vnútroštátnom alebo medzinárodnom práve. Je však dôležité podotknúť, že EŠLP nie je oprávnený vyslovovať sa k individuálnej trestnej zodpovednosti jednotlivca, pretože takéto hodnotenie náleží vždy len vnútroštátnemu súdu.¹⁷⁶

Ad b) Z práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 Dohovoru nevyplýva explicitné, a podľa judikatúry EŠLP, ani implicitné právo na preskúmanie rozhodnutia súdu orgánom vyššieho stupňa.¹⁷⁷ Uvedené právo, hoci iba v jeho trestnej časti, zakotvil medzi minimálne záruky práva na spravodlivé prejednanie vecí až **Protokol č. 7**, a to konkrétne jeho **článok 2**. Predmetný článok je v slovenskom jazyku označený rubrikou „**Právo na odvolanie v trestných veciach**“,¹⁷⁸ pričom vo svojom prvom odseku ustanovuje právo každého, koho súd uzná za vinného z trestného činu, aby dal preskúmať výrok o vine alebo treste súdom vyššieho stupňa. Výkon tohto práva, vrátane dôvodov, pre ktoré sa môže vykonať, má ustanoviť zákon.

Vo svojom odseku 2 potom ustanovuje z tohto práva prípustné výnimky v prípade menej závažných trestných činov. Takéto výnimky sú však prípustné vtedy, ak ich ako také kvalifikuje zákon, alebo ak príslušnú osobu súdil na prvom stupni najvyšší súd, alebo ak bola uznaná za vinnú a odsúdená na základe odvolania proti oslobodzujúcemu rozsudku.

Článok 2 Protokolu č. 7 tak predstavuje v určitom zmysle doplnenie práva na spravodlivý proces garantovaného čl. 6 Dohovoru v jeho trestnej časti. Nemôže byť teda prekvapením, že EŠLP aj v tomto prípade vykladá pojmy „*trestný čin*“ a „*súd*“ používané v texte čl. 2 Protokolu č. 7 vo význame, akom ich interpretoval pre účely čl. 6.¹⁷⁹ Z uvedených výkladových východísk tak pre prax plynú nasledujúce dôsledky.

Po prvý odvolanie je možné podať aj proti rozhodnutiu o vine alebo treste za taký delikt, ktorý je podľa vnútroštátneho práva klasifikovaný ako správny delikt.

¹⁷⁶ Rozsudok EŠLP (Veľká komora) Korbely proti Maďarsku, č. 9174/02 z 19. septembra 2008.

¹⁷⁷ Ak už však takýto súd je zriadený, štát je povinný zaručiť právo na spravodlivý proces jednotlivcovi zásadne v intenciách rovnakých záruk práva na spravodlivý proces ako sú mu garantované v prvom stupni vrátane práva na prístup k súdu.

¹⁷⁸ Po anglicky „*Right of appeal in criminal matters*“ a po francúzsky „*Droit à un double degré de juridiction en matière pénale*“.

¹⁷⁹ Ku autonómnemu výkladu pojmu „*trestný čin*“ na účely čl. 2 Protokolu č. 7 pozri rozsudok EŠLP Zaicev proti Lotyšsku, č. 65022/01 z 31. júla 2007 a ku autonómnemu výkladu pojmu „*súd*“ rozhodnutie EŠLP Didier proti Francúzsku, č. 58188/00 z 28. augusta 2002.

Po druhé rozhodnutie, proti ktorému je možné podať odvolanie musí byť vydané súdom podľa čl. 6 Dohovoru, t.j. orgánom, ktorý možno považovať za súd materiálne. Takéto odvolanie potom musí opäť preskúmavať orgán, ktorý kvalitatívne napĺňa požiadavky čl. 6 kladené na súd. Preto, ak o vine alebo treste v prvej inštancii rozhodne orgán, ktorý nie je možné považovať za súd podľa čl. 6 Dohovoru, nie je konaním o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu tohto orgánu prieskum vyšším orgánom. Takýmto konaním bude až konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu orgánu, ktorý možno na účely čl. 6 považovať za súd.¹⁸⁰

Pojem „*odvolanie*“ má taktiež autonómny význam a je ho potrebné chápať ako opravný prostriedok proti súdnemu rozhodnutiu a nestotožňovať ho nevyhnutne iba s opravným prostriedkom, ktorý je formálne označený podľa vnútroštátneho práva ako odvolanie. Takéto odvolanie pritom môže smerovať len voči rozhodnutiu, v ktorom bol jednotlivec uznaný vinným alebo mu bol uložený trest.¹⁸¹

ESEP vychádzajúc z druhej vety čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 7 konštatoval, že štáty majú široký priestor pre vlastné uváženie, akým spôsobom a v akom rozsahu upravia výkon práva zaručeného v čl. 2 Protokole č. 7.¹⁸² Štáty tak môžu určiť, či súd vyššieho stupňa bude mať právomoc preskúmať rozhodnutie po skutkovej ako aj právnej stránke alebo sa obmedzí len na prieskum právnej stránky.¹⁸³ Za prieskum v súlade s čl. 2 Protokolom č. 7 sa tak považuje aj konanie o kasačnej sťažnosti¹⁸⁴ alebo prieskum obmedzený na kontrolu absencie svojvôle súdu.¹⁸⁵ Obmedzenie výkonu práva na odvolanie v trestných veciach však musí sledovať legitímny cieľ a neobmedziť samotnú podstatu tohto práva.¹⁸⁶ V tejto súvislosti ESEP taktiež uviedol, že analogicky ako v prípade práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru je potrebné, aby štáty zabezpečili účinnosť odvolania podľa čl. 2 Protokolu č. 7.¹⁸⁷ Aby bolo odvolanie účinné, musí byť nezávislé

¹⁸⁰ Rozsudok ESEP Grecu proti Rumunsku, č. 75101/01 z 30. novembra 2006.

¹⁸¹ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1398-1399.

¹⁸² Rozsudok ESEP Krombach proti Francúzsku, č. 29731/96 z 13. februára 2001.

¹⁸³ Rozhodnutie ESEP Haser proti Švajčiarsku, č. 33050/96 z 27. apríla 2000.

¹⁸⁴ Rozhodnutie ESEP Emmanuello proti Taliansku, č. 35791/97 z 31. augusta 1999.

¹⁸⁵ Rozhodnutie ESEP Waridel proti Švajčiarsku, č. 39765/98 z 12. apríla 2001.

¹⁸⁶ Rozsudok ESEP Krombach proti Francúzsku, č. 29731/96 z 13. februára 2001 alebo Panou proti Grécku, č. 44058/05 z 8. januára 2009.

¹⁸⁷ Rozsudok ESEP Shvydka proti Ukrajine, č. 17888/12 z 30. októbra 2014.

na diskreícii štátnych orgánov a musí byť priamo k dispozícii dotknutým osobám.¹⁸⁸

Ako bolo vyššie uvedené, článok 2 ods. 2 Protokolu č. 7 upravuje tri výnimky z práva na odvolanie v trestných veciach. Judikatúra ESLP k nim nie je príliš rozsiahla. ESLP sa predovšetkým zaoberal výkladovým problémom pojmu „*menej závažné trestné činy*“ použitým v texte pri prvej výnimke. Súd v tejto súvislosti zásadne judikoval, že za menej závažné trestné činy nie je možné považovať také, za ktoré možno uložiť podľa vnútroštátneho práva trest odňatia slobody ako hlavný trest, hoci jeho maximálna výmera je relatívne nepatrná.¹⁸⁹

Ad c) Právo zaručené článkom 4 Protokolu č. 7 označené v slovenčine rubrikou „*Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný*“¹⁹⁰ sa rovnako ako právo na odvolanie v trestných veciach považuje za právo tvoriace súčasť práva na spravodlivé prejednanie veci.¹⁹¹ ESLP však aj v tomto prípade pripomenul, že povinnosť ho rešpektovať nevyplýva z čl. 6 Dohovoru, ale až z predmetného čl. 4 Protokolu č. 7.¹⁹² Štruktúrálné je článok 4 tvorený tromi odsekmi.

Podľa odseku 1 nemožno nikoho stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcom právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu. Prvý odsek ustanovuje tri kľúčové komponenty typickej trestnoprávnej zásady *ne bis in idem*, a to:

- či obe konania mali trestný charakter,
- či bol trestný čin rovnaký v oboch konaniach (tzv. zložka *idem*),
- či došlo k duplicitne konania (tzv. zložka *bis*).¹⁹³

Podľa odseku 2 nie je zásada *ne bis in idem* upravená v odseku 1 na prekážku obnovy konania v súlade so zákonom a trestným poriadkom

¹⁸⁸ Rozsudok ESLP Gurepka proti Ukrajine, č. 61406/00 zo 6. septembra 2005.

¹⁸⁹ Rozsudok ESELP Gurepka proti Ukrajine (č. 2), č. 26986/03 z 8. apríla 2010, rozsudok ESELP Zaicevs proti Lotyšsku, č. 65022/01 z 31. júla 2007 alebo rozsudok ESELP Galstyan proti Arménsku, č. 26986/03 z 15. novembra 2007.

¹⁹⁰ V angličtine „*Right not to be tried or punished twice*“ a vo francúzštine „*Droit à ne pas être jugé ou puni deux fois*“.

¹⁹¹ Rozsudok ESLP Nikitin proti Rusku, č. 50178/99 z 20. júla 2004.

¹⁹² Rozhodnutie ESELP Rabus proti Nemecku, č. 43371/02 z 9. februára 2006.

¹⁹³ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Mihalache proti Rumunsku, č. 54012/10 z 8. júla 2019.

príslušného štátu, ak nové alebo novo odhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodnutie vo veci.

Napokon odsek 3 upravuje nemožnosť štátu odstúpiť od čl. 4 Protokolu č. 7 podľa čl. 15 Dohovoru.

Hovoriac o prvom komponente, teda či obe konania mali trestný charakter, nie je rozhodujúce formálne označenie konania, resp. právnej kvalifikácie skutku vo vnútroštátnom práve, ale kľúčová je ich materiálna povaha. Teda aj v tomto prípade je východiskom pre posúdenie charakteru konaní skúmanie engelovských kritérií.¹⁹⁴ Zásada *ne bis in idem* podľa čl. 4 Protokolu č. 7 je pritom aplikovateľná len vtedy, ak stíhanie alebo potrestanie v trestnom konaní v materiálnom slova zmysle „*podlieha právomoci toho istého štátu*“. Uvedené podľa ESLP implikuje, že je neprípustné požívať ochranu podľa tohto ustanovenia v konaniach, ktoré sú alebo boli vedené pred súdmi rôznych štátov.¹⁹⁵

Druhým komponentom je tzv. zložka *idem*, teda či bol trestný čin rovnaký v oboch konaniach. Judikatúra ESLP sa po turbulentnom vývoji¹⁹⁶ napokon ustálila vo veci Zolotukhin proti Rusku na prístupe „*idem factum*“, podľa ktorého sa zakazuje stíhanie alebo odsúdenie jednotlivca za druhý trestný čin, pokiaľ bol ten založený na totožných alebo v podstate rovnakých skutočnostiach bez ohľadu na prípadné rozdiely v právnej kvalifikácii tohto skutku v oboch konaniach. Východiskom pre určenie, či boli skutkové okolnosti v oboch konaniach totožné alebo v podstate rovnaké, by mali byť popisy skutkového stavu týkajúce sa trestného činu, za ktorý už bol sťažovateľ právoplatne odsúdený, ako aj druhého (nového) trestného činu, z ktorého je obvinený. Totožnosť skutku je daná vtedy, keď sa konkrétne

¹⁹⁴ Pozri rozsudok ESLP Ghoumid proti Francúzsku, č. 52273/16, 52285/16, 52290/16, 52294/16, 52302/16 z 25. júna 2020, rozsudok ESLP (Veľká komora) A. a B. proti Nórsku, č. 24130/11, 29758/11 z 15. novembra 2016 alebo rozsudok ESLP (Veľká komora) Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03 z 10. februára 2009. Bližšie ku engelovským kritériám pozri kapitolu 2.1.4.

¹⁹⁵ Rozhodnutie ESEP Krombach proti Francúzsku, č. 67521/14 z 20. februára 2018 alebo rozhodnutie ESEP Amrollahi proti Dánsku, č. 56811/00 z 28. júna 2001.

¹⁹⁶ Porovnaj prístup vyplývajúci z rozsudku ESEP Gradinger proti Rakúsku, č. 15963/90 z 23. októbra 1995, v ktorom ESEP za základ považoval totožnosť skutku bez ohľadu na jeho právnu kvalifikáciu s prístupom vyplývajúcim z rozsudku ESEP Oliveira proti Švajčiarsku, č. 25711/94 z 30. júla 1998, v ktorom ESEP za základ považoval síce totožnosť skutku, avšak pripustil, že jeden a ten istý skutok môže naplňať znaky skutkových podstát viacerých trestných činov a páchatel tak môže byť potrestaný v rôznych konaniach pred rôznymi orgánmi a s prístupom vyplývajúcim z rozsudku Frans Fischer proti Rakúsku, č. 37950/97 z 29. mája 2001, v ktorom ESEP za základ považoval existenciu alebo neexistenciu „podstatných znakov“ skutkových podstát spoločných pre oba trestné činy.

skutkové okolnosti týkajú toho istého obžalovaného a sú neoddeliteľne spojené v čase a mieste.¹⁹⁷

To, či došlo k duplicite konania (tzv. zložka bis) je tretím komponentom. Pri zložke bis je potrebné riešiť tri samostatné otázky, a to:

- či došlo k novým (ďalším) konaniam,
- ak áno, tak či bolo prvé konanie ukončené právoplatným rozhodnutím; a
- či sa uplatňuje výnimka z druhého odseku.¹⁹⁸

Vo vzťahu k prvej otázke ESLP judikoval, že čl. 4 Protokolu č. 7 zakazuje nielen dvojité potrestanie, ale aj dvojité stíhanie. Toto ustanovenie sa tak použije aj vtedy, keď po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia v prvom konaní bolo proti dotknutej osobe v novom, resp. nových konaniach iba vedené trestné stíhanie, ktoré nevyústilo do odsúdenia.¹⁹⁹ Predmetné ustanovenie sa však nebude aplikovať, ak popri sebe sú vedené konania o totožnom skutku toho istého obvineného do času, kým v jednom z nich nedôjde k právoplatnému skončeniu veci (*litis pendens*). Ak už však v jednom z paralelne prebiehajúcich konaní dôjde k právoplatnému odsúdeniu jednotlivca, je povinnosťou orgánu, ktorý vedie druhé konanie, takéto konanie zastaviť.²⁰⁰ Výnimku z tohto pravidla však predstavuje relatívne nová doktrína vytvorená ESLP vo veci A. a B. proti Nórsku, ktorá pripúšťa možnosť vedenia kombinovaných konaní, a to až do ich skončenia, ak sú splnené určité podmienky.²⁰¹ Tou základnou je, aby kombinované konania vykazovali „dostatočne tesnú vecnú a časovú spojitosť“. Inými slovami, je potrebné, aby obe konania tvorili súvislý celok. To znamená nielen to, že sledované účely a použité prostriedky sa musia vzájomne vecne dopĺňať a byť spojené v čase, ale tiež to, že možné dôsledky takejto

¹⁹⁷ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03 z 10. februára 2009. Ku aplikácii prístupu „*idem factum*“ pozri rozsudok ESLP Ruotsalainen proti Fínsku, č. 13079/03 z 16. júna 2009, rozsudok ESLP (Veľká komora) A. a B. proti Nórsku, č. 24130/11, 29758/11 z 15. novembra 2016, rozsudok ESLP Johannesson a ďalší proti Islandu, č. 22007/11 z 18. mája 2017 alebo rozsudok ESLP (Veľká komora) Mihalache proti Rumunsku, č. 54012/10 z 8. júla 2019.

¹⁹⁸ Sprievodca k aplikácii čl. 4 Protokolu č. 7 (Guide on article 4 of Protocol No. 7 of the European Convention on Human Rights, Right not to be tried or punished twice. s. 5-6. Dostupné online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_Protocol_7_ENG.pdf.

¹⁹⁹ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03 z 10. februára 2009.

²⁰⁰ Rozsudok ESLP Tomasović proti Chorvátsku, č. 53785/09 z 18. októbra 2011 alebo Rozhodnutie ESLP Zigarella proti Taliansku, č. 48154/99 z 3. októbra 2002.

²⁰¹ Rozsudok ESLP (Veľká komora) A. a B. proti Nórsku, č. 24130/11, 29758/11 z 15. novembra 2016.

organizácie právneho riešenia daného konania musia byť vo vzťahu k predmetnému jednotlivcovi primerané a predvídateľné.²⁰²

Medzi významné faktory pre stanovenie, či existuje úzka vecná spojitosť pritom ESLP zaradil to:

- či obe samostatné konania sledujú vzájomne sa dopĺňajúce ciele, a teda či sa týkajú in concreto rôznych aspektov daného protispoločenského správania;
- či je kombinácia daných konaní predvídateľným dôsledkom toho istého trestného konania, a to v práve aj v praxi (idem);
- či sú príslušné konania vedené takým spôsobom, ktorým sa v maximálnej možnej miere zabráni opakovaniu pri zhromažďovaní a hodnotení dôkazov, najmä skrz vzájomnú súčinnosť medzi príslušnými orgánmi, vďaka ktorej sa preukázané skutkové okolnosti využijú aj v druhom konaní;
- a predovšetkým, či je sankcia uložená v konaní, ktoré sa skončilo ako prvé, zohľadnená v konaní, ktoré je skončené ako posledné, s cieľom zamedziť, aby bol príslušný jednotlivec v konečnom dôsledku vystavený nadmernej záťaži, pričom pravdepodobnosť spomínaného rizika je najnižšia, ak existuje mechanizmus započítania, ktorým sa zaisť primeranosť súhrne uložených sankcií.²⁰³

Napokon, dôležitým faktorom je rozsah, v akom vnútroštátne konanie o delikte nesie znaky bežného trestného konania. Kombinované konanie s väčšou pravdepodobnosťou splní kritériá komplementarity a súdržnosti jednotlivých ustanovení Dohovoru, ak sa sankcie ukladané v konaní, ktoré nie je formálne zaradené medzi „trestné“, špecificky vzťahujú k danému konaniu, a tým sa toto konanie líši od „tvrdého jadra trestného práva“. Teda, čím viac stigmatizujúcich prvkov podobných bežnému trestnému konaniu bude dané konanie obsahovať, tým sa zvyšuje riziko, že dôjde k zdvojeniu (bis) sledovaných spoločenských cieľov v jednotlivých konaniach, a nie k ich doplneniu.²⁰⁴

²⁰² Tamže.

²⁰³ Tamže.

²⁰⁴ Tamže.

Aby nedošlo k zdvojeniu kombinovaných konaní, je potrebné okrem existencie dostatočne silnej vecnej spojitosti, aj naplnenie časovej spojitosti. To však neznamená, že obe konania musia byť od začiatku do konca vedené súčasne. Možnosť vedenia kombinovaných konaní postupne je prípustná najmä v prípadoch, keď je takýto postup odôvodnený záujmami na účinnom a riadnom výkone spravodlivosti, sleduje rôzne spoločenské ciele a nespôsobuje obvinenému žiadnu neprimeranú ujmu. Časová spojitosť preto musí byť dostatočne tesná, aby jednotlivca chránila pred neistotou, vyhýbavosťou a prietiahmi v konaní. Čím je spojitosť v čase slabšia, tým väčšia by bola potreba, aby štát objasnil a zdôvodnil prietahy, za ktoré môže byť pri vedení konania zodpovedný.²⁰⁵

Ak sme odpovedali na prvú otázku kladne, teda že došlo k novým alebo ďalším konaniam, tak je otázkou, či bolo prvé konanie ukončené právoplatným rozhodnutím. V tejto súvislosti ESLP zdôraznil, že čl. 4 Protokol č. 7 vyžaduje, aby nešlo o akékoľvek právoplatné rozhodnutie, ale také, v ktorom bol právoplatné uznaný vinným alebo právoplatne oslobodený. Ako by sa z textu čl. 4 Protokolu č. 7 mohlo na prvý pohľad javiť, takéto rozhodnutie pritom nemusí mať formu rozsudku, ale dôležitý je jeho materiálny obsah a dôsledky pre obvineného.²⁰⁶ Pojem „právoplatný“ pre účely čl. 4 Protokolu č. 7 ESLP vykladá v zásade tradičným spôsobom ako vec s účinkami *res iudicata*. Takou sa vec stáva v momente, ak je zásadne nezmeniteľná, a teda proti rozhodnutiu nie sú dostupné riadne opravné prostriedky alebo ich strany už použili, alebo stranám márne uplynula zákonná lehota na ich použitie.²⁰⁷ Vo veci Mihalache proti Rumunsku však ESLP presnejšie objasnil metodiku hodnotenia právoplatnosti rozhodnutia najmä s ohľadom na vysvetlenie prívlastku „riadne“ v spojení s opravnými prostriedkami. Východiskom pre posúdenie, či v konkrétnom prípade ide o „riadny“ opravný prostriedok, je hmotné a procesné vnútroštátne právo, ktoré musí v súlade s princípom právnej istoty jasne vymedzovať rozsah opravného prostriedku pre účely čl. 4 Protokolu č. 7 v čase, ako aj postup

²⁰⁵ Tamže. K aplikácii uvedenej doktríny pozri napr. rozsudok ESLP Velkov proti Bulharsku, č. 34503/10 z 21. júla 2020 alebo rozsudok ESLP Galović proti Chorvátsku, č. 45512/11 z 31. augusta 2021. Ku dôsledkom zavedenia tejto doktríny, ktorá fakticky pripustila kombináciu trestných sankcií a správnych sankcií, ktoré majú trestný charakter pozri komentár MILUČKÝ, J. – MILUČKÝ, S. Správne trestanie na Slovensku a v európskom priestore – judikatúra. Žilina : EUROKÓDEX, s. r. o., 2021. s. 630-694..

²⁰⁶ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Mihalache proti Rumunsku, č. 54012/10 z 8. júla 2019. V uvedenom prípade materiálny obsah a dôsledky pre obvineného vyplývali z rozhodnutia prokurátora, ktoré sa považovalo pre účely čl. 4 Protokolu č. 7 za právoplatné rozhodnutie o vine.

²⁰⁷ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03 z 10. februára 2009.

jeho použitia pre každého účastníka, ktorý má právo opravný prostriedok použiť. Inými slovami, princíp právnej istoty, ktorý je inherentnou súčasťou zásady *ne bis in idem* vyžaduje, aby úprava „*riadneho*“ opravného prostriedku pôsobila tak, že prináša jasnosť v súvislosti s časom, kedy sa rozhodnutie stáva konečným a zásadne nezmeniteľným. V tejto súvislosti je kľúčové zakotvenie lehoty na podanie opravného prostriedku, ktorej márnym uplynutím na jeho podanie sa bude rozhodnutie považovať za zásadne nezmeniteľné. Zákon priznávajúci niektorému z účastníkov konania neobmedzenú voľnosť pri použití konkrétneho opravného prostriedku alebo podriaďujúci takýto opravný prostriedok podmienkam odhaľujúcim veľkú nerovnováhu medzi stranami v ich možnosti ho využiť, by bol v rozpore s princípom právnej istoty a nemožno ho teda považovať za „*riadny*“.²⁰⁸

Napokon, treťou otázkou je, či sa uplatňuje výnimka z druhého odseku. Odsek 2 v podstate ustanovuje limit pre uplatnenie princípu právnej istoty v trestných veciach. Požiadavky právnej istoty nie sú absolútne a v trestných veciach sa musia posudzovať vo svetle čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7.²⁰⁹

Pojmy použité v odseku 2 ESLP opäť chápe viac-menej autonómne. Napr. v prípade pojmu „*obnova konania*“ objasnil, že na účely predmetného ustanovenia konanie považované za obnovené má zvyčajne viesť k zrušeniu pôvodného rozhodnutia súdu a vydaniu nového rozhodnutia o obvinení z trestného činu. Teda, ak konanie nemá prvky spôsobilé ovplyvniť podstatu trestného činu, ktorého sa odsúdený dopustil alebo rozsah jeho zavinenia a nemá sa prijať žiadne nové rozhodnutie o trestnom čine, za ktorý už bol právoplatne odsúdený, nemá takéto konanie povahu „*obnovy konania*“ na účely čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7.²¹⁰

ESLP taktiež objasnil, že pojmy „*nové alebo novo odhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní*“ sú alternatívne a nie kumulatívne. Kým „*novými skutočnosťami*“ sú také skutočnosti, ktoré sa týkajú prípadu, ale nastanú až po právoplatnom rozhodnutí, tak „*novooobjavenými skutočnosťami*“ je potrebné rozumieť také skutočnosti, ktoré súvisia s prípadom, existovali už počas pôvodného súdneho konania, ale zostali pred súdom skryté a stanú sa známymi až po právoplatnom skončení konania. Okrem toho pojem „*nové a novooobjavené skutočnosti*“ zahŕňa aj nové dôkazy týkajúce sa už existujúcich skutočností.

²⁰⁸ Rozsudok ESEF (Veľká komora) Mihalache proti Rumunsku, č. 54012/10 z 8. júla 2019.

²⁰⁹ Tamže.

²¹⁰ Rozsudok ESEF W. A. proti Švajčiarsku, č. 38958/16 z 2. novembra 2021.

Pojem „*podstatná chyba v predchádzajúcom konaní*“ zase naznačuje, že len podstatné porušenie procesného pravidla, ktoré závažne narúša integritu predchádzajúceho konania, môže slúžiť ako základ pre obnovu predchádzajúceho konania na ujmu obvineného, ktorý bol oslobodený spod obžaloby z trestného činu alebo potrestaný za menej závažný trestný čin, než aký ustanovuje príslušný zákon. V takýchto prípadoch by teda samotné prehodnotenie dôkazov zo spisu prokurátorom alebo súdom vyššieho stupňa nespĺnilo toto kritérium. Pokiaľ by však išlo o prípady, keď bol obvinený uznaný vinným a obnova konania by mohla byť v jeho prospech, čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 nebráni obnove konania v prospech odsúdeného a akejkolvek inej zmene rozsudku v jeho prospech. V takýchto prípadoch je preto potrebné posúdiť povahu vady predovšetkým s cieľom zistiť, či došlo k porušeniu práva na obhajobu, a teda k prekážke riadneho výkonu spravodlivosti. Napokon ESLP zdôrazňuje, že vo všetkých prípadoch musia byť dôvody oprávňujúce obnovu konania podľa čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 in fine také, aby „*ovplyvnili rozhodnutie vo veci*“ buď v prospech odsúdeného alebo v jeho neprospech.²¹¹

3.3.2 Verejné pojednanie vecí podľa Dohovoru

Požiadavka na verejné pojednanie vecí je explicitne zakotvená v prvej vete čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Tejto požiadavke zodpovedá právo jednotlivca na verejné pojednanie vecí, ktorého obsahom je jednak právo na ústne pojednávanie, t. j. na vypočutie účastníkov konania, ich zástupcov alebo oboch osobne súdom, a jednak právo na prítomnosť verejnosti na ústnom pojednávaní. Osobitým právom, ktoré súvisí s právom na verejné pojednanie vecí je aj právo na verejné vyhlásenie rozsudku podľa druhej vety čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Dohovor podľa názoru ESLP pripúšťa, aby sa jednotlivec svojho práva na verejné pojednanie vecí vzdal. Podmienkou je, aby tak urobil jednoznačným spôsobom, či už výslovne alebo konkludentne, pričom toto vzdanie sa svojho práva nesmie odporovať verejnému záujmu.²¹² Kým účelom práva na prítomnosť verejnosti na ústnom pojednávaní je zabezpečiť, aby konanie podliehalo verejnej kontrole, pretože iba zviditeľnenie výkonu spravodlivosti

²¹¹ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Mihalache proti Rumunsku, č. 54012/10 z 8. júla 2019.

²¹² Napr. rozsudok ESLP Håkansson a Sturesson proti Švédsku, č. 11855/85 z 21. februára 1990.

môže prispieť k dosiahnutiu účelu čl. 6 ods. 1 Dohovoru, a to k zabezpečeniu spravodlivého konania, tak účelom samotného práva na ústne pojednávanie je zaručiť jednotlivcovi, že bude súdom osobne a bezprostredne vypočutý.²¹³ Ani jedna z obsahových zložiek práva na verejné prejednanie vecí však nie je absolútna.²¹⁴ Pre zistenie, či je v danom prípade dodržané právo na verejné prejednanie vecí alebo nie, je opäť potrebné posudzovať konanie ako celok.²¹⁵

Podľa judikatúry ESELP zásadne platí, že pokiaľ nie sú dané výnimočné okolnosti odôvodňujúce upustenie od ústneho pojednávania, tak z práva na verejné prejednanie vecí podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vyplýva právo na ústne pojednávanie aspoň v jednej inštancii.²¹⁶ Vzhľadom na potrebu riadneho výkonu spravodlivosti a efektívnosť konania je pritom vhodnejšie uskutočniť ústne pojednávanie na súde prvého stupňa, keďže vo väčšine procesných systémov jednotlivých štátov sú riešené dôležité faktické otázky práve na súde prvej inštancie.²¹⁷ Ak však v konkrétnom prípade, prvú inštanciu bude predstavovať súd, ktorý je v hierarchii súdov považovaný za najvyššiu súdnu autoritu, v takom prípade je potrebné právo na ústne pojednávanie zabezpečiť na tejto inštancii. O to viac je uvedené dôležité zabezpečiť, ak ide o jednoinštančné konanie.²¹⁸ V prípade, ak by na nižšej inštancii nebolo jednotlivcovi právo na ústne pojednávanie zabezpečené, ESELP pripúšťa možnosť prekleťtia takéhoto nedostatku garanciou ústneho pojednávania na vyššej inštancii iba za predpokladu, že by súd vyššej inštancie disponoval plnou jurisdikciou.²¹⁹

Hovoriac o výnimočnosti okolností, za ktorých je prípustné upustiť od potreby uskutočniť ústne pojednávanie, tá je daná povahou otázok, ktoré má súd riešiť. Rozhodujúcimi teda je ich kvalita, nie kvantita, resp. frekvencia.²²⁰

²¹³ Pozri ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 73-74 a tam citovanú judikatúru.

²¹⁴ Rozsudok ESELP Salomonsson proti Švédsku, č. 38978/97 z 12. novembra 2002.

²¹⁵ Rozsudok ESELP Axen proti Nemecku, č. 8273/78 z 8. decembra 1983.

²¹⁶ Rozsudok ESELP Salomonsson proti Švédsku, č. 38978/97 z 12. novembra 2002.

²¹⁷ Tamže.

²¹⁸ Rozsudok ESELP Fredin proti Švédsku, č. 18928/91 z 23. februára 1994.

²¹⁹ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Ramos Nunes de Carvalho a ďalší proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13 zo 6. novembra 2018.

²²⁰ Rozsudok ESELP (Veľká komora) Martinie proti Francúzsku, č. 58675/00 z 12. apríla 2006.

V rozsudku Ramos Nunes de Carvalho a ďalší proti Portugalsku²²¹ Veľká komora ESLP príkladmo zhrnula situácie, kedy by výnimočné okolnosti mali byť dané a kedy nie v civilných veciach. Dané by mali byť najmä v situácii, ak v konaní nevystanú žiadne otázky vierohodnosti alebo sporné skutočnosti, ktoré vyžadujú prejednanie, a preto súd môže vo veci spravodlivo a racionálne rozhodnúť na základe podaní strán a ďalších písomností; ak v konaní ide o posúdenie rýdzo právnych otázok obmedzeného rozsahu, alebo takých ktoré nie sú obzvlášť zložité; alebo, ak rozhodnutie vo veci závisí od posúdenia vysoko odborných otázok, o aké ide napr. v sporoch o dávky sociálneho zabezpečenia, a pri ktorých je z hľadiska procesnej ekonomie účelnejšie postupovať písomne.

Naopak, výnimočné okolnosti nie sú dané a ústne pojednávanie sa bude vyžadovať najmä v situácii, ak súd v konaní musí posúdiť otázky právne, ako aj skutkové; ak je úlohou súdu v konaní posúdiť, či orgány správne zistili skutkový stav; ak okolnosti vyžadujú, aby si súd utvoril vlastný dojem o účastníkoch konania tým, že im poskytne možnosť vysvetliť svoju osobnú situáciu vo svojom mene alebo prostredníctvom zástupcu.

V prípade trestných vecí judikatúra ESLP uznáva, že je možné upustiť od ústneho pojednávania predovšetkým vo veciach, ktoré nepatria do tvrdého jadra trestných vecí, t.j. vo veciach administratívnych, daňových, či colných.²²² Výnimočné okolnosti sú v trestných veciach dané najmä vtedy, ak povaha skutkových a právnych otázok, ktoré má súd riešiť v danom konaní umožňuje ich riešenie na základe spisu. Konkrétne sa ústne pojednávanie nemusí vyžadovať v prípade, ak neexistujú žiadne pochybnosti o vierohodnosti a pravdivosti skutočností tvrdených v konaní, ktoré by si vyžadovali vykonanie dôkazných prostriedkov, ktoré je možné vykonať iba ústne, a zároveň, ak obvinený mal primeranú možnosť písomne sa obhajovať a predložiť dôkazy na svoju obhajobu.²²³

Ako bolo spomínané, každý jednotlivec má zásadne právo na to, aby jeho vec bola prejednaná pred súdom za prítomnosti verejnosti. Záruka verejnosti ústneho pojednávania je pritom prakticky a efektívne zaručená vtedy, ak verejnosť má možnosť sa dozvedieť o mieste a čase nariadeného ústneho

²²¹ Rozsudok ESLP (Veľká komora) Ramos Nunes de Carvalho a ďalší proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13 zo 6. novembra 2018 a tam citovaná judikatúra.

²²² Rozsudok ESLP (Veľká komora) Jussila proti Fínsku, č. 73053/01 z 23. novembra 2006.

²²³ Tamže.

pojednávania a miesto, kde sa má takého pojednávania uskutočniť, je ľahko prístupné verejnosti.²²⁴

Od prítomnosti verejnosti na ústnom pojednávani možno upustiť len v prípadoch, ktoré predpokladá druhá veta čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Podľa tohto ustanovenia, môže byť tlač a verejnosť vylúčená buď po dobu celého alebo časti procesu len v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti; keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov; alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

V prípade civilných konaní ESLP judikoval, že ak sú tie založené na princípe neverejnosti na prvom aj druhom stupni bez toho, aby účastníci konania mali možnosť požiadať o verejné vypočutie, nemožno toto konanie v zásade považovať za zlučiteľné s článkom 6 ods. 1 Dohovoru. Súd má síce možnosť žiadosti účastníka konania nevyhovieť a ústne pojednávania uskutočniť neverejne vzhľadom na okolnosti prípadu a vyššie uvedené dôvody, avšak účastníci konania musia podľa názoru ESLP aspoň disponovať právom požiadať o verejné ústne pojednávania.²²⁵

Napokon, s právom na verejné prejednanie veci sa spája aj právo na verejné vyhlásenie rozsudku podľa druhej vety čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Podľa judikatúry ESLP sa pre zaručenie tejto garancie nevyžaduje v každom prípade prečítanie rozhodnutia v merite veci na verejnom ústnom pojednávani nahlas, ale postačuje jeho zverejnenie aj iným spôsobom predpokladaným vnútroštátnym právom zohľadňujúcim zvláštne rysy daného konania, ak tento spôsob je v súlade s predmetom a účelom čl. 6 ods. 1 Dohovoru.²²⁶ Účel, ktorý sa má v tejto súvislosti dosiahnuť spočíva v zaistení verejnej kontroly výkonu súdnictva so zreteľom na ochranu práva na spravodlivé konanie. V danom konaní je opäť naplnenie tohto účelu potrebné posudzovať holisticky s ohľadom na konanie ako celok.²²⁷ ESLP medzi iné spôsoby, resp. prostriedky vyhlásenia rozhodnutia, ktoré sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru zaradil napr. spôsob verejného vyhlásenia rozsudku odvolacím súdom, ktorý zhrňoval a potvrdzoval rozsudok súdu

²²⁴ Rozsudok ESEP Riepan proti Rakúsku, č. 35115/97 zo 14. novembra 2000.

²²⁵ Rozsudok ESEP (Veľká komora) Martinie proti Francúzsku, č. 58675/00 z 12. apríla 2006.

²²⁶ Napr. rozsudok ESEP Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu, č. 7819/77, 7878/77 z 28. apríla 1984 alebo rozsudok ESEP Axen proti Nemecku, č. 8273/78 z 8. decembra 1983.

²²⁷ Rozsudok ESEP Axen proti Nemecku, č. 8273/78 z 8. decembra 1983

prvého stupňa, ktorý uskutočnil ústne pojednávanie, ale rozsudok per se nevyviesol verejne.²²⁸ V rozpore s čl. 6 ods. 1 Dohovoru by nemalo byť ani verejné vyhlásenie rozsudku v rozsahu prečítania iba jeho výroku za predpokladu, že sa verejnosť má možnosť oboznámiť s jeho odôvodnením inými prostriedkami, ktoré umožňujú jeho verejnú kontrolu.²²⁹

3.3.3 Prejednanie vecí v primeranej lehote podľa Dohovoru

Požiadavka na prejednanie vecí v primeranej lehote je explicitne upravená v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Vo všeobecnosti je účelom tejto požiadavky zabezpečiť účinnosť a dôveryhodnosť výkonu súdnej moci.²³⁰ V prípade trestných vecí ESLP navyše zdôrazňuje jej dôležitosť vo vzťahu k osobe obvineného, ktorý by v prípade neprimerane dlhého konania bol príliš dlho vystavený právnej neistote, ktorá má značné dôsledky pre kvalitu jeho života.²³¹

Pre posúdenie porušenia práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa Dohovoru sú podľa judikatúry ESLP rozhodujúce dve základné okolnosti, a to určenie dĺžky lehoty a zhodnotenie jej primeranosti. Zhodnoteniu primeranosti lehoty logicky predchádza určenie jej dĺžky.

Pre určenie dĺžky sú rozhodujúce dva časové okamihy. Ide o okamih začiatku plynutia lehoty a okamih skončenia jej plynutia. Začiatok plynutia lehoty sa pritom podľa judikatúry ESLP líši v závislosti od typu konania.

V civilných veciach sa spravidla začiatok plynutia lehoty spája so začiatkom konania pred súdom, teda najmä podaním žaloby alebo návrhom na začatie konania príslušnému súdu.²³² Lehota, ale môže začať plynúť aj od podania platobného rozkazu, rozhodnutia o zhabaní vecí, podania trestného oznámenia so súčasným uplatnením nároku na náhradu škody, podaním návrhu na predbežné opatrenie, podaním odporu treťou osobou z dôvodu, že bola vlastníkom vecí, ktorej sa týkala exekúcia.²³³ V niektorých prípadoch

²²⁸ Rozsudok ESLP Lamanna proti Rakúsku, č. 28923/95 z 10. júla 2001.

²²⁹ Rozsudok ESLP Ryakib Biryukov proti Rusku, č. 14810/02 zo 17. januára 2008.

²³⁰ Rozsudok ESLP H. proti Francúzsku, č. 10073/82 z 24. októbra 1989.

²³¹ Rozsudok Kart proti Turecku, č. 8917/05 z 3. decembra 2009.

²³² Pozri rozsudok ESLP Poiss proti Rakúsku č. 9816/82 z 23. apríla 1987 alebo rozsudok ESELP Bock proti Nemecku č. 11118/84 z 29. marca 1989.

²³³ Pozri PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EURO IURIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 399 a tam citovaná judikatúra.

sa však začiatok plynutia lehoty môže spájať aj s okamihom, ktorý predchádza začiatku konania pred súdom. Ide o prípady, kedy sú určité predbežné kroky predpokladom pre začatie takéhoto konania.²³⁴ Napr. v niektorých prípadoch môže byť úspešné zahájenie súdneho konania podmienené predchádzajúcim rozhodnutím správneho orgánu. V takom prípade sa začiatok plynutia lehoty bude spájať už so začiatkom takéhoto správneho konania.²³⁵ Nota bene, podľa judikatúry ESLP je pri posudzovaní primeranosti lehoty článok 6 ods. 1 Dohovoru použiteľný aj na konania, ktoré síce nemajú výlučne súdny charakter, ale úzko súvisia s dohľadom súdneho orgánu. Takým konaním je napr. konanie vedené dvoma notármi a jeho predmetom bolo rozdelenie nehnuteľnosti, ktoré bolo následne schválené súdom.²³⁶

V trestných veciach sa začiatok plynutia lehoty spája s okamihom obvinenia osoby z trestného činu.²³⁷ V dôsledku autonómneho výkladu pojmu „obvinenie“ štrasburským súdom sa pritom obvinením osoby nemusí v každom prípade rozumieť úkon vnútroštátneho orgánu voči podozrivej osobe s takýmto formálnym označením. Podľa ESLP je obvinením v zásade potrebné rozumieť „oficiálne oznámenie príslušného orgánu danej osobe, že údajne spáchala trestný čin“. Avšak v určitých prípadoch môže ísť aj o iný akt, ktorý má takýto obsah, a ktorý podstatne ovplyvňuje situáciu podozrivého.²³⁸ Takýmto aktom môže byť napr. zadržanie alebo zatknutie osoby,²³⁹ začiatok vyšetrovania²⁴⁰ alebo výsluch podozrivého v procesnej pozícii svedka, ktorý sa mal údajne dopustiť trestného činu.²⁴¹

Plynutie lehoty sa v oboch typoch konaní končí podľa judikatúry ESLP okamihom prijatia konečného rozhodnutia vnútroštátneho orgánu bez ohľadu na to, na akej úrovni v rámci štruktúry orgánov bolo prijaté. Konečným rozhodnutím je potrebné spravidla rozumieť rozhodnutie o poslednom opravnom prostriedku alebo uplynutím lehoty na jeho podanie, pričom je však potrebné zohľadňovať aj dobu konania o priznaní náhrady trov alebo

²³⁴ Rozsudok ESELP Blake proti Spojenému kráľovstvu č. 68890/01 z 26. septembra 2006.

²³⁵ Pozri rozsudok ESELP König proti Nemecku č. 6232/73 z 28. júna 1978 alebo rozsudok ESELP Kress proti Francúzsku č. 39594/98 zo 7. júna 2001.

²³⁶ Pozri rozsudok ESELP Siegel proti Francúzsku č. 36350/97 z 28. novembra 2000.

²³⁷ Napr. rozsudok ESELP Neumeister proti Rakúsku č. 1936/63 z 27. júna 1968.

²³⁸ Pozri rozsudok ESELP McFarlane proti Írsku č. 31333/06 z 10. septembra 2010.

²³⁹ Rozsudok ESELP Wermhoff proti Nemecku č. 2122/64 z 27. júna 1968.

²⁴⁰ Rozsudok ESELP Ringeisen proti Rakúsku č. 2614/65 zo 16. júla 1971.

²⁴¹ Rozsudok ESELP Kalēja proti Lotyšsku č. 22059/08 z 5. októbra 2017.

dobu výkonu rozhodnutia.²⁴² ESELP však spravidla do úvahy neberie úkony, ktoré podľa jeho úsudku neboli rozhodujúce pre vyriešenie veci, napr. žiadosť o obnovu konania alebo o výklad rozsudku.²⁴³

Ak je už posudzovaná lehota určená čo do dĺžky, možno pristúpiť ku zhodnoteniu jej primeranosti. To, či bola lehota v konkrétnom prípade primeraná sa podľa judikatúry ESELP posudzuje vždy podľa jeho konkrétnych okolností, pričom tieto okolnosti je potrebné posúdiť vždy komplexne.²⁴⁴ Komplexnosť posúdenia predpokladá, že je potrebné vždy brať do úvahy konanie ako celok.²⁴⁵ Jednotlivé prieťahy totiž samy o sebe nemusia zakladať porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote, avšak pokiaľ sú posudzované spoločne a kumulatívne, k prekročeniu primeranej lehoty môže dôjsť, čo znamená aj porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.²⁴⁶ V tejto súvislosti je však dôležité poznamenať, že aj dlhé obdobie v rámci určitej fázy konania, počas ktorého sa vzhľadom na okolnosti prípadu neodôvodnene nekoná, môže mať za následok porušenie práva.²⁴⁷ ESELP pritom konštantne judikuje, že pri posudzovaní konkrétnych okolností prípadu vo veciach civilných ako aj trestných berie do úvahy:

- a) zložitnosť prípadu,
- b) postup štátnych orgánov a správanie účastníkov konania
- c) význam konania pre sťažovateľa²⁴⁸ a
- d) ako uvádza právna doktrína,²⁴⁹ v niektorých prípadoch

²⁴² Ku okamihu skončenia plynutia lehoty pozri napr. MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 297 a tam citovanú judikatúru ESELP.

²⁴³ Pozri PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EUROIRIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 401 a tam citovanú judikatúru.

²⁴⁴ Pre civilné veci pozri napr. rozsudok ESELP Comingersoll proti Francúzsku č. 35382/97 zo 6. apríla 2000 a pre trestné veci napr. rozsudok Boddaert proti Belgicku č. 12919/87 z 12. októbra 1992.

²⁴⁵ Rozsudok ESELP König proti Nemecku č. 6232/73 z 28. júna 1978.

²⁴⁶ Rozsudok ESELP Deumeland proti Nemecku č. 9384/81 z 29. mája 1986.

²⁴⁷ Pozri napr. rozsudok ESELP Bunkate proti Holandsku č. 13645/88 z 26. mája 1993 alebo rozsudok ESELP Matwiejczuk proti Poľsku č. 37641/97 z 2. decembra 2003, v ktorých celková dĺžka konania síce trvala 15 mesiacov, resp. 38 mesiacov, avšak v rámci nich došlo k jednorazovej nečinnosti, ktorej dĺžka bola 15 mesiacov, resp. 18 mesiacov.

²⁴⁸ Pozri napr. rozsudok ESELP Pélissier and Sassi proti Francúzsku č. 25444/94 z 25. marca 1999, rozsudok ESELP Comingersoll proti Francúzsku č. 35382/97 zo 6. apríla 2000, rozsudok ESELP Sürmeli proti Nemecku č. 75529/01 z 8. júna 2006, rozsudok ESELP Liblik a ďalší proti Estónsku č. 173/15, 181/15, 374/15, 383/15, 386/15, 388/15 z 28. mája 2019.

²⁴⁹ Pozri KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 702. alebo MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 299.

ESEP zohľadňuje aj počet inštancií, na ktorých bola vec prejednávaná.

Ad a) Podľa judikatúry ESEP sa **zložitosť prípadu** môže týkať tak skutkovej ako aj právnej stránky veci.²⁵⁰ Skutkovo zložitými boli vyhodnotené najmä prípady, v ktorých sa konanie vyznačovalo zložitou dokazovania, a to napr. prípady s potrebou obstarat' a vykonať väčšie množstvo dôkazov,²⁵¹ prípady s medzinárodným presahom²⁵² alebo prípady, v ktorých išlo o rozsiahlu hospodársku trestnú činnosť.²⁵³ Hovoriac o zložitosti týkajúcej sa právnej stránky veci, tá sa môže podľa judikatúry ESEP týkať tak hmotnoprávnej, ako aj procesnej stránky.

Po hmotnoprávnej stránke boli ako zložité vyhodnotené najmä prípady, v ktorých absentoval dostatok aplikačnej praxe nadnárodného práva na vnútroštátnej úrovni a z toho plynúcej potreby požiadať Súdny dvor o zodpovedanie prejudiciálnej otázky²⁵⁴ alebo aj prípady, ktoré sa nevyznačovali samé o sebe zvláštnou zložitou, ale pre nejasnosť a nepredvídateľnosť vnútroštátneho práva bolo sťažené jeho skúmanie a rozhodujúci spôsobom prispelo k jeho predĺženiu.²⁵⁵

Ako procesne zložité boli v predchádzajúcej rozhodovacej praxi ESEP vyhodnotené prípady s väčším počtom subjektov konania, značný počet návrhov podaných stranami v priebehu konania, problémy súdu súvisiace so zhromažďovaním a preštudovaním veľkého množstva dôkazov, s vyhľadávaním a vypočúvaním svedkov, ktorí zmenili meno alebo adresu, so zabezpečením uskutočnenia úkonov na základe dožiadaní v rámci štátu v cudzine, skutočnosť, že súd sa musel oboznamovať s obsiahlym spisom, prípady, keď sa viedlo viac konaní proti tej istej osobe, prekonávanie vzájomnej prepojenosti viacerých súčasne prebiehajúcich konaní a pod..²⁵⁶

²⁵⁰ Pozri rozsudok ESEP Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku č. 12539/86 z 27. októbra 1994 alebo rozsudok ESEP Papachelas proti Grécku č. 31423/96 z 25. marca 1999.

²⁵¹ Rozsudok ESEP Humen proti Poľsku č. 26614/95 z 15. októbra 1999 alebo rozsudok ESEP Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku č. 41720/13 z 25. júna 2019.

²⁵² Rozsudok ESEP Neumeister proti Rakúsku č. 1936/63 z 27. júna 1967.

²⁵³ Rozsudok ESEP C.P. a ďalší proti Francúzsku č. 36009/97 z 1. augusta 2000.

²⁵⁴ Rozsudok ESEP Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy proti Fínsku č. 931/13 z 27. júna 2017.

²⁵⁵ Rozsudok ESEP Lupeni Greek Catholic Parish a ďalší proti Rumunsku č. 76943/11 z 29. novembra 2016.

²⁵⁶ Pozri PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 401.

Ad b) Druhým kritériom, ktoré hodnotí EŠLP je na jednej strane **postup štátnych orgánov** a na druhej strane **správanie účastníkov konania**.

Vo vzťahu k postupu štátneho orgánu je vždy potrebné posúdiť, či daný priet'ah v konaní možno pričítať štátu. Z judikatúry EŠLP totiž vyplýva, že iba priet'ah, ktorý je možné pripísať štátu, môže viesť k záveru, že primeraná lehota nebola rešpektovaná.²⁵⁷ Štát je pritom zodpovedný za všetky svoje orgány a nie iba tie, ktoré sú súčasťou súdnej moci.²⁵⁸ Vychádzajúc z judikatúry EŠLP, štátnym orgánom sú pričítateľné napr. priet'ahy pri vydávaní predbežného opatrenia, neobvyklá dĺžka vyšetrovania, priet'ahy, pri začatí vyšetrovania alebo pri získavaní spisov z iného súdu, dlhotrvajúca neschopnosť sudcu zodpovedného za prípravu konania vypočuť obžalovaného, priet'ahy pri vykonávaní dôkazných prostriedkov, nespojenie vzájomne súvisiacich civilných konaní, dlhé trvanie medzi skončením vyšetrovania obvineného a vznesením obvinenia, priet'ahy spôsobené prokurátorom, priet'ahy v určení termínu pojednávania alebo určenie vzdialeného termínu, pridlhá doba medzi pojednávaniami alebo automatické odročovanie pojednávania, prerušenie konania v dôsledku zníženia počtu úradníkov v kancelárii súdu, či priet'ahy vo vyhotovení rozsudku po jeho vyhlásení alebo v jeho doručení.²⁵⁹ Okrem uvedeného, zodpovednosť štátu za priet'ahy v konaní môže vzniknúť aj vtedy, ak súdy konajú náležite, ale dĺžku konania ovplyvňujú „mimosúdne“ faktory ako napr. nárast ekonomickej trestnej činnosti, rozsah nevybavenej súdnej agendy a pod. EŠLP v takýchto prípadoch skúma uvedené kritéria individuálne a spoločne v ich vzájomnej súvislosti. Zásadne však platí, že prechodné preťaženie štátnych orgánov z týchto dôvodov je ospravedlniteľné iba vtedy, ak štáty urýchlene prijmu opatrenia spôsobilé prekonať takúto výnimočnú situáciu.²⁶⁰ Ospravedlniteľným dôvodom však nemôže byť nadmerné pracovné vyťaženie orgánov chronického charakteru.²⁶¹ Štáty sú totiž v súlade s judikatúrou EŠLP povinné organizovať svoj právny poriadok takým

²⁵⁷ Rozsudok EŠLP Humen proti Poľsku č. 26614/95 z 15. októbra 1999.

²⁵⁸ Rozsudok EŠLP Martins Moreira proti Portugalsku č. 11371/85 z 26. októbra 1988.

²⁵⁹ PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EUROJURIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 403.

²⁶⁰ Rozsudok EŠLP Buchholz proti Nemecku č. 7759/77 zo 6. mája 1981.

²⁶¹ Rozsudok EŠLP Unión Alimentaria Sanders SA proti Španielsku č. 11681/85 zo 7. júla 1989.

spôsobom, aby vyhovел požiadavkám čl. 6 ods. 1 Dohovoru zahrnujúc aj právo na rozhodnutie veci v primeranej lehote.²⁶²

Správanie účastníkov konania je podľa judikatúry ESELP objektívnou skutočnosťou, ktorá nemôže byť pričítaná žalovanému štátu, a na ktorú je taktiež potrebné brať ohľad pri rozhodovaní, či bola alebo nebola prekročená primeraná lehota podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.²⁶³ Uvedené však zároveň neznamená, že sa od účastníkov konania vyžaduje, aby v každom prípade aktívne spolupracovali so štátnymi orgánmi. Rovnako im nemôže byť na ujmu ani využitie práva na opravný prostriedok, ktorý im vnútroštátny poriadok priznáva.²⁶⁴ Od účastníkov konania sa však vyžaduje aby postupovali starostlivo pri uskutočňovaní procesných úkonov, ktoré sa ich týkajú, aby sa neuchyľovali k zdržovacej taktike a aby využívali možnosti skrátených foriem konaní, ktoré im vnútroštátne predpisy ponúkajú.²⁶⁵ Vo vzťahu k zdržovacej taktike, ku ktorej sa uchylujú počas konania účastníci je však potrebné dodať, že nezbavuje štátny orgán povinnosti prejednať vec v primeranej lehote.²⁶⁶ Účastníkom konania sú podľa judikatúry ESELP pričítateľné napr. iniciovanie začiatku konania na nepríslušnom orgáne, predkladanie žiadosti o odročenie, o dodatočné vyšetrovanie alebo o dodatočný čas na predloženie podaní, opakovaná zmena právnych zástupcov, navrhovanie vykonania dôkazov, ktoré sa neskôr ukázali ako nadbytočné, neprítomnosť na pojednávaní, opakované podanie žaloby, ktorá už bola predložená a potom vzatá späť, neúspešný pokus o zmier, námietky zaujatosti sudcu, žiadosť o postúpenie veci inému senátu, odvolania proti nemeritórnym rozhodnutiam, úplne alebo čiastočne využívanie zdanlivej alebo skutočnej výhodnosti dostupných opravných prostriedkov a stanovených lehôt, tzv. „*tažko pochopiteľné kroky*“ vyvolávajúce dojem nedostatočnej súčinnosti ako odmietnutie predložiť listinu, podpísať zápisnicu, predložiť výsledok lekárskeho vyšetrenia a pod.²⁶⁷

Ad c) Význam konania pre sťažovateľa je diferenciačným kritériom na určenie dvoch skupín konaní.²⁶⁸

²⁶² Napr. rozsudok ESELP Milasi proti Taliansku č. 10527/83 z 25. júna 1987 alebo rozsudok ESELP Cappello proti Taliansku č. 12783/87 z 27. februára 1992.

²⁶³ Napr. rozsudok ESELP Wiesinger proti Rakúsku č. 11796/85 z 30. októbra 1991 alebo rozsudok ESELP Humen proti Poľsku č. 26614/95 z 15. októbra 1999.

²⁶⁴ Rozsudok ESELP Erkner and Hofauer č. 9616/81 z 23. apríla 1987.

²⁶⁵ Rozsudok ESELP Unión Alimentaria Sanders SA proti Španielsku č. 11681/85 zo 7. júla 1989.

²⁶⁶ Rozsudok ESELP Mincheva proti Bulharsku č. 21558/03 z 2. septembra 2010.

²⁶⁷ PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 402-403.

²⁶⁸ Tamže, s 401.

Prvá skupina konaní nie je judikatúrou ESĽP osobitne vymedzená. Predmet týchto konaní je rôznorodý a ESĽP pri nich len všeobecne vyžaduje, aby boli vedené s primeranou rýchlosťou. Zároveň by vo všeobecnosti malo platiť, že trestné veci sú z hľadiska svojho významu pre sťažovateľa významnejšie ako civilné vzhľadom na dôsledky, ktoré má takéto konanie na postavenie obvineného, jeho povest', profesionálnu činnosť a pod. Osobitne to platí, ak je obvinený vo väzbe, pričom v takom prípade je podľa judikatúry potrebné, aby bolo konanie „*osobitne rýchle*“.²⁶⁹

Druhej skupine konaní by sa podľa judikatúry ESĽP mala z hľadiska ich predmetu venovať tzv. zvýšená pozornosť. Všetky tieto konania by mali byť vedené s osobitnou rýchlosťou, a niektoré až s výnimočnou rýchlosťou. Dôvodom je skutočnosť, že na výsledku takýchto konaní má sťažovateľ eminentný záujem, pretože sa koná o nárokoch, o ktorých, ak by nebolo rozhodnuté urýchlene, poskytnutá ochrana by bola neúčinná. Do tejto skupiny patria najmä pracovnoprávne spory, ktoré svojou povahou vyžadujú urýchlené rozhodnutie;²⁷⁰ spory týkajúce sa činnosti, ktorá je zdrojom obživy,²⁷¹ spory týkajúce sa dôchodkov a sociálneho zabezpečenia,²⁷² spory týkajúce sa osobného statusu,²⁷³ spory týkajúce sa náhrady škody za ublíženie na zdraví²⁷⁴ alebo spory, ktorých predmetom je právo na vzdelanie.²⁷⁵ Tzv. výnimočná rýchlosť sa vyžaduje vo veciach detí odňatých z výchovy rodičov, ich styku s deťmi a pozbavenia rodičovských práv²⁷⁶ alebo v konaniach, v ktorých je účastníkom konania osoba s nevyliciteľnou chorobou a má obmedzenú vyhlíadku na dožitie.²⁷⁷

Ad d) Pomyselným štvrtým kritériom, ktoré síce výslovne vo svojich rozhodnutiach ESĽP nespomína, ale fakticky naň prihliada, je **počet inšancií, na ktorých je vec prejednávaná**. V rámci tohto kritéria ESĽP pri posudzovaní celkovej dĺžky konania na jednej strane rešpektuje skutočnosť, že s počtom inšancií rastie celková dĺžka konania, na druhej strane však

²⁶⁹ Rozsudok ESĽP Abdoella proti Holandsku č. 12728/87 z 25.11.1992.

²⁷⁰ Rozsudok ESĽP Frydlender proti Francúzsku č. 30979/96 z 27. júna 2000.

²⁷¹ Rozsudok ESĽP König proti Nemecku č. 6232/73 z 28. júna 1978.

²⁷² Rozsudok ESĽP Borgese proti Taliansku č. 12870/87 z 28. februára 1992.

²⁷³ Rozsudok ESĽP Laino proti Taliansku č. 33158/96 z 18. februára 1999.

²⁷⁴ Rozsudok ESĽP Codarcea proti Rumunsku č. 31675/04 z 2. júna 2009.

²⁷⁵ Rozsudok ESĽP Oršuš proti Chorvátsku č. 15766/03 zo 16. marca 2010.

²⁷⁶ Pozri napr. rozsudok ESĽP Tsikakis proti Nemecku č. 1521/06 z 10. februára 2011, rozsudok ESĽP Laino proti Taliansku č. 33158/96 z 18. februára 1999 alebo rozsudok ESĽP Hokkanen proti Fínsku č. 19823/92 z 23. septembra 1994.

²⁷⁷ Rozsudok ESĽP X. proti Francúzsku č. 18020/91 z 31. marca 1995.

kladie zvýšené nároky na rýchlosť prejednávania vecí na inštanciách, na ktorých sa rozhoduje o opravných prostriedkoch, ak dĺžka konania na prvom stupni, resp. konania ako celku sa javí ako zjavne neprimeraná.²⁷⁸ Zároveň v rámci tohto kritéria platí, že okrem zodpovednosti za prieťahy prejednávanej veci na jednotlivých stupňoch je štát zodpovedný aj za prieťahy spôsobené systémom opravných prostriedkov, ktoré vytvoril v rámci svojej zákonodarnej činnosti. Zákonodarca má síce podľa ESĽP oprávnenie nastaviť množstvo a prístupnosť opravných prostriedkov, avšak vo vzťahu ku zárukám vyplývajúcim z čl. 6 ods. 1 Dohovoru je ich potrebné pomerovať tak, aby nebola dotknutá efektívnosť rozhodovania.²⁷⁹

3.4 Právo na náhradu škody za nesprávny postup štátu a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie podľa Dohovoru

Ako bolo spomínané v kapitole 2.1, do obsahu práva na spravodlivý proces vo všeobecnosti možno zaradiť aj parciálne právo na náhradu škody za nesprávny postup štátu a odškodnenie za nezákonné rozhodnutie. Dohovor však explicitne vo svojom čl. 6 uvedené právo nezakotvuje a ani judikatúra ESĽP dotvárajúca toto ustanovenie žiadne takéto právo zo znenia čl. 6 nevyabstrahovala.

Na základe čl. 5 ods. 5 Dohovoru sa síce možno domáhať nároku na odškodnenie za zatknutie alebo pozbavenie slobody v rozpore s Dohovorom a na základe čl. 3 Protokolu č. 7 nároku na odškodnenie v prípade justičného omylu v trestnej veci za podmienok stanovených v tomto článku, avšak ide o práva na náhradu škody so značne užším poľom pôsobnosti než s akým by sa operovalo, keby sa právo na náhradu škody malo vzťahovať na všetky veci spadajúce do čl. 6 Dohovoru.

Z čl. 3 Protokolu č. 7, ktorého rubrika sa v slovenčine označuje ako „*Odškodnenie v prípade justičného omylu*“,²⁸⁰ možno vyabstrahovať, že osoba má právo na odškodnenie podľa zákona alebo praxe platných v príslušnom štáte iba, ak:

- ide o osobu, na ktorej bol trest podľa právoplatného odsudzujúceho rozsudku už vykonaný,
- takýto právoplatný odsudzujúci rozsudok v trestnej veci bol neskôr zrušený alebo bola udelená milosť,

²⁷⁸ Pozri MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 299 a tam citovaný rozsudok ESĽP Obasa proti Spojenému kráľovstvu č. 50034/99 zo 16. apríla 2003.

²⁷⁹ Tamže, s. 299 a tam citovaný rozsudok ESĽP König proti Nemecku č. 6232/73 z 28. júna 1978.

²⁸⁰ V angličtine „*Compensation for wrongful conviction*“ a vo francúzštine „*Droit d'indemnisation en cas d'erreur judiciaire*“.

- dôvodom zrušenia takéhoto rozsudku alebo milosti bola nová alebo novoodhalená skutočnosť, ktorá dokazuje, že došlo k justičnému omylu,
- nebolo preukázané, že k včasnému odhaleniu neznámej skutočnosti nedošlo úplne alebo čiastočne vinou tejto osoby.

Ak bol právoplatný odsudzujúci rozsudok v trestnej veci neskôr zrušený, alebo ak bola udelená milosť, pretože nová alebo novo odhalená skutočnosť dokazuje, že došlo k justičnému omylu, je osoba, na ktorej bol vykonaný trest podľa tohto rozsudku, odškodnená podľa zákona alebo praxe platných v príslušnom štáte, pokiaľ sa nepreukáže, že k včasnému odhaleniu neznámej skutočnosti nedošlo úplne alebo čiastočne vinou tejto osoby.

Hoci to z čl. 3 Protokolu č. 7, ako ani z dôvodovej správy výslovne nevyplýva²⁸¹ a rovnako zatiaľ niet judikatúry ESLP, ktorá by túto skutočnosť potvrdzovala, možno podľa nás mať za to, že pojem „trestná vec“ čl. 3 Protokolu č. 7 je potrebné vykladať autonómne v intenciiach výkladu tohto pojmu na účely čl. 6 Dohovoru.²⁸²

3.5 Parciálne záruky tvoriace rámcový rozsah a obsah práva na spravodlivý proces pred orgánmi verejnej správy podľa Dohovoru

Zhrnúc poznatky z predchádzajúcich štyroch podkapitol, parciálne práva, resp. záruky tvoriace rámcový rozsah a obsah práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru možno deliť na všeobecné záruky a osobitné trestnoprávne záruky.

Všeobecné záruky práva na spravodlivý proces sú aplikovateľné v civilných, ako aj trestných veciach spadajúcich do vecnej pôsobnosti Dohovoru. Rámcovo medzi všeobecné záruky práva na spravodlivý proces patria:

- právo na prístup k súdu per se;
- práva na právnu pomoc;
- práva na meritórne rozhodnutie prejednávanej veci;
- práva na nútený výkon vykonateľného rozhodnutia súdu;
- právo na nezávislý súd;
- právo na nestranný súd;

²⁸¹ Explanatory Report to the Protocol No. 7 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [online]. ECHR. (cit. 09.07.2022). Dostupné na: <https://rm.coe.int/16800c96fd>.

²⁸² Podobne KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1404.

- právo na súd zriadený zákonom;
- právo na dodržanie zásady rovnosti zbraní a zásady kontradiktórnosti konania;
- právo byť prítomný pri prejednaní vecí;
- právo na odôvodnené rozhodnutie;
- právo na verejné prejednanie vecí;
- právo na prejednanie vecí v primeranej lehote;

Osobitné trestnoprávne záruky práva na spravodlivý proces sú aplikovateľné iba v trestných veciach spadajúcich do vecnej pôsobnosti Dohovoru. Rámcovo medzi osobitné trestnoprávne záruky práva na spravodlivý proces patria:

- právo neobviňovať sám seba;
- právo na dodržanie zásady prezumpcie neviny;
- právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;
- právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- právo obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;
- právo na bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo ak týmto jazykom nehovorí;
- právo na dodržanie zásady nullum crimen, nulla poena sine lege;
- právo na odvolanie v trestných veciach;
- právo na dodržanie zásady ne bis in idem;
- právo na odškodnenie v prípade justičného omylu v trestnej veci.

4 Záruky práva na spravodlivý proces vo vybraných správnych konaniach podľa Dohovoru v Slovenskej republike

Všeobecným predpisom o správnom konaní je v Slovenskej republike zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov. Za prívlastkom „všeobecný“, ktorý je používaný aj v rámci odkazovacích noriem v osobitných právnych predpisoch,²⁸³ sa skrýva vôľa zákonodarcu vyjadriť jeho univerzálne použitie na akékoľvek konanie, ktoré spĺňa znaky vymedzené v § 1 ods. 1 Správneho poriadku,²⁸⁴ a ktoré zároveň nie je upravené osobitným predpisom. Uvedené v praxi znamená, že Správny poriadok sa aplikuje vždy v prípade, ak niet osobitného právneho predpisu upravujúceho určité konanie v oblasti verejnej správy (výlučná pôsobnosť SP) alebo v prípade, ak osobitný právny predpis upravujúci určité konanie v oblasti verejnej správy ho neupravuje komplexne (subsidiárna pôsobnosť SP).

Kým v prípade výlučnej pôsobnosti sa aplikuje Správny poriadok ako celok, tak v prípade subsidiárnej pôsobnosti len podporne v rozsahu, v ktorom osobitný predpis o správnom konaní neupravuje určité inštitúty. Z uvedeného zároveň vyplýva, že ak osobitný predpis o správnom konaní bude upravovať konanie komplexne, Správny poriadok sa neaplikuje. V takom prípade spravidla samotný osobitný predpis o správnom konaní výslovne ustanovuje vylúčenie pôsobnosti Správneho poriadku.²⁸⁵

Vzhľadom na univerzálnu aplikovateľnosť Správneho poriadku je potom nepochybné, že do jeho vecnej pôsobnosti spadajú aj správne konania, ktoré zároveň patria do vecnej pôsobnosti čl. 6 Dohovoru.

Príkladom môže byť v našich podmienkach najmä konanie o priestupkoch, na ktoré je subsidiárne aplikovateľný Správny poriadok,²⁸⁶ a o ktorom sa EŠLP výslovne vyjadril, že patrí do trestnej časti čl. 6

²⁸³ Napr. § 51 zákona o priestupkoch, § 18 zákona o vyvlastňovaní pozemkov, § 113 zákona o odpadoch, § 140 stavebného zákona.

²⁸⁴ Podľa § 1 ods. 1 Správneho poriadku: „*Tento zákon sa vzťahuje na konanie, v ktorom v oblasti verejnej správy správne orgány rozhodujú o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, ak osobitný zákon neustanovuje inak.*“.

²⁸⁵ Pozri k tomu napr. VRABKO, M. a kol. *Správne právo procesné. Všeobecná časť. 2. vydanie.* Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 43-45., JAKAB, R. - MOLITORIS P. *Správne právo procesné. Druhé aktualizované vydanie.* Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 45. alebo POTASCH, P. - HAŠANOVÁ, J. - MILUČKÝ, J. - VALLOVÁ, J. *Všeobecné správne konanie - teória a prax.* Bratislava : EUROKÓDEX, 2017. s. 1-2.

²⁸⁶ Pozri § 51 zákona o priestupkoch.

Dohovoru.²⁸⁷ V závislosti, od toho-ktorého druhu iného správneho deliktu, však bude do tohto rámca patriť aj konanie o ňom, za predpokladu, že sú splnené engelovské kritéria. Vzhľadom na rovnaké charakteristické znaky iných správnych deliktov fyzických osôb s ohľadom na zavinenie, iných správnych deliktov právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov bez ohľadu na zavinenie, a priestupkov v podobe povahy sankcie (represívnosť za účelom odradenia od páchania ďalšieho správneho deliktu) a povahy deliktu (všeobecná aplikovateľnosť), prípadne aj prísnosť sankcie ktorá hrozí za ich spáchanie, možno práve v prípade týchto deliktov predpokladať aplikovateľnosti čl. 6 Dohovoru v jeho trestnej časti.

Naopak, v prípade ukladania pokút za správne poriadkové delikty nie je síce aplikácia čl. 6 v jeho trestnej časti úplne vylúčená, avšak doterajšia nejednoznačná judikatúra EŠLP v prípade tejto kategórie správnych deliktov vylučuje možnosť robiť nejaké kategorické závery.²⁸⁸ Napokon, vo vzťahu ku správny disciplinárnym deliktom sa EŠLP už vyjadril, že tie zásadne²⁸⁹ nepatria do trestnej časti čl. 6 Dohovoru z dôvodu absencie všeobecnej personálnej pôsobnosti a nedostatočnej prísnosti sankcie, ktorá potenciálne hrozí za ich spáchanie.²⁹⁰

V prípade správnych konaní, ktoré spadajú do rámca civilnej časti čl. 6 Dohovoru bude v každom jednom prípade rozhodujúce zase skúmanie troch civilných kritérií. Vychádzajúc z predchádzajúcej judikatúry EŠLP však možno dôvodne predpokladať, že tieto kritéria bude spĺňať napr. konanie o udelení alebo odňatí koncesie na výkon taxislužby alebo dispečingu podľa zákona o cestnej doprave,²⁹¹ na ktoré sa Správny poriadok aplikuje de facto výlučne;²⁹² konanie o povolení na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia

²⁸⁷ Rozsudok EŠLP Lauko proti Slovensku, č.26138/95 z 2. septembra 1998 a rozsudok EŠLP Kadubec proti Slovensku, č. 27061/95 z 2. septembra 1998. Pozri k tomu viac v podkapitole 2.1.3.

²⁸⁸ Porovnaj rozsudok EŠLP Jurík proti Slovensku č. 50237/99 z 18. marca 2003 a rozsudok EŠLP Weber proti Švajčiarsku č. 11034/84 z 22. mája 1990 alebo rozsudok EŠLP Zaicevs proti Lotyšsku č. 65022 z 31. júla 2007.

²⁸⁹ K výnimkám pozri rozsudok EŠLP Ezeh a Connors proti Veľkej Británii č. 39665/98 a 40086/98 z 9. októbra 2003 § 82 a rozsudok EŠLP Engel a ďalší proti Holandsku § 85

²⁹⁰ Podobne JAKAB, R.: Uplatnenie práva na spravodlivý súdny proces vo veciach správneho trestania podľa judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva. In. Košičiarová, S. (ed.) Princípy trestania a správne delikty. Princípy trestania a správne delikty : zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie konanej 23. septembra 2016 v Trnave. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta. 2016.

²⁹¹ Porovnaj rozsudok EŠLP Pudas proti Švédsku, č. 10426/83 z 27. októbra 1987.

²⁹² Pozri § 50 zákona o cestnej doprave.

podľa zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti,²⁹³ prípadne za určitých okolností aj konanie o vyvlastnení podľa zákona o vyvlastňovaní pozemkov;²⁹⁴ či konanie o vydaní stavebného povolenia podľa stavebného zákona,²⁹⁵ na ktoré sa aplikuje Správny poriadok subsidiárne.²⁹⁶ Pre doplnenie možno uviesť, že tieto kritéria bude pravdepodobne spĺňať aj konanie vo veciach sociálneho poistenia, na ktoré sa však Správny poriadok nevzťahuje.²⁹⁷

Keďže vzťah subsidiarity Správneho poriadku k osobitným procesným predpisom môže pre konanie ako celok prinášať rôzne procesné nuansy, v rámci prvej podkapitoly bude pozornosť venovaná Správnemu poriadku per se a relevantnej judikatúre najvyšších súdnych autorít z perspektívy základných záruk práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru. Presnejšie sa v tejto podkapitole zameriame na všeobecné záruky práva na spravodlivý proces, ktoré sú aplikovateľné tak v konaniach civilného, ako aj trestného charakteru.

Pojednanie o všeobecných zárukách práva na spravodlivý proces, ktoré sa uplatňujú vo veciach trestného charakteru odchyľne a osobitných trestnoprávných zárukách vyplývajúcich z Dohovoru, ktoré možno vyabstrahovať zo Správneho poriadku je ponechané do podkapitoly pojednávajúcej o zárukách práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach. Inými správnyimi deliktami, na ktoré zameriame pozornosť pritom budú tie kategórie správnych deliktov, u ktorých je zvýšená pravdepodobnosť, že budú spĺňať engelovské kritéria, t.j. už spomínané iné správne delikty fyzických osôb s ohľadom na zavinenie a iné správne delikty právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov bez ohľadu na zavinenie (ďalej spolu aj ako „správne delikty právnických osôb a fyzických osôb“).

²⁹³ Porovnaj rozsudok ESEP König proti Nemecku, č. 6232/73 z 28. júna 1978 alebo rozsudok ESEP Beleš a ďalší proti Českej republike č. 47273/99 z 12. novembra 2002.

²⁹⁴ Porovnaj rozsudok ESEP Sporrang and Lönnroth, č. 7152/75 z 23. februára 1982.

²⁹⁵ Porovnaj rozsudok ESEP Allan Jacobsson proti Švédsku (č. 1) č. 1084/84 z 25. októbra 1989.

²⁹⁶ K odkazovacej norme na subsidiárne použitie Správneho poriadku pozri § 18 ods. 1 zákona o vyvlastňovaní pozemkov, § 140 stavebného zákona a § 92 zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti.

²⁹⁷ § 172 a nasl. zákona o sociálnom poistení.

4.1 Záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní

4.1.1 Záruky práva na prístup k súdu vo všeobecnom správnom konaní

Postupujúc systematicky, prvou prezentovanou zárukou práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní je záruka práva na prístup k súdu per se. Ako bolo vysvetlené v podkapitole 3.1, právo na prístup k súdu podľa Dohovoru sa neobmedzuje iba na právo na prístup k orgánu súdneho charakteru, ale zahŕňa aj právo na prístup k orgánom verejnej správy, ktoré majú právomoc rozhodovať veci spadajúce do vecnej pôsobnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Otázka, či je záruka práva na prístup k orgánu verejnej správy zaručená vo všeobecnom správnom konaní je otázkou, ktorej zodpovedanie súvisí s možnosťou jednotlivca stať sa účastníkom takéhoto konania.

Správny poriadok vo svojom § 14 vymedzuje štyri definície účastníctva. Účastníkom konania je po prvé ten, o koho právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa má konať. Po druhé ten, koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté. Po tretie ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa preukáže opak. Po štvrté ten, komu osobitný zákon také postavenie priznáva. V odvolacom konaní proti meritórnemu rozhodnutiu orgánu verejnej správy sa uplatňuje de facto rovnaký rozsah možného účastníctva.²⁹⁸

Dohovor vyžaduje, aby právo na prístup k orgánu bolo praktické a efektívne. Javí sa, že praktickosť a efektívnosť práva jednotlivca stať sa účastníkom konania je dostatočne zabezpečená rozsahom účastníctva podľa § 14 Správneho poriadku, ktoré prakticky umožňuje prístup k orgánu verejnej správy aj osobe, ktorá iba tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutá, a to až do času, kým sa preukáže opak.

Napriek tomu, že by jednotliviec spĺňal niektorú z definícií účastníctva podľa § 14, jeho prístup k orgánu verejnej správy by mohol byť limitovaný

²⁹⁸ Pozri § 53 SP.

povinnosťou zaplatiť správny poplatok za konanie podľa sadzobníka správnych poplatkov stanoveného zákonom o správnych poplatkoch. Ak by takýto poplatok nezaplatil, orgán verejnej správy by konanie zastavil.²⁹⁹ Keďže výška správneho poplatku sa líši v závislosti od daného správneho konania, nemožno paušálne povedať, či sú vzhľadom na povahu tohto konania a pomerov účastníkov v ňom správne poplatky stanovené primerane. To, či sú v konkrétnom prípade primerané alebo nie a dochádza tak k porušeniu práva na prístup k orgánu verejnej správy, je potrebné vyhodnocovať v okolnostiach daného prípadu. Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že ak primerané budú, tak správne poplatky predstavujú prípustné obmedzenie práva na prístup k orgánu verejnej správy. Rozpor s Dohovorom podľa nás nepredstavujú ani podmienky prípustnosti odvolania podľa Správneho poriadku, keďže s takýmto obmedzením výslovne počíta aj ESĽP,³⁰⁰ pričom tie stanovené Správny poriadkom nezasahujú do samotnej podstaty práva účastníka konania na odvolanie.³⁰¹ Rovnako nepredstavuje obmedzenie ani stanovenie podmienok prípustnosti na podanie správnej žaloby stanovených Správny súdny poriadkom.³⁰² A priori nie je možné vylúčiť ani ďalšie obmedzenia, ktoré budú vyplývať z osobitného predpisu. Každopádne pre prípustnosť každého z nich platia obdobné závery, teda že nesmú zasahovať do samotnej podstaty práva na prístup k súdu.³⁰³

Aby bolo právo na prístup k súdu reálne a efektívne, ESĽP judikoval, že jednotlivec má právo na právnu pomoc vtedy, ak je takáto pomoc nevyhnutná pre účinný prístup k súdu. Systém právnej pomoci v Slovenskej republike je upravený zákonom o poskytovaní právnej pomoci. Jeho predmetom sú podmienky poskytovania právnej pomoci, postup fyzických osôb a príslušných orgánov v konaní o nároku na priznanie právnej pomoci a

²⁹⁹ Pozri § 9 zákona o správnych poplatkoch.

³⁰⁰ Rozsudok ESĽP Luordo proti Taliansku, č. 32190/96 zo 17. júla 2003.

³⁰¹ Medzi tieto podmienky môžeme zaradiť spôsobilý predmet odvolania, ktorým je zásadne každé meritórne rozhodnutie orgánu verejnej správy; nevyužitie práva na vzdanie sa práva na podanie odvolania písomne alebo ústne do zápisnice alebo nevyužitie práva na späťvzatie už raz podaného odvolania; podanie odvolania v zákonnej lehote, ktorá je zásadne 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania na príslušnom orgáne; dodržanie základných náležitostí podania podľa § 19 SP.

³⁰² K podmienkam prípustnosti podania správnej žaloby pozri nižšie.

³⁰³ Rešpekt ku doktríne práva na prístup súdu vytvorenou ESĽP, hoci najmä v kontexte súdnych konaní, možno badať aj v judikatúre Ústavného súdu. Vo všeobecnosti pozri napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 218/07 zo 04. októbra 2007 a konkrétne ku prípustnosti obmedzenia súdnym poplatkom napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 81/2020 z 10. marca 2020 alebo nález ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 47/2015 z 13. októbra 2015.

inštitucionálne zabezpečenie poskytovania právnej pomoci.³⁰⁴ O poskytnutí právnej pomoci po splnení podmienok rozhoduje v súlade so zákonom regulovaným postupom Centrum právnej pomoci.³⁰⁵ Rámec vecí, na ktoré sa vzťahuje poskytovanie právnej pomoci je predmetom úpravy § 3 zákona o poskytovaní právnej pomoci. Podľa predmetného ustanovenia do tohto rámca zásadne nepatria konania pred orgánmi verejnej správy.³⁰⁶ Jednotlivec, ktorý však spĺňa podmienky stanovené zákonom má právo na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci alebo právnej pomoci s finančnou účasťou v konaní pred súdom v správnom súdnictve, čím prakticky dochádza k ochrane jeho verejných subjektívnych práv pred orgánmi verejnej správy nepriamo. Keďže Dohovor a judikatúra ESĽP k nemu výslovne nevyžadujú, aby v konaniach orgánov verejnej správy bola poskytovaná právna pomoc, ponechávajú relatívnu voľnosť Slovenskej republike v úprave podmienok a postupu poskytovania tohto práva, pričom Slovenská republika podmienky a postup³⁰⁷ poskytovania tohto práva upravuje v súlade s kritériami vymedzenými judikatúrou ESĽP pre konania pred správnym súdom, máme za to, že neposkytnutie právnej pomoci priamo v konaniach pred orgánmi verejnej správy v Slovenskej republike nie je v rozpore s právom na prístup k súdu podľa Dohovoru. Uvedené platí samozrejme za predpokladu, že takáto pomoc bude v konaní pred správnym súdom za stanoveným podmienok aj reálne poskytnutá.³⁰⁸

Zo systematického skúmania úpravy všeobecného správneho konania možno vyvodiť, že po začatí konania musí každé jedno konanie skončiť buď vydaním rozhodnutia v merite veci, ktorým sa účastníkovi konania vyhovie alebo nevyhovie, alebo vydaním procesného rozhodnutia, ktorým sa konanie zastaví pre niektorú z procesných prekážok podľa § 30 Správneho poriadku. Každé rozhodnutie pritom môže po splnení zákonných podmienok nadobudnúť účinky právoplatnosti,³⁰⁹ resp. vykonateľnosti,³¹⁰ čo zabezpečuje praktickosť a efektívnosť práva na prístup k súdu. Z uvedeného vyplýva, že každý účastník konania má právo na vydanie rozhodnutia

³⁰⁴ Pozri § 2 zákona o poskytovaní právnej pomoci.

³⁰⁵ Pozri § 5b zákona o poskytovaní právnej pomoci.

³⁰⁶ Výnimku predstavujú konania v azylových veciach, o administratívnom vyhostení, o zaistení žiadateľa o udelenie azylu.

³⁰⁷ Pozri kapitolu 2.2.1 k postupu a kritériám, ktoré musí štát zohľadniť pri stanovení podmienok pre poskytnutie bezplatnej alebo finančne dostupnej právnej pomoci jednotlivcom.

³⁰⁸ Pozri k tomu nález ÚS SR, sp. zn. I. ÚS 347/2020 z 13. októbra 2020 a v ňom citovanú judikatúru ESĽP.

³⁰⁹ § 52 ods. 1 SP.

³¹⁰ § 52 ods. 2 SP.

v merite veci, ak nie je daný niektorý z dôvodov na zastavenie konania podľa § 30 Správneho poriadku. Bolo by teda porušením práva na meritórne rozhodnutie vo všeobecnom správnom konaní, ak by orgán verejnej správy skončil vec iným spôsobom než ako predvída zákon alebo, ak by zastavil konanie z iného dôvodu, ako je uvedený v § 30 Správneho poriadku.

Hovoriac o práve na nútený výkon vykonateľného rozhodnutia súdu vo všeobecnom správnom konaní, to je zabezpečené prostredníctvom osobitnej úpravy tzv. správnej exekúcie,³¹¹ ktorá je predmetom piatej časti Správneho poriadku označenej ako „*Výkon rozhodnutí*“. Ustanovenia tejto časti upravujú jednak podmienky výkonu rozhodnutia, príslušnosť orgánu verejnej správy na výkon rozhodnutia, začiatok konania a postup výkonu rozhodnutia, dôvody odloženia a upustenia od výkonu rozhodnutia, spôsoby výkonu rozhodnutia alebo splnomocnenie na podanie návrhu na alternatívny výkon exekúcie prostredníctvom súdneho exekútora. Aby bolo právo na nútený výkon vykonateľného rozhodnutia orgánu verejnej správy zabezpečené v súlade s Dohovorom, je potrebné uvedený procesný rámec aplikovať takým spôsobom, ktorý nebude spôsobovať neprimerané omeškanie výkonu. Ako bolo spomínané, hoci za určitých okolností môže výkon rozhodnutia trvať dlhšie, tak nesmie narušiť samotnú podstatu tohto práva. V kontexte úpravy výkonu rozhodnutí podľa Správneho poriadku nesmie orgán verejnej správy predovšetkým bezdôvodne odkladať alebo upúšťať od výkonu rozhodnutia. Zároveň dlhšie trvanie výkonu rozhodnutia bude odôvodnené najmä vtedy, ak to bude odôvodňovať správanie účastníkov konania alebo rozsah a povaha uloženého plnenia, ktoré sa má vykonať.

4.1.2 Záruky kvality súdu a sudcu vo všeobecnom správnom konaní

O právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb vo všeobecnom správnom konaní rozhodujú tzv. „*správne orgány*“.³¹² Hoci v Správnom poriadku použitý pojem „*správny orgán*“ sa považuje za širší ako „*orgán verejnej správy*“, je nepochybné že

³¹¹ K použitiu pojmu „*správna exekúcia*“ v súvislosti s piatou časťou SP pozri VRABKO, M. Správne právo hmotné - Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 168 alebo KOŠIČIAROVÁ, S. Správne právo hmotné. Všeobecná časť. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čenek, 2017. s. 348.

³¹² Podľa § 1 ods. 2 SP štátny orgán, orgán územnej samosprávy, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

gro subjektov, ktoré spadajú do jeho rozsahu tvoria orgány verejnej správy vo formálnom (organizačnom) slova zmysle,³¹³ t.j. orgány, ktoré sa považujú za súčasť výkonnej moci v štáte, majú iné formálne označenie ako súd, a ktoré v drvivej väčšine prípadov nespĺňajú materiálne požiadavky ESLP kladené na súdy. Primárnou požiadavkou, ktorú nespĺňajú je predovšetkým nezávislosť orgánu. Funkcionári a zamestnanci orgánov verejnej správy, ktorý vykonávajú úlohy verejnej správy vrátane rozhodovania o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy spravidla neposkytujú, z pohľadu ustanovovania do svojich funkcií a pracovných miest; dĺžky funkčného obdobia, resp. dĺžky pracovného pomeru; neodvolateľnosti, resp. (ne)možnosti skončiť pracovný pomer; či nepreložitelnosti, dostatočné záruky nezávislosti.³¹⁴ Navyše orgány štátnej správy, ktoré tvoria značnú časť verejnej správy vo formálnom slova zmysle, sú spravidla budované na vzťahu organizačnej subordinácie, v rámci ktorej nižšie postavený orgán štátnej správy je podriadený vyššie postavenému orgánu štátnej správy, ktorý ovplyvňuje výkon štátnej správy aj internými normatívnymi inštrukciami alebo individuálnymi služobnými pokynmi.³¹⁵

Keďže orgány verejnej správy v Slovenskej republike spravidla neposkytujú záruku nezávislosti za účelom zistenia, či je v Slovenskej republike zaručené právo na nezávislý súd podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru je potrebné skúmať, či rozhodnutia týchto orgánov sú preskúmateľné na nezávislom súde, ktorý o danej veci má právomoc rozhodnúť s plnou jurisdikciou a s oprávnením zrušiť takéto rozhodnutie pre skutkové, ako aj právne vady.

Ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy v Slovenskej republike poskytujú správne súdy.³¹⁶ Tie možno považovať pre účely čl. 6 ods. 1 Dohovoru za orgány súdneho charakteru, ktoré poskytujú záruku nezávislosti.³¹⁷ Na správny súd sa žalobou môže obrátiť za podmienok ustanovených SSP každý,

³¹³ Ku vymedzeniu verejnej správy vo formálnom (organizačnom) slova zmysle pozri napr. VRABKO, M. Správne právo hmotné - Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 7., SEMAN, T - JAKAB, R. - TEKELI, J. Správne právo hmotné. všeobecná časť. Košice : ŠafárikPress, 2020. s. 37. alebo HENDRYCH, D. a kol. Správni právo. Obecná časť. 9. vydání. Praha : C H Beck, 2016. s. 2.

³¹⁴ Ku postaveniu zamestnancov orgánov verejnej správy pozri najmä zákon o štátnej službe a zákon o výkone práce vo verejnom záujme.

³¹⁵ Podobne VRABKO, M. a kol. Správne právo procesné. Všeobecná časť. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 30-315 alebo MACHAJOVÁ, J. a kol. Všeobecné správne právo, 7. vydanie. Žilina : Eurokódex, 2014. s. 23.

³¹⁶ § 2 ods. 1 SSP.

³¹⁷ Ku zárukám nezávislosti správnych súdov v Slovenskej republike pozri najmä čl. 141 a čl. 143 až čl. 148 Ústavy SR v spojení s § 7 ods. 3 a § 8a zákona o súdech, ako aj v spojení s prvou a druhou časťou zákona o sudcoch.

kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy.³¹⁸ Podmienky stanovené SSP sa týkajú najmä spôsobilého predmetu prieskumu, ktorý vychádza z princípu generálnej klauzuly s negatívnou enumeráciou vecí, ktoré sú zo súdneho prieskumu vylúčené;³¹⁹ zásadne obligatórneho zastúpenia advokátom;³²⁰ podmienok aktívnej a pasívnej procesnej legitímácie; podania správnej žaloby zásadne v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia, proti ktorému smeruje príslušnému súdu;³²¹ dodržania obligatórnych náležitostí správnej žaloby stanovených SSP. Ako bolo vyššie spomínané, práve tieto podmienky považujeme za prípustné obmedzenia práva na prístup k súdu podľa Dohovoru.

Správne sudy na základe žalôb preskúmajú zásadne zákonnosť rozhodnutí, opatrení a iných zásahov orgánov verejnej správy, pričom pri prieskume vychádzajú zo skutkového stavu zisteného orgánom verejnej správy, ktorý existoval v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia alebo v deň vydania napadnutého opatrenia.³²² Výnimku z pravidla prieskumu zákonnosti a viazanosti skutkovým stavom predstavuje regulácia plnej jurisdikcie³²³ v širšom slova zmysle, ktorá zahŕňa peňažnú moderáciu³²⁴ a sankčnú moderáciu,³²⁵ a plnej jurisdikcie v užšom slova zmysle uplatňovanej v konaní o správnej žalobe vo veciach zaistenia.³²⁶ Pri

³¹⁸ § 2 ods. 2 SSP.

³¹⁹ V súlade s týmto prístupom sú správne sudy povinné preskúmať všetky rozhodnutia alebo opatrenia orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických alebo právnických osôb, alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté, okrem tých, ktoré zákon výslovne z prieskumu vylučuje. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Medzi rozhodnutia, ktoré SSP vylučuje patria aj právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňoval osobitný predpis. Pozri § 6 v spojení s § 7 SSP.

³²⁰ § 49 a nasl. SSP.

³²¹ § 181 SSP.

³²² § 6 v spojení s § 119 a § 135 ods. 1 SSP.

³²³ Podľa Filovej: „Plná jurisdikcia vo všeobecnosti znamená, že správny súd nesmie byť pri rozhodovaní obmedzený v skutkových otázkach len tým, čo zistil orgán verejnej správy, a to ani čo do rozsahu vykonaných dôkazov, ani ich obsahu a hodnotenia zo známych hľadísk závažnosti, zákonnosti a pravdivosti. Správny súd teda celkom samostatne a nezávisle hodnotí správnosť a úplnosť skutkových zistení zavišných orgánom verejnej správy, a ak pritom zistí skutkové či (procesné) právne deficity, môže reagovať tým, že uloží orgánu verejnej správy ich odstránenie, nahradenie alebo doplnenie, alebo tak urobí sám.“. Pozri BARICOVA, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 647-648.

³²⁴ § 192 SSP.

³²⁵ § 198 SSP.

³²⁶ § 230 ods. 1 písm. b) a § 230 ods. 2 písm. b) SSP.

uplatňovaní inštitútov plnej jurisdikcie je správny súd povinný vykonať dokazovanie, inak by bol daný dôvod na podanie kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. f) SSP.³²⁷ Okrem plnej jurisdikcie však správny súd nie je viazaný skutkovým stavom zisteným orgánom verejnej správy a môže sám vykonať dokazovanie aj v prípade, ak to považuje za nevyhnutné na rozhodnutie vo veci; rozhoduje v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. b), e), f), i), j), alebo rozhoduje podľa § 192.³²⁸

Vďaka prvej z uvedených možností, má správny súd fakticky možnosť nebyť viazaný skutkovým stavom a doplniť dokazovanie v akomkoľvek type konania podľa SSP, avšak musí myslieť na to, že rozsah vykonaného dokazovania v správnom súdnom konaní musí byť determinovaný medzami súdneho prieskumu, t.j. zásadným prieskumom zákonnosti. Konkrétne by malo ísť len o dokazovanie, ktorým sa má preukázať, či skutkový stav bol orgánom verejnej správy zistený dostatočne na rozhodnutie vo veci samej. Opak by totiž znamenal nepripustný zásah súdnej moci do moci výkonnej reprezentovanej v správnom súdnictve orgánmi verejnej správy. Preto v prípade, ak by vykonané dokazovanie mohlo priamo ovplyvniť, respektíve zmeniť skutkový stav zistený orgánom verejnej správy, okrem konaní, v ktorých zákon s uvedeným priamo počíta,³²⁹ správny súd by doplnenie dokazovania nad rámec zisteného skutkového stavu nemal vykonať a napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie by mal postupom podľa § 191 ods. 1 písm. e) SSP zrušiť a vec vrátiť na účely doplnenia dokazovania žalovanému orgánu verejnej správy.³³⁰

Druhá možnosť správneho súdu umožňuje nebyť viazaný skutkovým stavom a doplniť dokazovanie v taxatívne vymedzených konaniach podľa SSP. Účelom vykonania dokazovania v uvedených konaniach je buď verifikovať skutkový stav zistený orgánom verejnej správy ako je tomu v prípade správnej žaloby vo veciach správneho trestania, alebo zistiť skutkový stav, ak tento absentuje ako je tomu v prípade žaloby generálneho prokurátora na rozpustenie politickej strany, alebo overiť, či orgán verejnej správy plní úlohy v oblasti verejnej správy v rozpore so zákonom alebo v rozpore so zákonom nekoná ako je tomu v prípade žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy a žaloby proti inému zásahu orgánu verejnej správy. Z pohľadu práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru je relevantné najmä vykonanie dokazovania v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania, kde sa aj v rešpektovanej komentárovej spisbe konštatuje, že: „*Možnosť správneho súdu vykonať dokazovanie v uvedenom type konania*

³²⁷ BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 648.

³²⁸ § 120 SSP.

³²⁹ § 120 písm. b) a písm. c) SSP.

³³⁰ BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 648-649.

vyvolala judikatúra ESLP (k tomu pozri bližšie komentár k § 119 čl. I). (...) V konaní vo veciach správneho trestania je pre správny súd základom jeho rozhodnutia skutkový stav zistený orgánom verejnej správy, ktorým však nie je viazaný [§ 197 v spojení s § 120 písm. b) SSP]. Správny súd pri svojom rozhodovaní nesmie byť obmedzený v skutkových otázkach len tým, čo zistil orgán verejnej správy, a to ani čo do rozsahu vykonaných dôkazov, ani ich obsahu a hodnotenia zo známych hľadísk závažnosti, zákonnosti a pravdivosti. Správny súd teda celkom samostatne a nezávisle hodnotí správnosť a úplnosť skutkových zistení urobených orgánom verejnej správy, a ak pritom zistí skutkové či (procesné) právne deficity, môže reagovať tým, že uloží orgánu verejnej správy ich odstránenie, nahradenie alebo doplnenie, alebo tak urobí sám.“.³³¹

Napokon tretia možnosť pripúšťa, aby orgán verejnej správy nebol viazaný skutkovým stavom a doplnil dokazovanie v prípade uplatnenia už spomínanej peňažnej moderácie.

Odhliadnuc od rozhodnutí správneho súdu v prípadoch plnej jurisdikcie, má správny súd v súlade s § 191 ods. 1 oprávnenie zrušiť napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie orgánu verejnej správy, ak bolo vydané na základe neúčinného právneho predpisu; ho vydal orgán, ktorý na to nebol zo zákona oprávnený; vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci; je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov; zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci; skutkový stav, ktorý vzal orgán verejnej správy za základ napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia je v rozpore s administratívnymi spismi alebo v nich nemá oporu; došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia alebo opatrenia vo veci samej. Zároveň je správny súd tiež oprávnený podľa okolností po zrušení rozhodnutia alebo opatrenia vrátiť vec orgánu verejnej správy na ďalšie konanie a zaviazat' ho svojim právnym názorom, ktorým sa bude musieť orgán verejnej správy v ďalšom konaní riadiť.³³² Ak bolo správnym súdom vykonané dokazovanie, orgán verejnej správy je povinný zahrnúť tieto dôkazy medzi podklady pre vydanie rozhodnutia v ďalšom konaní.³³³ Hoci medzi dôvody, na základe ktorých môže správny súd zrušiť rozhodnutie alebo opatrenie orgánu verejnej správy patria len také, ktoré spôsobujú procesnoprávnu alebo hmotnoprávnu nezákonnosť predchádzajúceho rozhodnutia, resp. konania ktoré predchádzalo jeho vydaniu, tak ďalší postup umožňujúci správne mu súdu po zrušení rozhodnutia vrátiť vec na ďalšie konanie orgánu verejnej správy s tým, že orgán verejnej správy bude za podklad rozhodnutia musieť vziať aj

³³¹ Tamže, s. 649.

³³² § 191 ods. 4 v spojení s ods. 6 SSP.

³³³ § 191 ods. 5 SSP.

vykonané dôkazy pred správnym súdom a zároveň bude viazaný právnym názorom správneho súdu, vytvára priestor aj pre odstránenie skutkových väd v ďalšom konaní po vrátení veci.

Vzhľadom na vyššie uvedené poznatky o správnom súdnictve v Slovenskej republike máme za to, že úprava plnej jurisdikcie v spojení s možnosťou vykonať dokazovanie de facto v akomkoľvek konaní, ak to považuje správny súd za nevyhnutné na rozhodnutie vo veci, ako aj možnosti vykonať dokazovanie v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania a úprava dôvodov na zrušenie rozhodnutia čo do rozsahu a obsahu v spojení s možnosťou vrátiť vec orgánu verejnej správy na ďalšie konanie, v ktorom bude viazaný právnym názorom správneho súdu, dáva dostatočný normatívny predpoklad pre vyslovenie záveru o rešpektovaní záruky práva na nezávislý súd podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní. Každopádne to, či v konkrétnom konaní bude uvedený zákonný mechanizmus predstavovať dostatočné záruky, bude závisieť od okolností daného prípadu, keďže ako bolo spomínané, ESLP preferuje skúmanie jej splnenia v konkrétnej rovine než abstraktnej, čo znamená, že ho zaujíma skôr to, či bol úplný prieskum v danej veci skutočne vykonaný, než to, či vnútroštátna právna úprava takúto právomoc súdu výslovne priznáva.

Imperatív, aby orgán verejnej správy konal voči jednotlivcovi vo všeobecnom správnom konaní nestranné vyplýva v prvom rade zo zásady procesnej rovnosti vyjadrenej v § 4 ods. 2 Správneho poriadku. Základným procesným inštitútom pre zabezpečenie nestranného rozhodovania vo všeobecnom správnom konaní je však inštitút „*vylúčenia zamestnancov alebo členov správneho orgánu*“ upravený v ust. § 9 až 13 Správneho poriadku. Hneď úvodný odsek § 9 vyhovuje požiadavke judikovanej ESLP, aby sudca nevzbudzoval ani len pochybnosti o nepredpojatosti a to tým, že z prejednávania a rozhodovania veci musí byť vylúčený zamestnanec orgánu verejnej správy, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosť o jeho nepredpojatosti. Okrem toho podľa ods. 2 z prejednávania a rozhodovania veci má byť vylúčený aj ten, kto sa v tej istej veci zúčastnil na konaní ako zamestnanec správneho orgánu iného stupňa. Iniciať vylúčenie z týchto dvoch dôvodov pritom môže účastník konania, ktorý musí existenciu niektorého z dôvodov preukázať. V prípade, ak sa dozvie o niektorom z týchto dôvodov samotný zamestnanec orgánu, má povinnosť túto skutočnosť oznámiť a v prípade opodstatnenosti dôvodov akceptovať vylúčenie. Javí sa teda, že právo na nestranný súd podľa Dohovoru môže byť vďaka týmto zárukám vo všeobecnom správnom konaní civilného charakteru spoľahlivo zabezpečené.

Naplnenie požiadavky, aby bol aj orgán verejnej správy konštituovaný zákonom, je v Slovenskej republike garantovaná už na ústavnej úrovni. Základom je čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého všetky orgány verejnej moci vrátane orgánov verejnej správy musia konať iba na základe ústavy, v

jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Vo vzťahu k štátnym orgánom predstavuje prejav naplnenia tejto požiadavky aj čl. 122 Ústavy SR, podľa ktorého ústredné orgány štátnej správy a miestne orgány štátnej správy sa zriaďujú zákonom, resp. čl. 70 Ústavy SR, podľa ktorého na obec a vyšší územný celok možno zákonom preniesť výkon určených úloh miestnej štátnej správy. Diapazón zákonov, ktoré upravujú postavenie, pôsobnosť, právomoc a v procesnej rovine príslušnosť orgánov verejnej správy predstavujú jednak naplnenie ústavných postulátov a jednak naplnenie požiadaviek práva na súd zriadený zákonom podľa Dohovoru. Súlad úpravy všeobecného správneho konania s týmto právom je možno vyabstrahovať aj z ust. § 5 Správneho poriadku upravujúceho vecnú príslušnosť, a podľa ktorého na konanie sú vecne príslušné správne orgány, ktoré určuje osobitný zákon, resp. ak osobitný zákon neustanovuje, zakladá Správny poriadok vecnú príslušnosť obci.

4.1.3 Záruky prejednaní veci vo všeobecnom správnom konaní

Prejavom rešpektovania **zásady rovnosti zbraní a zásady kontradiktórnosti konania** podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní je zakotvenie zásady procesnej rovnosti v § 4 ods. 2 Správneho poriadku, podľa ktorej majú všetci účastníci v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti. Orgán verejnej správy preto v súlade s touto zásadou musí jednotlivé procesné úkony v konaní zásadne vykonávať tak, aby žiadnu zo strán v ich procesnom postavení neznevýhodňoval oproti druhej strane. EŠLP však nevyžaduje, aby v každom jednom prípade boli tieto zásady dodržané absolútne. Preto, ak by existovali legitímne dôvody spočívajúce najmä v dôležitom verejnom záujme na ich obmedzení vzhľadom na okolnosti daného prípadu, orgán verejnej správy je oprávnený niektorej zo strán „odoprieť“ vykonanie niektorého procesného práva, resp. jej uložiť povinnosť na úkor inej strany. Relatívnosť zásady rovnosti zbraní a zásady kontradiktórnosti konania, a teda aj zásady procesnej rovnosti podľa § 4 ods. 2 Správneho poriadku bude pritom zvyraznená najmä v konaniach patriacich do civilnej časti čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Z uvedeného dôvodu v správnych konaniach civilného charakteru bude existovať väčšia voľnosť orgánu verejnej správy odmietnuť vykonanie niektorého z navrhovaných dôkazov alebo konať v neprítomnosti niektorého z účastníkov konania vzhľadom na legitímne existujúce dôvody. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že zakotvenie zásady procesnej rovnosti je síce ideálnym abstraktným predpokladom pre dodržanie spomínanej záruky, ale to či bude zásada

rovnosti zbraní a zásada kontradiktórnosti konania rešpektovaná v danom konaní závisí od jej aplikácie orgánom verejnej správy v konkrétnom prípade.

Právo byť prítomný pri prejedávaní veci je úzko späté s právom na verejné prejednanie veci, ktorého obsahom je právo na ústne pojednávanie, t. j. na vypočutie účastníkov konania, ich zástupcov alebo oboch osobne súdom, a jednak právo na prítomnosť verejnosti na ústnom pojednávaní. Osobitým právom, ktoré súvisí s právom na verejné prejednanie veci je aj právo na verejné vyhlásenie rozsudku. Z dôvodu prepojenosti týchto práv ich budeme analyzovať na tomto mieste spoločne.

Podľa § 21 Správneho poriadku orgán verejnej správy nariadi ústne pojednávanie, ak to vyžaduje povaha veci, najmä ak sa tým prispeje k jej objasneniu, alebo ak to ustanovuje osobitný zákon. Na ústne pojednávanie správny orgán prizve všetkých účastníkov konania a požiada ich, aby pri ústnom pojednávaní uplatnili svoje pripomienky a námety. Ústne pojednávanie je zásadne neverejné, pokiaľ osobitný zákon alebo správny orgán neustanovia inak. Z uvedených ustanovení vyplýva, že orgán verejnej správy má v prípade, ak osobitný zákon neustanoví inak, diskrečnú právomoc ohľadom nariadenia ústneho pojednávania, ako aj rozhodnutia o tom, či bude ústne pojednávanie realizované za prítomnosti nezainteresovanej verejnosti. Ak však už ústne pojednávania nariadi, je povinný na takéto pojednávanie v každom prípade prizvať účastníka konania, aby ten mohol uplatniť svoje pripomienky a námety. Správny poriadok však už vyslovene neupravuje pravidlá pojednávania v prípade, ak účastník konania toto svoje právo nevyužije. Inými slovami povedané, Správny poriadok neupravuje pravidlá pojednávania v neprítomnosti účastníka konania. Pri absencii akýchkoľvek pravidiel preto nie je vylúčené, aby orgán verejnej správy vykonal ústne pojednávanie aj v jeho neprítomnosti. Možnosť realizácie ústneho pojednávania v neprítomnosti účastníka konania možno tiež vyabstrahovať aj z ustanovení upravujúcich inštitút predvedenia alebo vykázania z miesta pojednávania.³³⁴ Zákonný limit pre možnosť konať bez prítomnosti účastníka konania však vyplýva zo zásady materiálnej pravdy,³³⁵ v súlade s ktorou je orgán verejnej správy povinný spoľahlivo zistiť stav veci. Ak spoľahlivé zistenie stavu veci nie je možné bez osobnej prítomnosti účastníka konania

³³⁴ Pri oboch zmienených inštitútoch na zabezpečenie priebehu a účelu konania Správny poriadok počíta s možnosťou konania ústneho pojednávania aj bez osobnej prítomnosti účastníka konania za splnenia zákonných podmienok. Pozri § 42 a § 45 SP.

³³⁵ § 3 ods. 5 SP.

na pojednávajú, v takom prípade je jeho prítomnosť nevyhnutná a musí sa zabezpečiť.

Ako bolo spomínané, v civilných veciach sa právo byť prítomný pri prejednaní vecí podľa Dohovoru chápe všeobecnejšie, teda ako právo účinne hájiť svoju vec pred súdom, v rámci ktorej je potrebné zohľadňovať právo na rovnosť zbraní vo vzťahu k protistrane. Štátom sa zároveň ponecháva možnosť voľby prostriedkov, ako jednotlivcom toto právo zaručiť. Vo vzťahu ku prítomnosti účastníka konania na ústnom pojednávaní vo všeobecnom správnom konaní sa vzhľadom na zakotvenie povinnosti orgánu verejnej správy prizvať účastníka a limit možnosti konať v neprítomnosti účastníka konania vyplývajúci zo zásady materiálnej pravdy javí regulovaný konformne s požiadavkami Dohovoru. Ak však osobitný zákon neustanovuje potrebu nariadiť ústne pojednávanie a zároveň orgán verejnej správy nevyužije svoju diskrečnú právomoc, právo na prítomnosť pri prejednávaní veci sa vo všeobecnom správnom konaní nemôže realizovať. Z dôvodu akcesority tohto práva na nariadení ústneho pojednávania je potom o to viac dôležité do akej miery sú vo všeobecnom správnom konaní zabezpečené záruky práva na verejné prejednanie veci.

Vo vzťahu k **právu na verejné prejednanie veci** EŠLP konštatoval, že nejde o absolútne právo, a to či je dodržané v danom konaní sa musí posudzovať vzhľadom na konanie ako celok.

Zásadne však platí, že toto právo **v časti práva na osobnú prítomnosť a vypočutie na konaní pred súdom** malo byť zaručené aspoň na jednom stupni, pričom preferovať by sa mala prvá inštancia. V prípade, ak by na nižšej inštancii nebolo jednotlivcovi právo na ústne pojednávanie zabezpečené, EŠLP pripúšťa možnosť preklenutia takéhoto nedostatku garanciou ústneho pojednávania na vyššej inštancii za predpokladu, že by súd vyššej inštancie disponoval plnou jurisdikciou. V prípade existencie výnimočných okolností je dokonca prípustné upustiť od nariadenia ústneho pojednávania vo veci jednotlivca celkovo. Uvedené implikuje, že úprava možnosti využitia diskrečnej právomoci orgánu verejnej správy spôsobom, že nenariadi v prvom stupni ústne pojednávanie nie je v rozpore s právom na verejné prejednanie veci podľa Dohovoru za predpokladu, že ústne pojednávanie bude nariadené na vyššej inštancii s plnou jurisdikciou vrátane konania pred správnym súdom alebo za predpokladu, že bude existovať výnimočná okolnosť, ktorá môže spočívať napr. v situácii, ak v konaní nevystanú žiadne otázky vierohodnosti alebo sporné skutočnosti, ktoré

vyžadujú prejednanie, a preto súd vie vo veci spravodlivo a racionálne rozhodnúť na základe podaní strán a ďalších písomností.³³⁶

Hovoriac o práve na verejné prejednanie vecí **v časti práva na prejednanie vecí pred súdom za prítomnosti nezainteresovanej verejnosti** v konaniach civilného charakteru EŠLP judikoval, že ak sú tie založené na princípe neverejnosti na prvom aj druhom stupni bez toho, aby účastníci konania mali možnosť požiadať o verejné vypočutie, nemožno toto konanie v zásade považovať za zlučiteľné s článkom 6 ods. 1 Dohovoru. Súd má síce možnosť žiadosti účastníka konania nevyhovieť a ústne pojednávanie uskutočniť neverejne vzhľadom na okolnosti prípadu a dôvody stanovené Dohovorom, avšak účastníci konania musia aspoň disponovať právom požiadať o verejné ústne pojednávanie. Všeobecné správne konanie je budované na zásade neverejnosti, pokiaľ osobitný zákon alebo orgán verejnej správy neustanovia inak. Hoci predmetná úprava umožňuje orgánu verejnej správy realizovať správne konanie civilnej povahy aj bez prítomnosti nezainteresovanej verejnosti, nemožno vzhľadom na vyššie uvedené automaticky povedať, že by takáto úprava bola nekonzistentná s požiadavkami Dohovoru. Správny poriadok totiž predpokladá, že účastníkom konania musí orgán verejnej správy v rámci zásady súčinnosti dať príležitosť účinne uplatniť svoje návrhy. Keďže to, čo má byť predmetom návrhov nie je obmedzené, tak účastník konania má právo navrhnovať aj nariadenie ústneho pojednávania, ktoré sa bude realizovať za prítomnosti verejnosti. Ak nejde o prípady, keď osobitný predpis predpokladá aplikáciu zásady verejnosti, orgán verejnej správy môže aplikujúc správnu úvahu takémuto návrhu vyhovieť alebo nevyhovieť. V prípade, ak by však išlo o správne konanie civilného charakteru, musí pri uplatňovaní svojej diskrečnej právomoci byť obozretný, pretože nenariadiť ústne pojednávanie za prítomnosti nezainteresovanej verejnosti môže v takom prípade iba vtedy, ak vzhľadom na okolnosti prípadu existujú na to dôvody predpokladané Dohovorom.³³⁷

Právo na verejné vyhlásenie rozsudku podľa Dohovoru nie je obmedzené iba na prečítanie rozhodnutia v merite veci na verejnom ústnom

³³⁶ Ku ďalším príkladom pozri kapitolu 2.2.3.2.

³³⁷ Verejnosť môže byť podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vylúčená len v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti; keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov; alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti. Pozri viac kapitolu 2.2.3.2.

pojednávani nahlas. Postačuje totiž aj jeho zverejnenie iným spôsobom predpokladaným vnútroštátnym právom zohľadňujúcim zvláštne rysy daného konania tak, aby bol naplnený účel tohto práva, t. j. zaistenie verejnej kontroly výkonu súdництва so zreteľom na ochranu práva na spravodlivé konanie. Do dispozičnej sféry účastníka konania sa rozhodnutie vo všeobecnom správnom konaní dostáva prostredníctvom inštitútu oznámenia rozhodnutia. Oznámenie rozhodnutia sa podľa § 51 Správneho poriadku môže uskutočniť tromi spôsobmi. Po prvé rozhodnutie sa účastníkovi konania oznamuje doručením písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia, ak zákon neustanovuje inak. Po druhé účastníkovi konania, ktorý je prítomný, môže sa rozhodnutie oznámiť ústnym vyhlásením, pričom deň ústneho vyhlásenia rozhodnutia je dňom oznámenia rozhodnutia len vtedy, pokiaľ sa prítomný účastník konania vzdal nároku na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia. Po tretie vydaním dokladu alebo poskytnutím prvého plnenia, ak sa namiesto doručenia písomného vyhotovenia rozhodnutia vydáva doklad alebo poskytuje plnenie. Ak ku vyhláseniu rozhodnutia nedošlo na ústnom pojednávaní, ktoré bolo verejnosti prístupné, zaistenie verejnej kontroly výkonu rozhodovacej činnosti orgánu verejnej správy sa javí byť v tomto ohľade sťažené, keďže Správny poriadok neupravuje výslovnú možnosť verejnosti oboznámiť sa s rozhodnutím inými prostriedkami. Prostriedkom na preklopenie tohto nedostatku a zabezpečenie súladu s požiadavkami Dohovoru môže byť jednak imperatív vyplývajúci zo zásady informovanosti verejnosti, podľa ktorého sú orgány verejnej správy na úradnej tabuli, ktorá je nepretržite prístupná verejnosti, prípadne na svojom webovom sídle, ak ho majú zriadené alebo aj iným vhodným spôsobom zrozumiteľne a včas informovať verejnosť aj o skončení konania vo veciach, ktoré sú predmetom záujmu verejnosti alebo o ktorých to ustanovuje zákon.³³⁸ Ak by teda šlo o správnu vec civilného charakteru, ktorá nebola oznámená ústnym vyhlásením za prítomnosti verejnosti a ide o vec, o ktorej skončení a teda aj rozhodnutí o danej veci je orgán verejnej správy povinný informovať verejnosť, pretože to ustanovuje osobitný zákon alebo to vyplýva z jej povahy, domnievame sa, že záruka práva na verejné vyhlásenie rozsudku podľa Dohovoru by bola zabezpečená. Ak by však imperatív vyplývajúci zo zásady informovania verejnosti nemusel byť orgánom verejnej správy rešpektovaný, tak súlad so zárukami zaručenými Dohovorom by bolo možné dosiahnuť zrejme len prostredníctvom uplatnenia

³³⁸ § 3 ods. 6 SP.

práva na slobodný prístup k informáciám v súlade so zákonom o slobode informácií. V súlade s ním sú totiž orgány verejnej správy povinné zverejniť všetky informácie, ktoré majú k dispozícii bez preukázania dôvodu alebo záujmu akéhokoľvek jednotlivca s výnimkou tých informácií, ktoré podliehajú zákonnému obmedzeniu. V súlade s prevládajúcou judikatúrou NS SR pritom platí,³³⁹ že informácie zo spisu vedeného v rámci správneho konania vrátane rozhodnutia vydaného v takomto správnom konaní musia byť žiadateľovi sprístupnené, po vylúčení tých údajov, ktoré podliehajú zákonnému obmedzeniu aj vtedy, ak samotné konanie bolo konané neverejne.³⁴⁰

V kontexte **práva na odôvodnené rozhodnutie** podľa Dohovoru je namieste odkázať na ust. § 46 v spojení s § 47 Správneho poriadku, v súlade s ktorými každé rozhodnutie vydané vo všeobecnom správnom konaní musí zásadne³⁴¹ obsahovať aj odôvodnenie. Správny orgán v ňom má uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia. Zákonnou zárukou, že toto právo jednotlivca bude zaručené, predstavuje aj výslovne uvedený dôvod na zrušenie rozhodnutia v konaní pred správny súdom, ktorý je povinný zrušiť napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy, ak je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov.³⁴² Uvedené ustanovenia sú predpokladom, že právo jednotlivca na odôvodnené rozhodnutie bude vo všeobecnom správnom konaní rešpektované. Uvedený záver podporuje aj aplikačná prax. Podľa rozsudku NS SR, sp. zn. 5Sžo/81/2010 z 31.01.2011 je „*procesným právom účastníka je i právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť správneho orgánu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ustanovenia § 47 ods. 3 Správneho poriadku a znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia. Jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať*

³³⁹ Pozri napr. rozsudok NS SR, sp. zn. 6 Sži 1/2010 zo 16.06.2010, rozsudok NS SR, sp. zn. 3Sžo/106/2015 z 27.04.2016, rozsudok NS SR, sp. zn. 1Sžik/4/2018 z 30.04.2020 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 5Sžik/3/2020 zo 16.12.2021.

³⁴⁰ Pozri rozsudok NS SR, sp. zn. 8 Sži 4/2010 z 24.11.2011.

³⁴¹ Výnimka vyplýva z ust. § 47 ods. 1 druhá veta Správneho poriadku, podľa ktorého odôvodnenie nie je potrebné, ak sa všetkým účastníkom konania vyhovuje v plnom rozsahu.

³⁴² § 191 ods. 1 písm. d) SSP.

*proti rozhodnutiu, voči ktorému chce využiť možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé konanie pred orgánmi štátnej správy. Podľa judikatúry slovenských súdov rozhodnutie nie je možné odôvodniť len odkazom na listinné dôkazy a príslušné zákonné ustanovenia.“*³⁴³ V súlade s judikatúrou ESĽP je taktiež aplikačná prax, podľa ktorej nie je potrebné, aby orgán dal odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.³⁴⁴ Pokiaľ sa však súd pri preskúmaní rozhodnutia orgánu verejnej správy stotožní so stanoviskom orgánu štátnej správy, ktoré nie je vôbec odôvodnené, vzdáva sa svojho postavenia orgánu verejnej moci, ktorý je povolaný zákony nielen aplikovať, ale ich aj (ústavne-konformným spôsobom) vykladať, čo nie je, ako judikoval Ústavný súd ústavne akceptovateľné, ale podľa nás ani v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru.³⁴⁵

V súvislosti s **právom na prejednanie veci v primeranej lehote** podľa Dohovoru je v prvom rade potrebné sa vysporiadať s otázkou začiatku plynutia lehoty. Za začiatok všeobecného správneho konania sa považuje buď deň doručenia návrhu účastníka konania na príslušný orgán verejnej správy alebo deň, ktorým orgán verejnej správy vykonal voči účastníkovi konania prvý procesný úkon v závislosti od toho, či sa dané konanie začína na základe zásady dispozície alebo zásady oficiality.³⁴⁶ V súlade s judikatúrou ESĽP možno buď jeden alebo druhý moment považovať za začiatok plynutia lehoty, od ktorej sa posudzuje jej primeranosť. Skončenie plynutia lehoty podľa judikatúry ESĽP je viazané na okamih prijatia konečného rozhodnutia vnútroštátneho orgánu bez ohľadu na to, na akej úrovni v rámci štruktúry orgánov bolo prijaté, pričom konečným rozhodnutím je potrebné spravidla rozumieť rozhodnutie o poslednom opravnom prostriedku, ako aj je potrebné zohľadňovať dobu konania o priznaní náhrady trov alebo dobu výkonu rozhodnutia.

³⁴³ Pozri k tomu napr. aj rozsudok NS SR, sp. zn. 2 Sžo 81/2007 zo 16.04.2008.

³⁴⁴ Pozri napr. rozsudok NS SR, sp. zn. 8Sžo/8/2015 z 27.04.2017 alebo uznesenie ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 257/2014 z 24.04.2014.

³⁴⁵ Nález ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 491/2018 z 31.1.2019.

³⁴⁶ § 18 SP. Ku zásade dispozície a zásade oficiality pozri viac JAKAB, R. - MOLITORIS P. Správne právo procesné. Druhý aktualizované vydanie. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 56.

Ako vyplýva z nedávnych rozsudkov ESLP proti Slovensku,³⁴⁷ prístup, ktorý oddeľoval posudzovanie dĺžky konania pred správnymi orgánmi a pred súdnymi orgánmi sa ukázal ako nesprávny. Pre účely posúdenia primeranej dĺžky konania je potrebné podľa názoru štrasburského súdu posudzovať takéto „dvojrstvové“ konania ako celok. Z uvedeného možno podľa nás dedukovať, že skončenie plynutia lehoty všeobecného správneho konania civilného charakteru závisí od toho, či bola podaná správna žaloba. Ak bola podaná správna žaloba a konalo sa o nej, okamihom skončenia konania pre účely posúdenia jeho primeranej dĺžky je moment skončenia správneho súdneho konania, najmä moment nadobudnutia právoplatnosti rozsudku správneho súdu zohľadňujúc však prípadnú dobu konania o priznaní náhrady trov alebo dobu výkonu rozhodnutia. Ak správna žaloba podaná nebola, za okamih skončenia konania možno považovať moment nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy zohľadňujúc však prípadnú dobu výkonu rozhodnutia.

V rámci vyššie uvedených momentov má teda účastník všeobecného správneho konania, resp. naň nadväzujúceho súdneho prieskumu právo na prejednanie svojej veci v primeranej lehote, pričom primeranosť dĺžky sa posudzuje vždy komplexne, podľa konkrétnych okolností prípadu s ohľadom na jeho zložitosť, postup štátnych orgánov a správanie účastníkov konania, význam konania pre sťažovateľa a počet inšancií, na ktorých bola vec prejednávaná. A priori preto nie je možné kvantitatívne vyjadriť, aká dĺžka všeobecného správneho konania je ešte primeraná a aká už nie.

Na to, aby vec jednotlivca bola prejednaná v primeranej lehote slúžia jednotlivé inštitúty Správneho poriadku, ktoré je orgán verejnej správy povinný aplikovať takým spôsobom, aby bola naplnená základná zásada správneho konania, a to zásada účelnosti, hospodárnosti a rýchlosti konania (zásada procesnej ekonomie).³⁴⁸ Medzi tieto inštitúty môžeme zaradiť napr.

³⁴⁷ Rozsudok ESLP Balogh a ďalší proti Slovensku, č. 35142/15 z 31. augusta 2018 a rozsudok ESLP Engelhardt proti Slovensku, č. 12085/16 z 31. augusta 2018.

³⁴⁸ Uvedená zásada je vyjadrená v § 3 ods. 4 SP, podľa ktorého: „*Správne orgány sú povinné svedomite a zodpovedne sa zaoberať každou vecou, ktorá je predmetom konania, vybaví ju včas a bez zbytočných prieťahov a použiť najvhodnejšie prostriedky, ktoré vedú k správne vybaveniu veci. Ak to povaha veci pripúšťa, má sa správny orgán vždy pokúsiť o jej zmierne vybavenie. Správne orgány dbajú na to, aby konanie prebiehalo hospodárne a bez zbytočného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.*“.

postúpenie vecí,³⁴⁹ postúpenie podania,³⁵⁰ počítanie lehôt,³⁵¹ doručovanie,³⁵² zásadu koncentrácie konania,³⁵³ dožiadanie,³⁵⁴ lehoty na rozhodnutie,³⁵⁵ opatrenia proti nečinnosti³⁵⁶ a pod. Za nástroje slúžiace na odstránenie nečinnosti orgánu verejnej správy a na zabezpečenie jeho rozhodnutia v primeranej lehote, ktoré sú upravené osobitnými predpismi možno považovať tiež upozornenie prokurátora³⁵⁷ a žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy.³⁵⁸

4.2 Záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch

Pred tým, ako pristúpime ku prezentácii samotných záruk práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch, je potrebné napísať niekoľko viet k právnemu rámcu, ktorý bude výkladu podrobený.

Kým konanie o priestupkoch je po hmotnoprávnej, ako aj procesnoprávnej stránke čiastočne kodifikované v zákone o priestupkoch, tak konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb sú z hľadiska ich právnej regulácie značne heterogénne. Spoločnou črtou právnej úpravy iných správnych deliktov právnických osôb a fyzických osôb v jednotlivých zákonoch je obmedzenie úpravy spravidla len na výpočet skutkových podstát a sankcií, pravidiel ich ukladania, hmotnoprávnych lehôt na ich ukladanie a určenie orgánu, ktorý o nich rozhoduje.³⁵⁹ V procesnej rovine sa tak na konanie o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb až na drobné výnimky aplikuje Správny poriadok ako celok. V prípade medzery v zákonoch upravujúcich tak konanie o priestupkoch, ako aj konania o iných správnych deliktoch je prípustné použitie analógie. Hoci názor na možnosť

³⁴⁹ § 8 SP.

³⁵⁰ § 20 SP.

³⁵¹ § 27 SP.

³⁵² § 24-26 SP.

³⁵³ § 21 ods. 2 SP.

³⁵⁴ § 44 SP.

³⁵⁵ § 49 SP.

³⁵⁶ § 50 SP.

³⁵⁷ § 28 a nasl. zákona o prokuratúre.

³⁵⁸ § § 242 a nasl. SSP.

³⁵⁹ Podobne CEPEK, B. a kol. Správne právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. s. 386.

jej použitia v oblasti správneho trestania nebol medzi právnymi vedcami jednotný,³⁶⁰ trend právnej doktríny, judikatúry NS SR a ÚS SR z posledných rokov, ako aj zákonné zakotvenie možnosti využitia analógie v správnom súdnom procese naznačuje,³⁶¹ že jej použitie v správnom trestaní prípustné je za splnenia troch kumulatívnych podmienok. Týmito podmienkami sú:

- existencia medzery v zákone,
- použitím analógie neutrpi páchatel' a
- použitím analógie neutrpi príslušný chránený záujem.³⁶²

Analógia práva (*analogiae iuris*) sa pritom využíva predovšetkým vtedy, ak by mal byť dotknutý niektorý zo všeobecných právnych princípov a analógia zákona (*analogiae legis*) zase v prípadoch, ak by mal byť dotknutý niektorý z princípov správneho trestania.³⁶³ Prednosť pri použití má zásadne analógia zákona. Iba ak nie je možné nájsť podobnú právnu úpravu, ktorá rieši zákonom neupravený prípad, je možné pristúpiť k použitiu analógie práva. Podobnosť právnej úpravy pritom možno odvodiť z účelu a obsahu danej právnej normy. Pri uplatňovaní analógie zákona pri iných správnych deliktoch ako priestupkoch bude najbližšou právnou úpravou regulácia zodpovednosti za priestupky. Ak až tá niektorý inštitút neupravuje, malo by sa pristúpiť k analogickému aplikovaniu ustanovení o trestných činoch

³⁶⁰ K nejednoznačnosti názoru právnej doktríny k možnosti použitia analógie v správnom práve pozri zhrnutie uvedené v náleze Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 21/04 zo dňa 26.04.2005, na ktoré odkazuje aj rozsudok NS SR, sp. zn. 3Sžo/22/2015 z 23.11.2016.

³⁶¹ Možnosť použitia analógie v správnom súdom v rámci správneho súdneho konania vyplýva jednak zo základných princípov Civilného sporového poriadku, ktoré sa majú v súlade s § 5 ods. 1 Správneho súdneho poriadku primerane aplikovať aj na konanie pred správnym súdom a jednak z imperatívu pre správny súd, ktorý vyplýva z § 195 SSP, podľa ktorého nemá byť viazaný vo veciach správneho trestania rozsahom a dôvodmi žaloby, ak ide o základné zásady trestného konania podľa Trestného poriadku, ktoré je potrebné použiť na správne trestanie, a ak ide o dodržanie zásad ukladania trestov podľa Trestného zákona, ktoré je potrebné použiť aj na ukládanie sankcií v rámci správneho trestania.

³⁶² K právnej doktríne o prípustnosti analógie v správnom trestaní a jej podmienkach pozri HAMULÁKOVÁ, Z - HORVAT, M. Základy správneho práva trestného. BRATISLAVA : Wolters Kluwer, 2019. s. 50-53. SEMAN, T. Verejná správa v správnom súdnictve. Košice : EQUILIBRIA, s. r. o., 2016. s. 63-65., KUKLIŠ, L. Správne trestanie v judikatúre NS SR. In: Správne súdnictvo a rekodifikácia civilného práva procesného. Pôsobnosť a organizácia správneho súdnictva v Slovenskej republike : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2012, s. 327 – 336. K judikatúre Ústavného súdu zase pozri napr. nález ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 476/2016 zo 17. januára 2018 alebo uznesenie ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 441/2013 z 26. septembra 2013 a k judikatúre NS SR napr. rozsudok NS SR, sp. zn. 10Asan/6/2019 z 30.06.2020; rozsudok NS SR, sp. zn. 3Asan/22/2019 zo 17.10.2019; rozsudok NS SR sp. zn. 5Szf/1/2013 z 30.01.2014; rozsudok NS SR, sp. zn. 5Szf/85/2011 z 29.11.2012 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 2Sžo/38/2011 z 22.08.2012.

³⁶³ KOŠIČIAROVÁ, S. Princípy správneho trestania. Plzeň : Aleš Čeněk, 2017. s. 40.

a konaniach o nich.³⁶⁴ Ako vyplýva z judikatúry najvyšších súdnych autorít, ako aj z právnej doktríny, pri uplatňovaní zodpovednosti za správne delikty sa analógia používa najmä pri posúdení časovej pôsobnosti zákonov, zániku zodpovednosti zánikom zodpovednej osoby, podmienky deliktuálnej spôsobilosti, použitia okolností vylučujúcich protiprávnosť, naplnenia materiálneho znaku správneho deliktu či ukladania úhrnnej sankcie pri súbehu deliktov.³⁶⁵

4.2.1 Všeobecné záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch

Hovoriac o **práve na prístup k súdu per se** podľa Dohovoru, je potrebné skúmať praktickú a efektívnu možnosť obvineného stať sa účastníkom konania o priestupkoch a konaní o iných správnych deliktoch.

V konaní o priestupkoch má prednosť špeciálna úprava účasti v § 72 zákona o priestupkoch. Podľa tohto ustanovenia sú účastníkmi konania v konaní o priestupkoch obvinený; poškodený, ak ide o prejednávanie náhrady majetkovej škody spôsobenej priestupkom; vlastník veci, ktorá môže byť zhabaná alebo bola zhabaná, a to v časti konania týkajúcej sa zhabania veci a navrhovateľ, na návrh ktorého bolo začaté konanie o priestupku.

Podľa § 73 ods. 1 zákona o priestupkoch sa pritom občan stáva obvineným z priestupku, len čo správny orgán vykoná voči nemu prvý procesný úkon. Týmto momentom pritom nadobúda rozsiahle procesné práva a povinnosti spájajúce sa s jeho procesným postavením a orgán verejnej správy voči nemu vyvodzuje zodpovednosť za priestupok. Osoba obvineného v konaní o priestupku tak nielen svojim formálnym označením zhodným s textom Dohovoru, ale aj svojou procesnou pozíciou zodpovedá osobe obvinenej na účely čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

³⁶⁴ HAMULÁKOVÁ, Z - HORVAT, M. Základy správneho práva trestného. BRATISLAVA : Wolters Kluwer, 2019. s. 51.

³⁶⁵ Z judikatúry pozri napr. rozsudok NS SR, sp. zn. 10Asan/27/2018 z 22.5.2019; rozsudok NS SR, sp. zn. 4Asan/23/2018 z 10.9.2019 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 10Asan/33/2019 z 25.3.2021. K právnej doktríne pozri napr. HAMULÁKOVÁ, Z - HORVAT, M. Základy správneho práva trestného. BRATISLAVA : Wolters Kluwer, 2019. s. 50-53., MATES, P. a kol. Základy správneho práva trestného, 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015. s. 181-182., PRÁŠKOVÁ, H. Základy zodpovednosti za správni delikty, 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 335-338.

V prípade iných správnych deliktov, právna úprava spravidla nepoužíva pojem „obvinený“ pre formálne označenie procesnej pozície účastníka konania o inom správnom delikte. Osobou „obvinenou“ podľa Dohovoru, ktorá má právo na spravodlivý proces v konaní o inom správnom delikte, je tá-ktorá právnická osoba alebo fyzická osoba, voči ktorej je vyvodzovaná zodpovednosť. Pri iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb sa rozsah účastníctva v konaní riadi pravidlami stanovenými Správnym poriadkom. Právnická osoba a fyzická osoba, voči ktorej je vyvodzovaná zodpovednosť za iný správny delikt, bude spadať pod prvú definíciu účastníctva podľa Správneho poriadku, keďže o jej právach, resp. predovšetkým povinnostiach sa bude v takomto konaní rozhodovať.

Z uvedeného vyplýva, že rozsah účastníctva tak v konaní o priestupkoch, ako aj v konaniach o iných správnych deliktoch poskytuje záruky, že právo jednotlivca, ktorý je obvinený z priestupku, resp. iného správneho deliktu na prístup k súdu podľa Dohovoru, bude dostatočne zabezpečené. Na uvedenom závere nič nemení ani možnosť obmedzenie prístupu k orgánu verejnej správy prejednávajúceho správny delikt, pokiaľ nie je narušená samotná podstata tohto práva. V súlade s Dohovorom a judikatúrou ESĽP tak bude podobne ako v civilných veciach splnenie zákonom stanovených podmienok na podanie odvolania. Prípustnosť podania správnej žaloby na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy vydaného v konaní o priestupkoch a v konaniach o iných správnych deliktoch podmienená splnením podmienok bude taktiež zlučiteľná s Dohovorom, keďže stanovenie týchto podmienok v SSP nezasahuje do podstaty práva na prístup k súdu.³⁶⁶ Zlučiteľným sa javia aj obmedzenia brániace prejednať priestupok alebo iný správny delikt v dôsledku uplynutia lehôt na ich prejednanie, či v dôsledku toho, že obvinení, resp. právnické osoby alebo fyzické osoby, voči ktorým je vyvodzovaná zodpovednosť za iný správny delikt, požívajú výsady a imunity podľa zákona alebo medzinárodného práva.

V nasledujúcich statiach budeme v záujme prehľadnosti analyzovaných práv používať pojem „obvinený“ aj pre označenie právnickej osoby alebo fyzickej osoby, voči ktorej je vyvodzovaná zodpovednosť za iný správny delikt, keďže ide o osobu s analogickým procesným postavením ako v prípade obvineného pri priestupkoch.

³⁶⁶ Z titulu subsidiarity úpravy všeobecnej správnej žaloby sú podmienky prípustnosti podania správnej žaloby vo veciach správneho trestania obdobné tým, o ktorých sme pojednávali v predchádzajúcej podkapitole. Možno však zvýrazniť, že v prípade konania o správnej žalobe vo veciach správneho trestania sa nevyžaduje obligatórne zastúpenie advokátom.

Ako bolo spomínané, podľa zákona o poskytovaní právnej pomoci do rámca pôsobnosti tohto zákona zásadne nepatria správne konania, avšak účastníci jednotlivých správnych konaní môžu profitovať po splnení zákonných podmienok z právnej pomoci pred správnym súdom. Keďže konanie o priestupkoch a konania o iných správnych deliktoch patria do kategórie správnych konaní, pričom rozhodnutia orgánov verejnej správy v nich vydané sú preskúmateľné správnymi súdmi v správnom súdnom konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania, tak možno dospieť k záveru, že aj v tomto prípade môžu účastníci konania profitovať po splnení zákonných podmienok z právnej pomoci pred správnym súdom. Keďže sme konštatovali, že takýto systém právnej pomoci je súladný s Dohovorom vo všeobecnom správnom konaní a zároveň ide o všeobecnú záruku práva na spravodlivý proces aplikovanú aj v trestných veciach podľa Dohovoru, tak možno potom dospieť taktiež k záveru, že súlad s **právom na právnu pomoc** podľa Dohovoru bude zabezpečený aj v konaní o priestupku a konaniach o iných správnych deliktoch.

Rovnako ako v prípade všeobecného správneho konania, aj v prípade konania o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb platí, že takéto konanie musí skončiť buď rozhodnutím v merite veci³⁶⁷ alebo rozhodnutím o zastavení konania procesného charakteru. Pre konanie o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb, platnosť tohto záveru vyplýva rýdzo zo subsidiárnej aplikácie ustanovení Správneho poriadku a pre konanie o priestupkoch a jednak zo systematického výkladu osobitnej úpravy zákona o priestupkoch a jednak zo subsidiárnej aplikácie Správneho poriadku.³⁶⁸ Na účinky rozhodnutia o priestupku a rozhodnutia o iných správnych deliktoch, ako aj na ich nútený výkon sa zásadne³⁶⁹ aplikuje úprava všeobecného správneho konania. Závery o podmienkach súladu **práva na meritórne rozhodnutie**

³⁶⁷ V prípade konania o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb majú povahu rozhodnutia v merite veci okrem rozhodnutia o vine a sankcii aj niektoré rozhodnutia o zastavení konania a to tie, ktorých dôvodom vydania predstavuje prekážky res iudicata. Tzn. dôvodom ich vydania bolo najmä zistenie, že skutok, o ktorom sa koná, sa nestal alebo nie je priestupkom (správnym deliktom), skutok nespáchal obvinený z priestupku (správneho deliktu), spáchanie skutku, o ktorom sa koná, nebolo obvinenému z priestupku (správneho deliktu) preukázané.

³⁶⁸ Konanie o priestupkoch musí skončiť buď zastavením konania podľa § 76 zákona o priestupkoch alebo rozhodnutím o priestupku, v ktorého výroku musia byť obsiahnuté jednak špeciálne náležitosti podľa § 77 zákona o priestupkoch a jednak celé rozhodnutie musí obsahovať náležitosti subsidiárne aplikovaného § 47 SP.

³⁶⁹ Výnimku predstavuje najmä § 88a a § 88aa zákona o priestupkoch.

veci a práva na nútený výkon vykonateľného rozhodnutia podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní tak možno primerane aplikovať aj na konania o priestupkoch a konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb.

Primerane možno aplikovať aj závery formulované vo vzťahu k zabezpečeniu záruk **práva na nezávislý súd, práva na nestranný súd a práva na súd zriadený zákonom.**

Postavenie, kompetencia, resp. príslušnosť na prejednávanie priestupkov a iných správnych deliktov v Slovenskej republike vyplýva v súlade s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR z jednotlivých zákonov.³⁷⁰ Ak by niektorému orgánu verejnej správy takáto kompetencia, resp. príslušnosť vyplývala z podzákonného aktu, išlo by o porušenie práva na súd zriadený zákonom podľa Dohovoru.

Čo sa týka nestrannosti, tak v konaní o priestupku a konaniach o iných správnych deliktoch sa subsidiárne aplikuje zásada procesnej rovnosti, ako aj inštitút vylúčenia zamestnancov alebo členov správneho orgánu, ktoré sú hlavným normatívnym garantom súladu s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Vo vzťahu k zabezpečeniu súladu práva na nezávislý súd v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch zase obdobne platí, že dostatočný normatívny predpoklad je daný prostredníctvom úpravy preskúmania rozhodnutí orgánov verejnej správy o priestupku, resp. o iných správnych deliktoch nezávislým súdom v správnom súdnictve. Ako bolo spomínané, správny súd môže pri preskúvaní zákonnosti takýchto rozhodnutí v rámci konania o správnej žalobe vo veciach správneho trestania vykonať dokazovanie a celkom samostatne a nezávisle hodnotiť správnosť a úplnosť skutkových zistení urobených orgánom verejnej správy. Ak na základe týchto zistení dospeje k záveru, že rozhodnutie „trpí“ skutkovými či právnymi deficitmi zruší ho z niektorého z dôvodov podľa § 191 ods. 1 SSP pre jeho nezákonnosť a podľa povahy deficitu z hľadiska jeho odstrániteľnosti vráti vec orgánu verejnej správy, ktorému uloží povinnosť takýto deficit odstrániť, nahradiť, resp. doplniť. Zároveň v prípade, ak deficit spočíva v neprimeranosti sankcie vo vzťahu k povahe skutku alebo, ak by tá

³⁷⁰ Napr. v prípade určovania príslušnosti orgánov prejednávajúcich priestupky sa uplatňuje generálna klauzula, podľa ktorej priestupky prejednávajú okresné úrady, ak zákon neustanovuje inak (§ 52 zákona o priestupkoch). V prípade iných správnych deliktov je príslušnosť orgánu, na to-ktoré konanie určená osobitným zákonom v súlade s § 5 SP.

mala pre žalobcu likvidačný charakter môže v rámci plnej jurisdikcie sám zmeniť druh alebo výšku sankcie alebo upustiť od jej uloženia, ak účel správneho trestania možno dosiahnuť aj samotným prejednaním veci.³⁷¹ Okrem sankčnej moderácie môže za obdobných podmienok v rámci plnej jurisdikcie aplikovať aj peňažnú moderáciu podľa § 192 SSP. Aj v týchto veciach je však potrebné myslieť na to, že ESLP preferuje skúmanie vykonania úplného prieskumu s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu, preto je potrebné vnímať limity normatívneho predpokladu na oko súladnej vnútroštátnej právnej úpravy s čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Predpokladom dodržania **zásady rovnosti zbraní a zásady kontradiktórnosti konania** v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb je subsidiárne aplikovateľná zásada rovnosti zbraní podľa § 4 ods. 2 Správneho poriadku. Hoci ani v prípade týchto konaní nemožno tieto zásady absolutizovať, tak na rozdiel od správnych konaní civilného charakteru, je v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb vzhľadom na ich trestný charakter orgán verejnej správy, v súlade s judikatúrou ESLP, povinný postupovať v okolnostiach daného prípadu obozretnejšie pri „odopieraní“ niektorého z procesných práv obvinenému na úkor iného účastníka konania.

Podľa judikatúry ESLP má osobná prítomnosť obvineného na konaní pred súdom zásadný vplyv pre spravodlivosť konania a preto mu musí byť zaručené **právo byť prítomný na pojednávaní**. Zásadne pritom platí, že ústne pojednávanie by sa malo nariadiť aspoň na jednom stupni a obvinený by mal mať právo byť osobne prítomný predovšetkým na konaní súdu prvej inštancie.

Z hľadiska normatívneho zakotvenia je týmto požiadavkám v konaní o priestupkoch v podstate vyhovené, keďže orgán verejnej správy koná o priestupku, v súlade s § 74 ods. 1 zákona o priestupkoch, v prvom stupni ústne pojednávanie obligatórne a zároveň sa takéto konanie musí realizovať v prítomnosti obvineného s výnimkou prípadu, ak sa odmietne dostaviť na ústne pojednávanie, hoci bol riadne predvolaný, alebo sa nedostaví bez náležitého ospravedlnenia alebo bez dôležitého dôvodu.

V konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb však ústne pojednávanie a teda ani osobná prítomnosť obvineného na ňom spravidla garantovaná nie je, keďže orgán verejnej správy má diskrečne

³⁷¹ Pozri § 198 SSP.

oprávnenie nariadiť ústne pojednávanie vyplývajúce zo subsidiárne aplikovaného ust. § 21 ods. 1 Správneho poriadku. Ak v rámci správnej úvahy ústne pojednávanie nenariadi, neznamená to automaticky porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Totiž z judikatúry EŠLP taktiež vyplýva, že v prípade trestných vecí, je možné upustiť od ústneho pojednávania, ak sú dané výnimočné okolnosti,³⁷² a to predovšetkým vo veciach, ktoré nepatria do tvrdého jadra trestných vecí, ktorými sú aj tie administratívne. Správna úvaha orgánu verejnej správy pri rozhodovaní o (ne)nariadení ústneho pojednávania v konaniach o iných správnych deliktach je tak limitovaná výnimočnými okolnosťami. Možno povedať, že si tento prístup začala pred vyše dekádou osvojovať aj tuzemská judikatúra.³⁷³ Ak by aj výnimočné okolnosti neboli dané a ústne pojednávanie by v konaní o iných správnych deliktach v prvom stupni nebolo nariadené, alternatívnym „zhojením“ tohto nedostatku z pohľadu záruk práva na verejné prejednanie veci podľa Dohovoru by bolo s najväčou pravdepodobnosťou jeho nariadenie v odvolacom konaní alebo v konaní vo veciach správneho trestania, keďže v oboch typoch konaní príslušný orgán disponuje z hľadiska rozsahu prieskumu a rozhodovacieho oprávnenia takými oprávneniami, že je de facto zachovaná požiadavka plnej jurisdikcie, ktorou by takéto orgány podľa judikatúry EŠLP mali v tomto prípade disponovať. Každopádne, ak orgán verejnej správy v konaní o inom správnom delikte ústne pojednávanie nariadi, je povinný v súlade s ust. § 21 ods. 2 Správneho poriadku na takéto pojednávanie prizvať obvineného ako účastníka konania. Ak sa ten napriek riadnemu predvolaniu ústneho pojednávania nezúčastní, platia pre možnosť uskutočniť pojednávanie bez jeho prítomnosti závery platné pre záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní.

Vzhľadom na subsidiárnu aplikovateľnosť zásady neverejnosti konania, ustanovení o oznámení rozhodnutia podľa Správneho poriadku, ako aj ustanovení o náležitostiach rozhodnutia, budú sa na konanie o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb taktiež vzťahovať aj závery o podmienkach súladu **práva na verejné prejednanie veci v časti práva na prítomnosť nezainteresovanej verejnosti na pojednávaní, práva na verejné vyhlásenie rozsudku**

³⁷² Ku príkladom výnimočných okolností pozri kapitolu 2.2.3.2.

³⁷³ Napr. nález ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 231/2010 z 25. augusta 2010 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 8SŽ/19/2010 z 03.02.2011.

a **práva na odôvodnenie rozhodnutia** podľa Dohovoru vo všeobecnom správnom konaní primerane.

Napokon v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb obdobne ako vo všeobecnom správnom konaní platí, že obvinený má **právo na prejednanie veci v primeranej lehote** pred orgánom verejnej správy, resp. následne pred správnym súdom v rámci konania o správnej žalobe vo veciach správneho trestania, pričom primeranosť dĺžky sa posudzuje vždy komplexne, podľa konkrétnych okolností prípadu s ohľadom na jeho zložitosť, postup štátnych orgánov a správanie účastníkov konania, význam konania pre sťažovateľa a počet inšancií, na ktorých bola vec prejednávaná.

Keďže pre začiatok oboch druhov konaní je typická zásada oficiality,³⁷⁴ tak začiatok plynutia posudzovanej lehoty sa viaže najmä ku prvému procesnému úkonu, ktorý bol vykonaný voči obvinenému. Práve takýto moment totiž možno považovať za oficiálne oznámenie príslušného orgánu verejnej správy obvinenému, že údajne spáchal priestupok alebo iný správny delikt. Skončenie plynutia lehoty konania o priestupkoch a iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb závisí rovnako ako vo všeobecnom správnom konaní civilného charakteru od toho, či bola podaná správna žaloba. Ak bola podaná správna žaloba a konalo sa o nej, okamihom skončenia konania je moment skončenia správneho súdneho konania, najmä moment nadobudnutia právoplatnosti rozsudku správneho súdu zohľadňujúc však prípadnú dobu konania o priznaní náhrady trov alebo dobu výkonu rozhodnutia. Ak správna žaloba podaná nebola, za okamih skončenia konania možno považovať moment nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy zohľadňujúc však prípadnú dobu výkonu rozhodnutia.

Aj v prípade týchto konaní trestného charakteru, je orgán verejnej správy za účelom naplnenia zásady účelnosti, hospodárnosti a rýchlosti konania, ale zároveň aj zabezpečenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote, povinný využívať inštitúty Správneho poriadku takým spôsobom, aby bol stanovený účel dosiahnutý.³⁷⁵

³⁷⁴ Pozri § 67 ods. 1 zákona o priestupkoch a § 18 SP.

³⁷⁵ Ku demonštratívemu výpočtu inštitútov pozri kapitolu 2.2.3.3.

4.2.2 Osobitné trestnoprávne záruky práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch

Prvým právom jednotlivca, vyplývajúcim z osobitných trestnoprávnych záruk práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru, ktoré podrobíme výkladu, je **právo neobviňovať sám seba**.

Kým v konaní o priestupkoch je takéto právo výslovne zakotvené v § 73 ods. 2 zákona o priestupkoch in fine,³⁷⁶ tak v konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb bude takáto úprava spravidla absentovať.³⁷⁷

Ako bolo spomínané, právo neobviňovať sám seba je imanentnou súčasťou práva na spravodlivé prejednanie veci, ktoré implicitne vyplýva z čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Ústava SR vo svojom čl. 47 ods. 1 síce tiež zakotvuje právo každého odoprieť výpoveď, ale obmedzuje jeho aplikáciu len na privodenie si nebezpečenstva stíhania sebe alebo blízkej osobe v trestnom konaní stricto sensu. Ide až o judikatúru EŠLP, ktorá rozširuje uplatnenie tohto práva na administratívne konania trestného charakteru, ktorými sú aj konanie o priestupkoch a zásadne aj konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb. Keďže Dohovor má v súlade s čl. 154c ods. 1 Ústavy SR prednosť pred zákonmi SR, ak zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd, potom v súlade s vyššie uvedeným musí platiť, že obvinený má právo neobviňovať sám seba aj v konaní o inom správnom delikte právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Právo neobviňovať sám seba podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru sa v tomto prípade aplikuje na konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb pri absencii výslovnej úpravy priamo. Orgán verejnej správy je tak v konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb v podstate povinný rešpektovať právo obvineného mlčať a právo neprispievať k vlastnému obvineniu, ktoré tvoria obsah práva neobviňovať sám seba podľa Dohovoru.

³⁷⁶ Podľa § 73 ods. 2 zákona o priestupkoch: „Obvinený z priestupku má právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich, uplatňovať skutočnosti a dôkazy na svoju obhajobu, podávať návrhy a opravné prostriedky. K výpovedi ani k priznaniu ho nemožno donucovať.“

³⁷⁷ Subsidiárne aplikovaný Správny poriadok takéto právo totiž výslovne nezakotvuje a osobitné zákony upravujúce konania o iných správnych deliktoch sa spravidla obmedzujú len na úpravu najzákladnejších hmotnoprávnych a procesných inštitútov opomínajúc takéto právo.

Ak by orgán verejnej správy tieto práva nerešpektoval, dopustil by sa podľa nás porušenia práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Judikatúra najvyšších súdnych autorít v SR naznačuje, že priamu aplikáciu práva neobviňovať sám seba podľa Dohovoru v konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb akceptuje.³⁷⁸ V súlade s judikatúrou EŠLP rozhodovacia prax taktiež naznačuje, že výklad tohto práva vo veciach nepatriacich do tvrdého jadra trestného práva je o niečo reštriktívnejší. Akceptované sú napr. rôzne sankcie, ktoré možno uložiť vlastníkovi či prevádzkovateľovi motorového vozidla, ktorý odmieta na výzvu príslušného orgánu oznámiť meno osoby, ktorá riadila vozidlo v okamihu, keď jeho vodič mal spáchať určitý dopravný delikt. Povinnosť za určitých okolností uviesť meno vodiča vozidla je totiž známa každému, kto vlastní alebo riadi motorové vozidlo, preto možno byť toho názoru, že táto povinnosť je súčasťou povinností a záväzkov, ktoré na seba každá takáto osoba dobrovoľne prevzala.³⁷⁹ Obdobne tak porušením tohto práva nie je ani povinnosť licencovaných vysielateľov poskytnúť príslušnému orgánu záznam vysielania, hoci ide o kľúčový podklad pre posúdenie viny obvineného, keďže tvorí súčasť povinností a záväzkov, ktoré vysielateľ na seba dobrovoľne prevzal ex ante. Na čo tuzemské sudy zatiaľ odpoveď neposkytli, je rozsah práva neobviňovať sám seba, akým disponujú fyzické osoby a akým právnické osoby. Vzhľadom na podobnosť právnych systémov možno predpokladať, že takáto odpoveď by bola v intenciách právneho názoru českého ochrancu ústavnosti, ktorý v uznesení ÚS ČR, sp. zn. IV. ÚS 158/13 zo dňa 14.03.2013 uviedol, že: „*Základní právo neobviňovat se je osobní povahy, a proto se na ně nemůže odvolávat žádná obchodní společnost ani osoby představující její orgány. Proto obchodní společnost a osoby jako její orgány nemohou bez dalšího oprávněně odmítat žádosti orgánů veřejné moci o poskytnutí obchodních knih a dokladů obchodní společnosti s poukazem na zákaz obviňovat sám sebe, a tudíž mohou být oprávněně donucovány k jejich nedobrovolnému poskytnutí. Jinak řečeno, pokud statutární orgán obchodní (či jiné) společnosti poskytne záznamy a dokumenty společnosti, jeho jednání nezakládá svědecké sebeobvinění; je*

³⁷⁸ Napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 291/2013 z 22. apríla 2013, rozsudok NS SR, sp. zn. 7Sž/2/2016 z 26.10.2017, rozsudok NS SR, sp. zn. 2Sž/18/2013 z 12.02.2014 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 2Sž/19/2012 z 19.06.2013.

³⁷⁹ Rozsudok EŠLP O'Halloran a Francis proti Spojenému kráľovstvu, č. 15809/02, 25624/02 z 29. júna 2007.

*nicméně chráněn proti obviňování sebe sama vlastním ústním svěděním.*³⁸⁰

V konaní o priestupkoch je zákonnou zárukou dodržania **zásady prezumpcie nevinny** ust. § 73 ods. 1 zákona o priestupkoch. V konaniach o iných správnych deliktach opäť výslovné zakotvenie tejto záruky v zákone absentuje.

Keďže čl. 50 ods. 2 Ústavy SR obmedzuje uplatnenie zásady prezumpcie nevinny iba na trestné konania stricto sensu, malo by sa z rovnakých dôvodov ako tomu bolo v prípade práva neobviňovať sám seba aplikovať právo na dodržanie zásady prezumpcie nevinny podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru v konaniach o iných správnych deliktach priamo. Kým ku potrebe aplikácie zásady prezumpcie nevinny v konaní o priestupkoch sa už NS SR a ÚS SR vyjadril v obsahových intenciách požiadaviek kladených Dohovorom,³⁸¹ tak vo vzťahu k iným správnych deliktom je rozhodovacia prax zdá sa indiferentná. Napriek tomuto deficitu je podľa nás vzhľadom na vyššie uvedenú právnu argumentáciu, názory právnej doktríny,³⁸² ako aj všeobecnú akceptáciu doktríny ESLP tuzemskými súdmi, podľa ktorej je potrebné konania o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb zásadne chápať ako veci trestného charakteru na účely čl. 6 Dohovoru nepochybné, že táto zásada bude plne aplikovaná aj v konaní o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb.

Garancie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru nie sú v pozitívno-právnej úprave konania o priestupkoch, ako ani konaní o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb exaktne zrkadlené.

Hovoriac o práve obvineného byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia

³⁸⁰ Ku právu neobviňovať sám seba v správnom trestaní v SR pozri aj POTÁŠCH, P. Správne delikty a správne trestanie v kontexte zásady "nullum crimen sine lege", "nemo tenetur se ipsum accusare" a zásady legitímnych očakávaní. Paneurópske právnické listy (elektronický dokument). 2018, roč. 1, č. 1., s. 52-72,

³⁸¹ Napr. v rozsudku NS SR, sp. zn. 4Sžo/37/2016 z 03.05.2017 uviedol, že: „Realizácia zásady prezumpcie nevinny znamená, že správny orgán je povinný dokázať vinu obvineného z priestupku, a ak sú o nej pochybnosti, musí rozhodnúť v prospech obvineného z priestupku (in dubio pro reo).“. Pozri aj nález ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 231/2010 z 25. augusta 2010 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 6Asan/12/2019 zo 14.04.2021.

³⁸² Pozri VANÍČEK, D. Řízení o správních deliktech vedené proti právnickým osobám (úvahy de lege ferenda). In Správní právo. 2006. roč. 39. č. 6 – 7, s. 398 – 433. In HAMULÁKOVÁ, Z. Správne delikty právnických osôb - vybrané inštitúty a problémy. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o., 2018. s. 149.

vzneseného proti nemu platí, že je ho potrebné vykladať v spojení s právom mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby a vždy vzhľadom na okolnosti daného prípadu. Keďže sa konanie o priestupkoch, ako aj konania o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb zásadne začínajú z úradnej povinnosti, pričom prvým procesným úkonom je spravidla doručenie prvej písomnosti obvinenému, tak ideálnym momentom pre oboznámenie obvineného s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu je práve takýto prvý procesný úkon. V súlade s ust. § 18 ods. 3 Správneho poriadku je obligatórnou náležitosťou prvého procesného úkonu voči obvinenému upovedomenie o začatí konania. Ak takéto upovedomenie o začatí konania o priestupkoch a konaní o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb bude obsahovo naplnené označením právnej kvalifikácie trestného činu, z ktorého je jednotliviec obvinený s príslušnými článkami právneho predpisu; bude v ňom uvedené miesto a dátum spáchania skutku, ktorý sa mu kladie za vinu s jeho opisom; bude v ňom uvedené meno obete, resp. poškodeného, možno mať za to, že bude vyhovovať požiadavkám čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru z hľadiska obsahu, podrobnosti, ako aj včasnosti oboznámenia obvineného. Z hľadiska požiadaviek jazyka sa bude v prípade obvineného, ktorý nerozumie slovenskému jazyku spravidla vyžadovať preklad takéhoto upovedomenia o začatí konania do jazyka, ktorému rozumie, ibaže by takýto obvinený mal dostatočnú možnosť sa v priebehu konania oboznámiť čo je mu kladené za vinu. Napokon, v súlade s požiadavkou ESĽP, aby obvinenie bolo jednotlivcovi skutočne doručené je potrebné, aby upovedomenie o začatí konania (budúci) obvinený aj reálne prevzal. Nestačí teda túto skutočnosť prezumovať prostredníctvom uplatnenia fikcie doručenia.³⁸³

Oboznámenie s obvinením, ktoré sa kladie osobe za vinu v súlade s vyššie uvedenými požiadavkami je teda východiskom pre posúdenie, či mal obvinený z priestupku, resp. iného správneho deliktu primeraný čas a možnosť na prípravu svojej obhajoby. Od momentu oboznámenia s obvinením, by potom orgán verejnej správy v súlade s judikatúrou ESĽP pri kvantifikácii primeraného času na prípravu obhajoby obvineného mal prihliadať na povahu konania, zložitosť prípadu a štádium konania. Z hľadiska možnosti na prípravu obhajoby musí mať obvinený zase príležitosť usporiadať svoju obhajobu adekvátnym spôsobom a bez obmedzenia možností uplatniť pred orgánom verejnej správy všetky

³⁸³ V Správnom poriadku je upravená v § 24 a § 25.

argumenty na svoju obranu a to tak, aby mohol účinne ovplyvniť výsledok konania. Možnosti, ktoré môže obvinený z priestupku, resp. iného správneho deliktu využiť, zahŕňajú príležitosť zoznámiť sa za účelom prípravy obhajoby s výsledkami doterajšieho vyšetrovania. Za predpokladu, že sa budú vykladať konformne s Dohovorom, v konaní o priestupkoch, ako aj konaniach o iných správnych deliktoch sú zákonnými predpokladmi rešpektovania uvedených požiadaviek najmä zásada súčinnosti,³⁸⁴ zásada účelnosti, hospodárnosti a rýchlosti,³⁸⁵ zásada materiálnej pravdy,³⁸⁶ zásada procesnej rovnosti,³⁸⁷ inštitút nazerania do spisov,³⁸⁸ právo obvineného navrhovať dôkazy a ich doplnenie a klásť svedkom a znalcom otázky pri ústnom pojednávaní a miestnej ohliadke,³⁸⁹ či povinnosť orgánu verejnej správy dať obvinenému možnosť, aby sa pred vydaním rozhodnutia mohol vyjadriť k jeho podkladu i k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie.³⁹⁰ V konaní o priestupkoch je to potom aj výslovné zakotvenie práva obvineného z priestupku vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich, uplatňovať skutočnosti a dôkazy na svoju obhajobu, podávať návrhy a opravné prostriedky.³⁹¹

Z dôvodu previazanosti práva mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby a práva na obhajobu podľa § 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru,

³⁸⁴ V súlade s touto zásadou sú orgány verejnej správy povinné postupovať v úzkej súčinnosti s obvineným a dať mu vždy príležitosť, aby mohol svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy. Zároveň sú orgány verejnej správy povinné poskytovať obvinenému pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu (§ 3 ods. 2 SP). Uvedené imperatívy nepochybne prispievajú k zabezpečeniu práva mať primeraný čas, no najmä možnosti na prípravu obhajoby.

³⁸⁵ Súčasťou tejto zásady nie je len povinnosť orgánu verejnej správy vybaviť vec včas a bez zbytočných prieťahov, ale vybaviť vec správne a použiť za týmto účelom najvhodnejšie prostriedky. Správnosť vybavenia veci v prípade konania o priestupkoch, resp. iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb vyžaduje poskytnutie primeraného času a možnosti na prípravu obhajoby, čomu musí zodpovedať použitie najvhodnejších prostriedkov zo strany orgánu verejnej správy, ako aj prispôbenie rýchlosti konania (§ 3 ods. 4 SP).

³⁸⁶ V kontexte skúmaného práva zaručeného Dohovorom by malo platiť, že k spoľahlivo zistenému stavu veci môže dospieť orgán verejnej správy až vtedy, ak poskytne primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby obvinenému (§ 3 ods. 5 SP).

³⁸⁷ Rovnosť v procesných právach a povinnostiach účastníkov konania prispieva k zabezpečeniu možnosti obvineného rovnakým spôsobom ovplyvniť výsledok konania, aký majú ostatní účastníci (§ 4 ods. 2 SP). Porušenie tejto zásady by mohlo viesť nielen k porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru, ale aj práva na dodržanie zásady rovnosti a zásady kontradiktórnosti konania podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

³⁸⁸ § 23 SP.

³⁸⁹ § 33 ods. 1 SP.

³⁹⁰ § 33 ods. 2 SP.

³⁹¹ § 73 ods. 2 zákona o priestupkoch.

možno považovať vyššie uvedené zákonné ustanovenia aj za predpoklad pre zabezpečenie tohto práva podľa Dohovoru. Okrem toho, k zabezpečeniu tohto práva v časti práva obhajovať sa prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu prispieva aj úprava zastupovania podľa § 17 ods. 1 Správneho poriadku.

V súlade s týmto ustanovením sa môžu účastníci konania, ich zákonní zástupcovia a opatrovníci dať zastupovať advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolia. Keďže účastníkom konania o priestupkoch, resp. iných správnych deliktach je aj obvinený, patrí toto právo počas celej doby jeho účasti v konaní aj jemu.

V časti práva na bezplatnú obhajobu v konaní o priestupkoch, resp. konaniach o iných správnych deliktach sa na prvý pohľad môže javiť problematická absencia obdobnej regulácie akú zakotvuje Trestný poriadok, a to ustanovenia obhajcu z dôvodu nedostatku prostriedkov na úhradu trov obhajoby.³⁹² Uvedená absencia však opäť neznamená automatický rozpor s požiadavkami kladenými Dohovorom. Prvým dôvodom je, že takéto právo obvineného nie je absolútne, pričom podmienky jeho výkonu sú ponechané vnútroštátnej regulácii. ESLP sa obmedzuje len na skúmanie, či stanovené vnútroštátne pravidlá a ich aplikácia sú zlučiteľné s požiadavkami práva na spravodlivý proces.

Druhým dôvodom je, že okrem insolventnosti obvineného v čase rozhodovania o poskytnutí bezplatnej právnej pomoci sa vyžaduje, aby to záujmy spravodlivosti odôvodňovali. Záujmy spravodlivosti bezplatnú obhajobu vyžadujú najmä pri závažných trestných činoch, za ktoré hrozí uloženie prísnej sankcie spravidla v podobe trestu odňatia slobody, pričom schopnosť obvineného sa hájiť sám s ohľadom na jeho osobu a povahu daného konania je obmedzená. Keďže priestupky a iné správne delikty vo všeobecnosti nie sú natoľko závažné ako trestné činy, nehrozia za nich sankcie v podobe trestu odňatia slobody a sú prejednávané zväčšia v konaniach, ktoré sú procesnoprávne menej zložité ako trestné konanie, tak je možné sa legitímne domnievať, že záujmy spravodlivosti nebudú dané. Napokon určitou normatívnou barličkou pre súlad s požiadavkami čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru je zabezpečenie garancie bezplatnej právnej pomoci na úrovni konania o správnej žalobe vo veciach správneho trestania za splnenia zákonných podmienok, o ktorej sme hovorili v súvislosti so zabezpečením práva na prístup k súdu.

³⁹² Pozri § 40 ods. 2 Trestného poriadku.

Ako bolo spomínané, v prípade práva jednotlivca vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu, je posudzovanie porušenia tohto práva založené na rovnakých východiskových postulátoch ako v prípade posudzovania porušenia spôsobu vykonávania dôkazov vo všeobecnosti. EŠLP teda bude posudzovať porušenie tohto práva z pohľadu spravodlivosti konania ako celku a predovšetkým v spojení s dodržaním zásady kontradiktórnosti konania. Nie je teda v rozpore s touto zásadou, ak orgán verejnej správy odmietne vykonať výsluch svedka na návrh obvineného. Takéto rozhodnutie orgánu verejnej správy však nesmie byť arbitrárne a je potrebné, aby sa s ním vysporiadal v jeho odôvodnení. Zákony upravujúce konanie o priestupkoch a konania o iných správnych deliktach neupravujú pravidlá vedenia výsluchu svedka komplexne.³⁹³ Orgány verejnej správy by preto za účelom zabezpečenia záruk vyplývajúcich z čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru mali v rámci vedenia výsluchu priamo aplikovať požiadavky vyplývajúce z judikatúry EŠLP. Elementárnou požiadavkou vyplývajúcou z judikatúry pritom je poskytnutie možnosti obvinenému vyjadriť sa k výpovedi svedka a klásť mu otázky bezprostredne alebo neskôr po jeho výsluchu.³⁹⁴ Zákonným predpokladom dodržania tohto práva v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach je však opäť aj zásada procesnej rovnosti, zásada súčinnosti a práva obvineného vyplývajúce z § 33 SP, resp. § 73 ods. 2 zákona o priestupkoch.

Právo obvineného na bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí v konaní

³⁹³ § 35 SP sa obmedzuje iba na úpravu povinnosti vypovedať ako svedok, zákazu výpovede, práva odprieť výpoveď a poučovacej povinnosti správneho orgánu.

³⁹⁴ Odborná literatúra vychádzajúca z praxe orgánov verejnej správy naznačuje, že analogicky sa pri vedení výsluchu vychádza z verejnoprávnych predpisov, a to najmä z Trestného poriadku. Uplatňujúc takúto analógiu by potom orgán verejnej správy mal na začiatku zabezpečiť, aby v miestnosti nebol pri výsluchu svedka prítomný iný svedok, ktorý ešte nebol vypočutý. Následne by mal orgán zistiť totožnosť osoby, oboznámiť ju s predmetom konania a poučiť ju o jej právach ako svedka a následne zistiť aj jej vzťah k účastníkom konania a veci. V ďalšom nechať svedka vo vzťahu k veci vypovedať zásadne monologicky a potom dialógickou metódou odstraňovať rozpory a dopĺňujúcimi otázkami (nie kapióznymi a sugestívnymi) zisťovať ďalšie rozhodujúce skutočnosti. V rámci tejto dialógickej metódy by potom mal nechať priestor klásť otázky aj účastníkom konania vrátane obvineného, čo de facto vyhovuje požiadavkám zaručených Dohovorom. Pozri napr. POTÁSCH, P. - HAŠANOVÁ, J. a kol. Správny poriadok. Komentár (3.vydanie). Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 313-315.

o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb nie je na zákonnej úrovni explicitne upravené.

Správny poriadok sa o tlmočníkovi zmieňuje iba v § 31 ods. 5 v súvislosti s trovami konania. Podľa čl. 47 ods. 4 Ústavy SR však platí, že: „*Kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie podľa odseku 2, má právo na tlmočníka.*“.³⁹⁵ V súlade s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít právo na tlmočníka v konaniach pred orgánmi verejnej správy vrátane konania o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch, vyplýva na vnútroštátnej úrovni priamo z predmetného článku ústavy.³⁹⁶ Zároveň však súdy judikujú, že toto právo je podmienené vyhlásením účastníka konania, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie.³⁹⁷ Uvedenú podmienku však je potrebné vykladať tak, že nemusí ísť len o aktívne získanú vedomosť orgánu o neovládaní slovenského jazyka, ale môže ísť aj o iné náznaky, osvedčujúce v každom štádiu konania túto skutočnosť, ktoré majú nútiť konajúci orgán, aby preveril schopnosť účastníka komunikovať s ním v slovenskom jazyku a v prípade potreby prizvať tlmočníka.³⁹⁸

Z judikatúry tuzemských súdov taktiež vyplýva, že pod ústavné právo na tlmočníka je možné zahrnúť aj právo oboznámiť sa s dokumentmi významnými pre konanie, ak sú v jazyku, ktorý daná osoba neovláda.³⁹⁹ Uvedené však neznamená právo obvineného na preklad úplne všetkého, čo sa nachádza v spise. Poskytnutá pomoc tlmočníka v zmysle judikatúry by mala byť taká, aby umožnila obvinenému zoznámiť sa s vecou a umožnila mu brániť sa, a to hlavne tým, že bude schopný predložiť súdu svoju verziu udalosti.⁴⁰⁰ Napokon z judikatúry možno vyabstrahovať zabezpečenie potreby bezplatnej tlmočnickej pomoci v súlade s požiadavkami čl. 6 ods. 3

³⁹⁵ Podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy SR: „*Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.*“.

³⁹⁶ Pozri napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 25/2020 z 23. januára 2019, uznesenie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 157/2011 z 15. apríla 2011, uznesenie NS SR, sp. zn. 2Sžo/6/2013 z 29.01.2014, rozsudok NS SR, sp. zn. 1Sžd/32/2011 z 24.04.2012 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 5Sžf 13/2007 z 13.12.2007. V uvedených intenciaciach zaujal stanovisko aj Konzultačný zbor Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre aplikáciu správneho poriadku z 31. januára 2008, č. 19, publikované vo Vestníku vlády SR na s. 27, čiastka 3/2008.

³⁹⁷ Uznesenie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 157/2011 z 15. apríla 2011.

³⁹⁸ Rozsudok NS SR, sp. zn. 5Sžf 13/2007 z 13.12.2007.

³⁹⁹ Napr. rozsudok NS SR, sp. zn. 1Sžak/1/2020 z 25.02.2020 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 1Sžak/16/2019 z 19.11.2019.

⁴⁰⁰ Napr. uznesenie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 57/2014 z 30. januára 2014, uznesenie ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 555/2013 z 23. septembra 2013, uznesenie NS SR, sp. zn. 2Sžo/6/2013 z 29.01.2014 alebo rozsudok NS SR, sp. zn. 4To/7/2019 z 12.11.2019.

písm. e) Dohovoru.⁴⁰¹ Vyššie uvedený ústavný rámec zakotvenia práva na tlmočníka v spojení s aplikačnou praxou najvyšších súdnych autorít odôvodňuje vysloviť legitímny záver, že predpoklady dodržania záruk práva na tlmočníka podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru, budú v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach dostatočne zabezpečené.

Zásada nullum crimen, nulla poena sine lege podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru je v úprave konania o priestupkoch vyjadrená v § 7 zákona o priestupkoch.⁴⁰² V prípade konaní o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb výslovná zákonná garancia absentuje.

Z hľadiska doslovného jazykového výkladu čl. 49 Ústavy SR, upravujúceho predmetnú zásadu na ústavnej úrovni, je jej aplikácia obmedzená len na trestné konania stricto sensu.⁴⁰³ Vychádzajúc však z judikatúry najvyšších súdnych autorít, tá jej pôsobnosť rozširuje aj na konania o priestupkoch a konania o iných správnych deliktach. Podľa nálezu ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 476/2016 zo 17. januára 2018: *„Trestanie za správne delikty podlieha rovnakému právnenému režimu ako trestný postih za trestné činy. V rámci správneho trestania je tak aplikovateľný čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 49 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Analógia v správnom trestaní v neprospech páchatel'a správneho deliktu je vylúčená. (...) Tento článok je korelátom čl. 7 ods. 1 dohovoru a jeho účelom je zaistiť ochranu slobody jednotlivca pred svojvoľným stíhaním, odsúdením či potrestaním. Tak článok 7 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 49 ústavy teda zakotvujú jeden z ťažiskových princípov trestania, a to nullum crimen, nulla poena sine lege (zásada zákonnosti). Táto zásada zahŕňa okrem zákazu retroaktivity právnych predpisov v neprospech páchatel'a (nullum crimen, nulla poena sine lege praevia) aj princíp, že len zákon (v písanej forme - nullum crimen, nulla poena sine lege scripta) môže určiť, čo je trestným činom a stanoviť zaň trest, ale aj princíp, podľa ktorého trestné právo nesmie byť aplikované extenzívnym spôsobom v neprospech obvineného, najmä prostredníctvom analógie (nullum crimen, nulla poena sine lege stricta). Z toho vyplýva, že trestný čin musí byť jasne definovaný*

⁴⁰¹ Napr. nález ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 159/2013 z 3. októbra 2013, uznesenie ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 395/2011 z 27. septembra 2011 alebo uznesenie NS SR, sp. zn. 2Sžo/6/2013 z 29.01.2014.

⁴⁰² Podľa § 7 ods. 1 zákona o priestupkoch: *„Zodpovednosť za priestupok sa posudzuje podľa zákona účinného v čase spáchania priestupku; podľa neskoršieho zákona sa posudzuje iba vtedy, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.“* Podľa § 7 ods. 2 zákona o priestupkoch: *„Páchatel'ovi možno uložiť len taký druh sankcie, ktorý dovoľuje uložiť zákon účinný v čase, keď sa o priestupku rozhoduje.“*

⁴⁰³ Len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

zákonom (nullum crimen, nulla poena sine lege certa). Táto podmienka je splnená, ak ten, komu je právna norma určená, môže z jej znenia zistiť, aké konanie alebo opomenutie spôsobuje jeho trestnú zodpovednosť (porov. Kokkinakis v. Grécko, č. 14307/88, rozsudok ESLP z 25. 5. 1993, bod 52; JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 2. vydání. Praha : Linde, 2006, s. 25 - 29). (...) Keďže ústavný súd už odôvodnil, že trestanie za správne delikty (priestupky, správne delikty právnických osôb a správne delikty fyzických osôb - podnikateľov) musí podliehať rovnakému režimu ako trestný postih za trestné činy a že je rovnako potrebné v rámci správneho trestania aplikovať čl. 7 ods. 1 dohovoru (k aplikovaniu princípu nullum crimen, nulla poena sine lege na správne trestanie porov. rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. 6 A 173/2002) a čl. 49 ods. 1 ústavy, ktoré sa podľa už popísaných východísk a na základe Engelovských kritérií vzťahujú aj na vec sťažovateľky, ústavný súd môže pristúpiť k samotnému prieskumu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu prizmou komunikovaných princípov správneho trestania.“⁴⁰⁴ Vzhľadom na rozhodovaciu prax, ktorá napriek explicitnému zákonnému deficitu zakotvenia zásady nullum crimen, nulla poena sine lege interpretačne a následne aplikačne rozširuje jej použitie aj na konanie o priestupkoch a konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb možno mať za to, že záruky jej rešpektovania sú vo vnútroštátnom práve SR dané dostatočne.

Hoci zákon o priestupkoch, ako aj Správny poriadok pripúšťa proti rozhodnutiu o priestupku, resp. rozhodnutiu o inom správnom delikte možnosť podať odvolanie,⁴⁰⁵ pre účely posúdenia splnenia **záruk vyplývajúcich z čl. 2 Protokolu č. 7** je potrebné skúmať, či je **odvolanie možné podať až proti rozhodnutiu súdu** v materiálnom slova zmysle v týchto veciach. Ako bolo uvedené vyššie, rozhodnutie o priestupku a rozhodnutia o iných správnych deliktoch sú po splnení zákonných podmienok preskúmateľné správnym súdom, ktorý disponuje atribútmi „súdu“ na účely čl. 6 Dohovoru. Dôležité je preto skúmať prípustnosť a rozsah konania o „odvolaní“ proti rozhodnutiu správneho súdu v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania.

⁴⁰⁴ Podobne uznesenie ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 242/2020 z 26. mája 2020, rozsudok NS SR, sp. zn. 6Asan/27/2019 z 20.01.2021, rozsudok NS SR, sp. zn. 8Asan/18/2020 z 20.08.2020.

⁴⁰⁵ Pozri § 81 zákona o priestupkoch a § 53 až § 61 SP.

Pojem „*odvolanie*“ na účely čl. 2 Protokolu č. 7 je potrebné vykladať autonómne, a to ako opravný prostriedok proti súdnemu rozhodnutiu, ktorý nevyhnutne nemusí byť formálne ako „*odvolanie*“ označený. Pre zabezpečenie súladu s čl. 2 Protokolu č. 7 pritom postačuje, ak bude takýto opravný prostriedok možné podať proti rozhodnutiu správneho súdu, ktorým sa obvinený uznal vinným alebo mu bol uložený trest. Správne súdy zásadne⁴⁰⁶ samy nerozhodujú o vine a sankcii za spáchané priestupky a iné správne delikty, ale len preskúmvajú zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktoré obvineného uznali vinným a uložili mu sankciu. Takéto rozhodnutie pritom môžu v podstate len „potvrdiť“ tým, že správnu žalobu zamietnu, ak správna žaloba nebola dôvodná a rozhodnutie orgánu verejnej správy bolo zákonné alebo ho môžu zrušiť, ak správna žaloba bola dôvodná a rozhodnutie orgánu verejnej správy bolo nezákonné.

Na účely čl. 2 Protokolu č. 7 je teda rozhodnutím správneho súdu o vine a treste (sankcii) možné považovať len tzv. „potvrdzujúce“ rozhodnutie. Proti takémuto rozhodnutiu je pritom za zákonom stanovených podmienok možné podať kasačnú sťažnosť,⁴⁰⁷ o ktorej rozhoduje kasačný súd.⁴⁰⁸ Tá sa považuje za mimoriadny opravný prostriedok, keďže smeruje proti právoplatnému rozhodnutiu správneho súdu.⁴⁰⁹ Ako napovedá samotný názov opravného prostriedku, z hľadiska rozsahu prieskumu sa v konaní o kasačnej sťažnosti uplatňuje kasačný princíp, čo znamená, že prieskum napadnutého rozhodnutia sa vykoná len zo stránky právnej.⁴¹⁰ Kasačný súd pritom pri rozhodovaní nekoná v rámci plnej jurisdikcie, ale je oprávnený rozhodnutie správneho súdu len „potvrdiť“ zamietnutím kasačnej sťažnosti v prípade jej nedôvodnosti alebo v prípade, ak tá bude dôvodná, je oprávnený rozhodnutie

⁴⁰⁶ Výnimku predstavuje inštitút sankčnej moderácie podľa § 198 SSP.

⁴⁰⁷ § 439 ods. 1 SSP upravuje generálnu klauzulu, podľa ktorej je kasačná sťažnosť prípustná proti každému právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu, ak tento zákon neustanovuje inak. V prípade rozhodnutia o správnej žalobe vo veciach správneho trestania SSP inak neustanovuje. Ďalšími podmienkami prípustnosti vymedzenými SSP sú lehota na jej podanie (§ 443 SSP), náležitosti kasačnej sťažnosti (§ 445 a § 449 ods. 1 SSP) a splnenie podmienky aktívnej procesnej legitímácie (§ 442 SSP).

⁴⁰⁸ Kasačným súdom je Najvyšší správny súd (§ 438 ods. 2 SSP).

⁴⁰⁹ Podľa § 145 ods. 2 SSP nadobúda rozsudok, ktorým sa správna žaloba vo veciach správneho trestania zamietla právoplatnosť uplynutím lehoty 30 dní od doručenia rozsudku alebo momentom podania kasačnej sťažnosti v tej istej lehote proti tomuto rozsudku.

⁴¹⁰ Keďže v prípade správneho trestania sa uplatňuje výnimka z viazanosti rozsahom a dôvodmi kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 SSP), tak rozsah dôvodov na zrušenie rozhodnutia pre právnu vadu je rámcovaný sťažnostnými bodmi vymedzenými v § 440 SSP.

správneho súdu zrušiť.⁴¹¹ K vytvoreniu uvedeného mechanizmu založeného na kasačnom princípe bez plnej jurisdikcie viedla zákonodarcu najmä skutočnosť, že prieskum skutkovej stránky je zásadne možný v rámci dvojstupňového konania pred orgánmi verejnej správy a niektoré skutkové otázky je v zásade oprávnený v rámci prieskumu zákonnosti posudzovať aj správny súd v rámci jednoinštančného konania.⁴¹² Za týchto okolností by rozhodnutie pri ponechaní dvojstupňového konania aj v správnom súdnom prieskume bolo prihliadajúc na zásadu účelnosti, hospodárnosti a rýchlosti poskytnutej ochrany verejným subjektívnym právam jednotlivca, neodôvodnene oddialené.⁴¹³

Keďže štáty majú jednak široký priestor pre uváženie, akým spôsobom, a v akom rozsahu upravujú výkon práva zaručeného v čl. 2 Protokole č. 7, jednak sa ESLP vyslovil, že za prieskum pre účely čl. 2 Protokolu č. 7 sa považuje aj konanie o kasačnej sťažnosti a jednak obmedzenia prieskumu sledujú legitímny cieľ a neobmedzujú samotnú podstatu tohto práva, domnievame sa, že konanie o kasačnej sťažnosti podľa SSP predstavuje dostatočnú zákonnú záruku rešpektovania práva podľa čl. 2 Protokolu č. 7 v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktach právnických osôb a fyzických osôb.

Zásada ne bis in idem podľa čl. 4 Protokolu č. 7 nie je v zákone o priestupkoch, ako ani v Správnom poriadku výslovne vyjadrená. Predmetné zákony upravujú len niektoré procesné inštitúty, ktorých aplikáciou je možné naplniť účel tejto zásady. V rámci zákonnej úpravy ide napr. o odovzdanie vecí,⁴¹⁴ odloženie vecí,⁴¹⁵ zastavenie konania⁴¹⁶ alebo zrušenie právoplatného rozhodnutia o priestupku správnym orgánom, ak ten zistí, že osoba, ktorá bola uznaná vinnou z priestupku, bola za ten istý skutok súdom právoplatne odsúdená alebo bola obvinenia zbavená.⁴¹⁷ Z hľadiska doslovného jazykového výkladu, je na ústavnej úrovni táto zásada opäť obmedzená na trestné konanie stricto sensu.⁴¹⁸ Až analýzou judikatúry

⁴¹¹ Pozri § 457 a nasl. SSP.

⁴¹² Pozri § 191 ods. 1 písm. e) a písm. f) SSP.

⁴¹³ Pozri BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 1591.

⁴¹⁴ § 60 ods. 3 písm. c) zákona o priestupkoch

⁴¹⁵ § 66 ods. 2 písm. b) zákona o priestupkoch.

⁴¹⁶ § 76 ods. 1 písm. g) zákona o priestupkoch, resp. § 30 ods. 1 písm. i) SP.

⁴¹⁷ § 94 zákona o priestupkoch.

⁴¹⁸ Podľa čl. 50 ods. 5 Ústavy SR: „*Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.*“

najvyšších súdnych autorít možno dospieť k záveru, že sú dané záruky jej rešpektovania v intenciách čl. 4 Protokolu č. 7. Konkrétne o rešpekte k prvým dvom komponentom zásady *ne bis in idem* svedčí napr. nález ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 185/2014 z 13. novembra 2014, nález ÚS SR, sp. zn. II. ÚS 878/2014 z 11. júna 2015, rozsudok NS SR, sp. zn. 7Asan/6/2017 z 30.05.2018, rozsudok NS SR, sp. zn. 5Asan/6/2017 z 28.06.2018, či uznesenie NS SR, sp. zn. 1Asan/4/2018 z 27.02.2020.

V zmienenom uznesení, ktorým došlo k predloženiu veci veľkému senátu NS SR z dôvodu podľa čl. 22 ods. 1 písm. a) SSP, senát okrem prvých dvoch komponentov reflektoval v rámci svojho nesúhlasného právneho názoru už aj rešpekt ku tretiemu komponentu a v rámci neho aj k najnovšej doktríne vytvorenej ESLP v tejto súvislosti vo veci A. a B. proti Nórsku. Napokon zo zjednocujúceho rozsudku veľkého senátu NS SR, sp. zn. 1Vs/6/2020 z 24.11.2020 možno vyabstrahovať taktiež rešpekt ku potrebe skúmania všetkých troch komponentov zásady *ne bis in idem* podľa čl. 4 Protokolu č. 7 v intenciách najnovších doktrín.⁴¹⁹ Záverom k tejto zásade možno uviesť, že v súlade s ňou sa javí aj úprava obnovy konania podľa Správneho poriadku,⁴²⁰ keďže dôvody obnovy konania vymedzené vo všeobecnom predpise o správnom konaní aplikovateľnom tak na konanie o priestupkoch ako aj na konania o iných správnych deliktoch sú v súlade s autonómnym výkladom pojmov „*nové a novo odhalené skutočnosti*“ a „*podstatná chyba v predchádzajúcom konaní*“, pričom kvalitatívne majú spôsobilosť ovplyvniť rozhodnutie vo veci, či už v prospech alebo neprospech obvineného.⁴²¹

Ak vychádzame z premisy, že **čl. 3 Protokolu č. 7** je aplikovateľný aj na administratívne veci trestného charakteru, t. j. aj konania o priestupkoch a konania o iných správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb, má potom obvinený z takýchto deliktov **právo na odškodnenie** podľa zákona alebo praxe platnej v SR v súlade s podmienkami stanovenými v čl. 3 Protokolu č. 7. Konkrétne obvinený má právo na odškodnenie za predpokladu, že už na ňom bola sankcia na základe právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej správy vykonaná, takéto rozhodnutie bolo zrušené alebo mu bola udelená milosť, pričom dôvodom zrušenia takéhoto rozhodnutia alebo milosti bola nová alebo novo odhalená skutočnosť, ktorá dokazuje, že došlo k justičnému omylu a zároveň nebolo preukázané, že k

⁴¹⁹ Pozri najmä bod 65. až 74 predmetného rozsudku.

⁴²⁰ § 62 a nasl. SP.

⁴²¹ Ku výkladu týchto pojmov z perspektívy ESLP pozri kapitolu 2.2.3.1.2.

včasnému odhaleniu neznámej skutočnosti nedošlo úplne alebo čiastočne vinou tejto osoby.

Predmetom úpravy zákona o priestupkoch, ako ani Správneho poriadku nie je právo na odškodnenie, ktoré by zodpovedalo právu na odškodnenie v prípade justičného omylu podľa čl. 3 Protokolu č. 7. Právny rámec poskytujúci záruku zabezpečenia predmetnej požiadavky je však v SR daný čl. 46 ods. 3 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy SR⁴²² a zákonom o zodpovednosti štátu za škodu.

Zákon o zodpovednosti štátu za škodu upravuje predovšetkým zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci, ako aj zodpovednosť obce a vyššieho územného celku za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone samosprávy. Na účely tohto zákona sa verejnou mocou rozumie „*rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb*“.⁴²³ Medzi orgány verejnej moci tento zákon na svoje účely radí okrem štátnych orgánov aj široký okruh ďalších subjektov vykonávajúcich verejnú moc vrátane orgánov územnej a záujmovej samosprávy, verejnoprávne inštitúcie, či fyzické osoby alebo právnické osoby, ktorým zákon zveril výkon verejnej moci.⁴²⁴

Štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti tohto zákona, pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo nesprávnym úradným postupom, pričom sa takejto zodpovednosti nemôže štát zbaviť.⁴²⁵

Hovoriac o zodpovednosti územnej samosprávy za škodu, upravenej v tretej časti tohto zákona, tá zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone samosprávy, ak bola spôsobená nezákonných rozhodnutím alebo

⁴²² V tejto súvislosti Drgonec zdôrazňuje, že uvedené právo je predmetom úpravy aj čl. 36 ods. 3 Listiny bez „zafaženia“ medzami vykonávacieho zákona. Táto skutočnosť by podľa neho mohla viesť k rozdielnemu výsledku konania, ak by sa práva na náhradu škody jednotlivec domáhal na tomto ústavnom základe. Pre účely tejto práce však nebudeme bližšie pojednávať o tejto potenciálnej možnosti. Pozri DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 915.

⁴²³ § 2 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴²⁴ § 2 písm. b) zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴²⁵ Pozri § 3 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

nesprávnym úradným postupom, pričom sa tejto zodpovednosti rovnako nemôže zbaviť.⁴²⁶

Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ktoré bolo vydané orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci, resp. orgánom územnej samosprávy pri výkone samosprávy, v konaní na ktoré sa vzťahujú predpisy o správnom konaní, má účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia vydaného v tomto konaní.⁴²⁷ Uplatniť ho pritom môže účastník konania iba vtedy, ak právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom, a ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok podľa osobitných predpisov. Splnenie tejto podmienky sa nevyžaduje, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa.⁴²⁸ Ak však bola škoda spôsobená rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktorým orgán verejnej moci prekročil svoju právomoc, nie je zrušenie alebo zmena rozhodnutia pre nezákonnosť podmienkou uplatnenia nároku na náhradu škody.⁴²⁹ Toto právo na náhradu škody je potrebné uplatniť v subjektívnej lehote a objektívnej lehote.⁴³⁰ Za podmienok stanovených zákonom sa pritom zásadne uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk, nemajetková ujma v peniazoch, či náhrada účelne vynaložených trov konania.⁴³¹

Z vyššie uvedeného vyplýva, že právom na náhradu škody za nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci alebo územnej samosprávy o priestupku, resp. za nezákonné rozhodnutie týchto orgánov o inom správnom delikte disponuje aj obvinený ako účastník týchto konaní.

Obvinený z týchto deliktov si takéto právo môže uplatniť zásadne až potom, čo bolo právoplatné rozhodnutie o priestupku, resp. o inom správnom delikte zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov s výnimkou prípadov hodných osobitného zreteľa. Zákon pritom nevyžaduje, aby dôvodom zrušenia alebo zmeny rozhodnutia bola novo odhalená skutočnosť, ktorá dokazuje, že došlo k justičnému omylu, ani že k včasnemu odhaleniu neznámej skutočnosti nedošlo úplne

⁴²⁶ Pozri § 10 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴²⁷ Pozri § 5 ods. 1 a § 12 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴²⁸ V prípade, ak bola škoda spôsobená nezákonným rozhodnutím, ktoré je vykonateľné bez ohľadu na právoplatnosť, možno nárok na náhradu škody uplatniť aj vtedy, ak nezákonné rozhodnutie bolo zrušené alebo zmenené na základe riadneho opravného prostriedku. Pozri viac § 10 ods. 1 až 3 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴²⁹ § 10 ods. 4 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴³⁰ K subjektívnej lehote pozri § 19 a k objektívnej lehote § 20 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

⁴³¹ § 17 a § 18 zákona o zodpovednosti štátu za škodu.

alebo čiastočne vinou obvineného. Taktiež nevyžaduje, aby bola sankcia uložená obvinenému už vykonaná. Javí sa teda, že podmienky odškodnenia v prípade „justičného omylu“ v konaní o priestupkoch a konaniach o iných správnych deliktoch sú nastavené benevolentnejšie ako vyžaduje čl. 3 Protokol č. 7. Jediné s čím zákon o zodpovednosti štátu za škodu nepočíta, na rozdiel od uvedeného článku, je odškodnenie pri udelení milosti za delikt. Teda v našich podmienkach by išlo o prípady odškodnenia, kedy by vládou SR bola udelená amnestia za priestupky,⁴³² ale iba z dôvodu existencie novo odhalenej skutočnosti, ktorá by dokazovala, že došlo k „justičnému omylu“ za predpokladu, že k jej včasnému odhaleniu nedošlo úplne alebo čiastočne vinou obvineného.

⁴³² Čl. 119 písm. l) Ústavy SR.

Použitá literatúra

1. ARNADÓTTIR, O. M. Res Interpretata, Erga Omnes Effect and the Role of the Margin of Appreciation in Giving Domestic Effect to the Judgments of the European Court of Human Rights. The European Journal of International Law Vol. 28 no. 3, 2017, s. 819-843. ISSN 0938-5428.
2. BABIAKOVÁ, E. - HAIDINOVÁ, J. Judikatúra vo veciach priestupkového práva. Bratislava : IURA Edition spol. s.r.o., 2012. s. 414. ISBN 978-80-8078-462-1.
3. BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 1824. ISBN 978-80-7400-678-4.
4. BJORGE, E. The Convention as a Living Instrument: Rooted in the Past, Looking to the Future. Human Rights Law Journal, 2017, 36 (7-12), s. 243-255.
5. BOBEK, M – KUHN, Z a kol. Judikatura a právni argumentace. 2. vydání: Auditorium, 2013. s. 496, ISBN 978-80-87284-35-3.
6. BRÖSTL, A a kol.. Teória práva. Plzeň : Aleš Čenek, 2013. s. 200. ISBN 978-80-7380-425-1.
7. CEPEK, B. a kol. Správne právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. s. 496. ISBN 978-80-8168-784-6.
8. CIBULKA, Ľ a kol. Štátoveda. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. s. 360. ISBN 978-80-8168-733-4.
9. DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky, Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 1792. ISBN 978-80-89603-74-9.
10. FERENČÍKOVÁ, S. Základné zásady trestnej zodpovednosti. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2016, č. 19., s. 36-49.
11. FIALA, Z. a kol. Správni právo trestní. Praha : Leges, 2017. s. 304. ISBN 978-80-7502-219-6.
12. HAMULÁKOVÁ, Z - HORVAT, M. Základy správneho práva trestného. BRATISLAVA : Wolters Kluwer, 2019. s. 308. 978-80-5710-142-0.
13. HAMULÁKOVÁ, Z. Správne delikty právnických osôb - vybrané inštitúty a problémy. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o., 2018. s. 320. ISBN 978-80-8168-760-0.
14. HENDRYCH, D. a kol. Správni právo. Obecní část. 9. vydání. Praha : C H Beck, 2016. s. 599. ISBN 978-80-7400-624-1.

15. IVOR, J - POLÁK, P. - ZÁHORA, J. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2016. s. 556. ISBN 978-80-8168-509-5.
16. JANČÁT, L. Hmotnoprávne aspekty správneho deliktu držiteľa vozidla. In ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE. 2021. č. 2, s. 5-33. ISSN 1336-6912.
17. JANČÁT, L. (Ne)aplikácia čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svetle testu Vilho Eskelinen. In ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE. 2020. č. 2, s. 104-123. ISSN 1336-6912.
18. JAKAB, R. - MOLITORIS P. Správne právo procesné. Druhé aktualizované vydanie. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 260. ISBN 978-80-8152-593-3.
19. JAKAB, R.: Uplatnenie práva na spravodlivý súdny proces vo veciach správneho trestania podľa judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva. In. Košičiarová, S. (ed.) Princípy trestania a správne delikty. Princípy trestania a správne delikty : zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie konanej 23. septembra 2016 v Trnave. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta. 2016. ISBN 978-80-8082-988-9.
20. KLÁTIK, J. a kol. restné právo hmotné. Všeobecná časť. Plzeň : Aleš Čenek, 2018. s. 449. ISBN 978-80-7380-725-2.
21. KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1687. ISBN 978-80-7400-365-3.
22. KOLEKTÍV: Verejná správa. Základné práva a slobody. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2015. s. 438. ISBN 978-83-7490-906-8.
23. KOŠIČIAROVÁ, S.: Verejná správa a právo na spravodlivý proces. Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. s. 243. ISBN 978-83-7490-790-3.
24. KOŠIČIAROVÁ, S.: Princípy správneho trestania. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 357. ISBN 978-80-7380-696-5.
25. KOŠIČIAROVÁ, S. Správne právo hmotné. Všeobecná časť. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čenek, 2017. s. 400. ISBN 978-80-7380-684-2.
26. KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 961. ISBN 978.80-7179-082-2.
27. KROŠLÁK, D. a kol. Ústavné právo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. s. 804. ISBN 978-80-8168-511-8.
28. KUKLIŠ, E. Správne trestanie v judikatúre NS SR. In: Správne súdnictvo a rekodifikácia civilného práva procesného. Pôsobnosť a organizácia správneho súdnictva v Slovenskej republike : zborník

- príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2012, s. 327 – 336.
29. LEANZE, P. - PRIDAL, O. The Right To A Fair Trial: Article 6 of the European Convention on Human Rights. Alphen aan den Rijn : Wolters Kluwer Law & Business: Kluwer Law International, 2014. s. 276. ISBN 978-90-4114-855-1.
 30. ĽALÍK, T. Závaznosť rozhodnutí EStP a dekonštrukcia ústavného práva.- In: Právnik. roč. 152, č. 1. 2013. s. 50-66. ISSN 0231-6625.
 31. ĽALÍK, M. Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie. In Justičná revue. 2015. č. 12, s. 1381-1402.
 32. ĽALÍK, T. Understanding the Binding Effect of the Case-Law of the ECtHR in Domestic Legal Order (April 14, 2011). International Conference: Effectiveness of the European System of Protection of Human Rights, Warszawa, Sejm, April 18-19, 2011, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1951830> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1951830>.
 33. LETSAS, G. The ECHR as a living instrument: its meaning and legitimacy. In FØLLESDAL, A. - PETERS, B - ULFSTEIN, G. eds. Constituting Europe: The European Court of Human Rights in a National, European and Global Context. Cambridge : Cambridge University Press, 2013. Studies on Human Rights Conventions, s. 106–141.
 34. MACHAJOVÁ, J. a kol. Všeobecné správne právo, 7. vydanie. Žilina : Eurokódex, 2014. s. 708. ISBN 978-80-8155-044-7.
 35. MATES, P. a kol. Základy správneho práva trestného. 6. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015. s. 204. ISBN 978-80-7400-567-1.
 36. MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 1. vydání. Praha C. H. Beck. 2009. MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 2. vydání. Praha C. H. Beck. 2011. s. 296. ISBN 978-80-7400-382-0.
 37. MILUČKÝ, J. – MILUČKÝ, S. Správne trestanie na Slovensku a v európskom priestore – judikatúra. Žilina : EUROKÓDEX, s. r. o., 2021. s. 800. ISBN 978-80-8155-099-7.
 38. MOLEK, P. Právo na spravodlivý proces. Praha : Wolters Kluwer, 2012. s. 576. ISBN 978-80-7357-879-4.
 39. OCHRANA, F. Metodologie, metody, a metodika vědeckého výzkumu. První vydání. Praha : Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum., 2019. s. 148. ISBN 978-80-246-4200-0.
 40. OROSZ, L. Listina základných práv a slobôd ako súčasť ústavného systému Slovenskej republiky. In: JIRÁSEK, J. (ed.): LISTINA A SOUČASNOST. Sborník příspěvků sekce ústavního práva

- přednesených na mezinárodní vědecké konferenci Olomoucké právníké dny 2010. Olomouc: Iuridicum Olomoucense : Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-87382-31-8.
41. PIROŠÍKOVÁ, M. Výkon rozsudku EŠLP formou obnovy konania. In Justičná revue. 2005, č. 10., s. 1189.
 42. PIROŠÍKOVÁ, M. Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, o. z., 2008. s. 571. ISBN 978-80-9695-545-9.
 43. PIROŠÍKOVÁ, M - BÁLINTOVÁ, M. Vybrané rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k Slovenskej republike: Judikatúra. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2017. s. 771. ISBN 978-80-8168-658-0.
 44. POTÁSCH, P. - HAŠANOVÁ, J. a kol. Správny poriadok. Komentár (3.vydanie). Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 624. ISBN 978-80-7400-773-6.
 45. POTASCH, P. - HAŠANOVÁ, J. - MILUČKÝ, J. - VALLOVÁ, J. Všeobecné správne konanie - teória a prax. Bratislava : EUROKÓDEX, 2017. s. 216. 978-80-8155-071-3.
 46. POTÁSCH, P. Správne delikty a správne trestanie v kontexte zásady "nullum crimen sine lege", "nemo tenetur se ipsum accusare" a zásady legitímnych očakávaní. Paneurópske právnické listy (elektronický dokument). 2018, roč. 1, č. 1., s. 52-72, ISSN 2644-450X.
 47. PRÁŠKOVÁ, H. Základy zodpovednosti za správny delikty, 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 446. ISBN 978-80-7400-456-8.
 48. SCHABAS, W. A. European Convention on Human Rights. Oxford : Oxford University Press, 2015. s. 1440. ISBN 978-0-19-959406-1.
 49. SEMAN, T - JAKAB, R. - TEKELI, J. Správne právo hmotné. všeobecná časť. Košice : ŠafárikPress, 2020. s. 252. ISBN 978-80-8152-869-9.
 50. SEMAN, T. Verejná správa v správnom súdnictve. Košice : EQUILIBRIA, s. r. o., 2016. s. 180. ISBN 978-80-8152-424-0.
 51. SOMOROVÁ, Ľ.: Ústavná úprava základných práv a slobôd a jej perspektívy. In ROSZ, L. a kol.: Ústavný systém Slovenskej republiky (doterajší vývoj, aktuálny stav, perspektívy). UPJŠ, Košice, 2009, s. 146.
 52. SPIŠIAKOVÁ, H. Zákon o priestupkoch. Komentár. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. s. 781. ISBN 978-80-571-0219-9.
 53. SREBALOVÁ, M. a kol. Zákon o priestupkoch. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck SK, 2020. s. 512. ISBN:978-80-89603-93-0.

54. STRÁŽNICKÁ, V. a kol. Medzinárodná a Európska ochrana ľudských práv. Bratislava: EUROKODEX, 2013. s. 207.
55. SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 1116. ISBN 80-88931-51-7.
56. SVÁK, J. – CIBULKA, L., – KLÍMA, K. Ústavné právo Slovenskej republiky, Všeobecná časť, 4. aktualizované vydanie. Bratislava : EUROKODEX, s. r. o. a Paneurópska vysoká škola, 2013. s. 456. ISBN 978-80-8155-005-8.
57. TICHÝ, L a kol. Evropské právo, 5. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2014. s. 758. ISBN 978-80-7400-546-6.
58. VANÍČEK, D. Řízení o správních deliktech vedené proti právnickým osobám (úvahy de lege ferenda). In Správni právo. 2006. roč. 39. č. 6 – 7, s. 398 – 433. In HAMULÁKOVÁ, Z. Správne delikty právnických osôb - vybrané inštitúty a problémy. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o., 2018. s. 149. ISBN 978-80-8168-760-0.
59. VARHOĽ, D. Súčasný stav a právna úprava vyvodzovania objektívnej zodpovednosti v cestnej premávke. PROJUSTICE. 2021. ISSN 1339-1038. dostupné online: <https://www.projustice.sk/bezpecnostnevedy/sucasny-stav-a-pravna-uprava-vyvodzovania-objektivnej-zodpovednosti-v-cestnej-premavke>.
60. VITKAUSKAS – DIKOV. Protecting the Right to a Fair Trial Under the European Convention on Human Rights: A handbook for legal practitioners (2. ed.). s.l. : Council of Europe, 2017. s. 163.
61. VRABKO, M. a kol. Správne právo procesné. Všeobecná časť. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 232. ISBN 978-80-89603-76-3.
62. VRABKO, M. Správne právo hmotné - Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 344. ISBN 978-80-89603-68-8.
63. ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 144. ISBN 978-92-87183-37-8.

**Právo na spravodlivý proces podľa Dohovoru a judikatúry ESĽP
v Slovenskej republike**

Vysokoškolská učebnica

Autor: JUDr. Lukáš Jančát, PhD.

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo ŠafárikPress

Rok vydania: 2024

Náklad: 100 ks

Rozsah strán: 120

Rozsah: 8,2 AH

Vydanie: prvé

Tlač: EQUILIBRIA, s.r.o.

Účelová publikácia, nepredajná.

Umiestnenie: <https://unibook.upjs.sk/sk>

Dostupné od: 1.11.2024

<https://doi.org/10.33542/PSP-0360-9>

ISBN 978-80-574-0327-2 (tlačená publikácia)

ISBN 978-80-574-0360-9 (e_publikácia)

ISBN 978-80-574-0327-2

